147/2026

SZENT MARGIT RÓMAI KATOLIKUS ÓVODA

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Keresztény szellemű pedagógiai program

SZENTMARGIT ÓVODA VESZPRÉM

2026

SZENT MARGIT RÓM. KAT. ÓVODA VESZPRÉM

Somogyi Eszter

Somogyi Eszter
Igazgató

Tartalom

1. Jogszabályok jegyzéke 4
1.1 Törvények 4
1.2 Rendeletek 4
1.3 Az óvoda hivatalos adatai 6
2. Bevezetés 7
3. A program célfejezete 9
3.1 Az óvodai nevelésünk célja, feladata 9
3.2 Gyermekkép 9
3.3 Óvodakép 10
3.3.1 Az óvoda sajátos arculata 11
4. Az óvoda élet megszervezése 12
4.1 Személyi feltételek 15
4.2 Tárgyi feltételek 17
4.3 Az óvodai élet szervezeti kerete 19
4.3.1 Napirend 20
4.3.2 Hetirend 21
5. Az óvodai élet feladatrendszere 22
5.1 Az egészséges életmód alakítása 22
5.1.1 A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése. 22
5.1.2 A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása 24
5.1.3 A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges környezet biztosítása 25
5.2 Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés 26
5.3 Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása 29
6. Tevékenységi formák 32
6.1 Játék 32
6.2 Munka jellegű tevékenységek 34
6.3 A tevékenységekben megvalósuló tanulás 35
7. A fejlesztés tartalmi eszközei. 37
7.1 Keresztény nevelés az óvodás gyermekek számára 37
7.2 Verselés, mesélés 40
7.3 Ének, zene, népi játék, tánc 42
7.4 Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka 44
7.5 A külső világ tevékeny megismerése 46
7.5.1 A külső világ tevékeny megismerése 46
7.5.2 A környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása 49
7.6 Mindennapos mozgás 50
8. Az óvoda kapcsolatrendszere 54
8.1 Az óvoda és a család 54
8.2 Az óvoda egyéb kapcsolatai 55
8.2.1 Az óvoda és az egyházi közösség 55
8.2.2 Óvoda - bölcsőde 55
8.2.3 Óvoda - iskola 55
8.2.4 Az óvoda külső kapcsolatai 56
8.3 Gyermekvédelem 56
8.4 A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések 57
8.4.1 Az óvodapedagógusok, szülők, gyermekek együttműködésének formái, továbbfejlesztésének lehetőségei 58
9. A nevelési folyamat tervezése. A gyermekek fejlődésének figyelemmel kísérése. 59

10. A program ellenőrzése, elemzése, értékelése. 61
Felhasznált irodalom 62
11. LEGITIMÁCIÓ 63
11.1 A pedagógiai program hatályba lépése, felülvizsgálata 63
11.2 A Pedagógiai program módosításai 63
11.3 A Pedagógiai program nyilvánossága 63
11.4 A Pedagógiai program elfogadásáról, jóváhagyásáról és – szükség szerint – fenntartói egyetértéséről szóló záradék 64
12. Mellékletek 65
12.1 ZÖLD ÓVODA 65
12.2 EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM 83

1. Jogszabályok jegyzéke

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
http://www.kormany.hu

1.1 Törvények

- Magyarország Alaptörvénye (2011.április 25.)
  http://www.kormany.hu
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 2026. évi XLVII. törvény a köznevelléssel kapcsolatos egyes törvények módosításáról
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről
- 2026. évi XXVI. törvény a pedagógusok teljesítményértékelésének megújításához szükséges törvényi rendelkezésekről
- Az 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.)
- 1997. évi XXXI. törvény és módosításai a Gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- Egyházi Törvénykönyv
- II. Vatikáni Zsinat dokumentumai

1.2 Rendeletek

- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról (a 77/2025. (IV. 15.) és a 351/2025. (XI. 12.) Korm. rendelet szerinti módosításokkal)
- 351/2025. (XI. 12.) Korm. rendelet a TB-kiskönyv megszüntetésével kapcsolatos végrehajtási szabályok megállapításáról és egyes egészségbiztosítási és köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról
- 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- Az Oktatási Hivatalról szóló 121/2013. (IV. 26.) Korm. rendelet
- 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet az iskola-egészségügyi ellátásról
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

- 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII törvény végrehajtásáról
- 126/2026. (VIII. 17.) Korm. rendelet a köznevelléssel kapcsolatos egyes kormányrendeletek módosításáról
- 331/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet A gyermekvédelmi és gyámügyi feladatok- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről
- 48/2012. (XII. 12.) EMMI rendelet A pedagógiai- szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 368/2011. (XII. 31.) Kormányrendelet az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról
- 419/2024. (XII. 23.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzés rendszeréről

Emellett:
- Az óvoda hatályos Alapító Okirata
- A Veszprém Megyei Jogú Város hatályos Köznevelési Koncepciója
- A Szent Margit Római Katolikus Óvoda nevelőtestületi határozatai

1.3 Az óvoda hivatalos adatai

Neve: Szent Margit Római Katolikus Óvoda
Címe: 8200 Veszprém, Dózsa György u. 13.
Tel./Fax: 88/423-397
Email: vezeto@sztmargitovoda.hu
gazdasagi@sztmargitovoda.hu
Honlap: www.sztmargitovoda.hu

OM azonosító: 036804

A fenntartó

Neve: Veszprémi Főegyházmegye Veszprémi Érsekség
Címe: 8200 Veszprém, Vár u. 18.
Tel.: 88/426-088

Az alapító

Neve: Veszprémi Főegyházmegye Veszprémi Érsekség
Címe: Veszprém, Vár u. 18.

Az alapító okirat kelte: 1994. június 15.

A működési engedélyt kiadó szerv

Neve: Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata

Az óvodai csoportok száma: 5

Az óvoda vezetője: Somogyi Eszter
igazgató

2. Bevezetés

Alapelvek, értékek, célok meghatározása

A helyi nevelési programunk 1998-ban készült, az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjából kiindulva, a Katolikus Nevelés Kongregációjának ajánlásait figyelembe véve. Amikor 2004-ben, először módosítottuk a nevelési programunkat, már reálisan láttuk, hogy mit tudunk megvalósítani, mit nem. Melyek azok az aktualitások, amelyek a törvényi változásokat követik. Az elmúlt években gyors társadalmi és környezeti változások kényszerítették az oktatásirányítást, hogy az óvodai nevelést érintő központi szabályozó dokumentum változzon.
Az Alapprogram módosítása a mi helyi nevelési programunk módosítását, újragondolását eredményezte. A 2025/2026. nevelési évtől a módosított 77/2025. (IV. 15.) Kormányrendelet értelmében, a gyermekeknek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben előre tervezett fejlesztőpedagógiai tevékenységeket kell szerveznünk iskolai előrehaladásuk elősegítése érdekében. A jogalkotó ezt az óvodai csoportokban naponta 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó, iskola-előkészítő fejlesztőpedagógiai tevékenységben szabja meg.
Keresztény szellemű programunk az egész oktató-nevelőmunkánkat meghatározza. Kötelességünk, s alapelvünk, hogy szakmai tudásunk legjavát adva neveljük gyermekeinket. Azonban, hogy jó úton járunk-e, azt program módosításával értékeltük, felülvizsgáltuk.
Megerősítést kaptunk abban, hogy kiemelkedően fontos nevelési elv, a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevétele. A gyermekek élete a játék és a mozgás, ami semmi mással nem helyettesíthető. Nevelési célunk, a gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébren tartása és kielégítése.
Csodálatos dolog embert formálni. Hitünk szerint Isten a segítségünk, hogy a ránk bízottakban minél tökéletesebben megvalósulhassanak az Ő teremtő tervei. Sok gyermek a katolikus óvodában szerzi első vallásos ismereteit. Életkori sajátosságaiból fakadóan fontos, hogy kezdetben az őt körülvevő felnőttek élete példájából tapasztalja meg Isten szeretetét. Az óvodai évek alatt a gyermekek lelkületéhez közel álló, biblikus Istenkép alakul ki a szerető Mennyei Atyáról. Az óvodában eltöltött évek alatt, életük, szokásaik, lelkületük, egész személyiségük keresztény szellemű formálása is megvalósulhat.
Az elmúlt évek tapasztalatai azt igazolják, hogy gyermekeink szeretnek óvodába járni, nyitottak a világra, örömteli a játékuk.
Olyan környezetben nevelkedhetnek, amelyben a gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet övezi. Ez a meghitt, biztonságos környezet hozzájárul ahhoz, hogy 6-7 éves korukra alkalmassá váljanak az iskolakezdésre.

Az óvodai nevelés pedagógiai alapelveinek meghatározásánál abból kell kiindulni, hogy

a) a gyermeket – mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg,
b) a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, és ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be,
c) az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia – az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával –, oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben, és
d) az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit, vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért a gyermeki tevékenységnek a teljes nevelési időben érvényesülnie kell.

Óvodai programunk szerint az óvodai nevelésben érvényesülhetnek a különböző, köztük az innovatív pedagógiai törekvések. A program biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek és széles körű módszertani szabadságának érvényesülését, megkötéseket, csak a gyermek érdekében tartalmaz.

3. A program célfejezete

3.1 Az óvodai nevelésünk célja, feladata

Az óvodai nevelés célja:
Az óvodai nevelésünk célja, hogy a gyermekek nyugodt, élményekben gazdag, harmonikus fejlődését elősegítsük, az életkori és egyéni sajátosságaik figyelembevételével. A családi nevelés kiegészítőjeként arra törekszünk, hogy sokoldalú képességfejlesztéssel olyan szintre juttassuk el a gyermekeket, hogy alkalmassá váljanak az iskolába lépésre, a társadalomba való beilleszkedésre.
Keresztény nevelésünk célja, hogy a 3-7 éves gyermekeket képessé tegyük a hit befogadására. Megtanítsuk őket rácsodálkozni a teremtett világra, és abban végbemenő változásokra.

Az óvodai nevelés feladatai:
Nevelési feladatunk gyermekeink testi és lelki szükségleteinek kielégítése valláserkölcsön alapuló keresztény neveléssel. Vagyis feladatunk az, hogy biztosítsuk mindazokat a feltételeket (személy, tér, idő, eszköz stb.), amelyek a célok megvalósításához szükségesek:

- a hitre nevelés
- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

3.2 Gyermekkép

Gyermekképünk az Óvodai Nevelés Alapprogramjából indul ki, továbbá a Katolikus Nevelés kongregációjának ajánlásaiból. Gyermekképünk fölvázolásához az Alapprogram definícióit idézzük: „Az ember egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre”, ami arra utal, hogy a fejlődő gyermek emberi lényegének, minőségének kimunkálása a nevelés során következik be, testi - lelki szükségleteinek megfelelően alakított személyi és tárgyi környezetben. Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, ennek értelmében csak az életkorának megfelelő nevelési eljárások kerülhetnek előtérbe, a gyermeki személyiség alakításában. A katolikus gyermekképet szem előtt tartva az óvodás gyermek személyiségének teljes kibontakoztatására törekszünk. A gyermek, fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. Gyermekeink óvodai nevelése során az értékrendekhez igazodva a nemi szerepek és identitás erősítését figyelembe vesszük. Keresztény szemléletünk áthatja az óvodai nevelés pedagógiai alapelveit.
Gyermekközpontú nevelésünk az egész személyiséget fejleszti:

- a megfelelő személyi és tárgyi környezettel,
- vallási neveléssel, keresztény értékek hordozásával, megismertetésével,
- az egészséges életmód alakításával,
- környezettudatos magatartás alakításával,
- érzelmi neveléssel, szocializáció biztosításával,
- anyanyelvi fejlesztéssel,

- az egyéni készségeknek és képességeknek megfelelő, tevékenységekbe ágyazott értelmi fejlesztéssel,
- testi és lelki szükségletek kielégítésével.

A gyermekkép megrajzolásához - a fentiekkel szoros kapcsolatban - idézzük a Szentírás tanítását a gyermekről: „Engedjétek hozzám jönni a kicsinyeket, hisz ilyeneké az Isten Országa. Igazán mondom nektek, aki nem úgy fogadja Isten Országát, mint egy gyermek, nem jut be oda. Azután kezét rájuk téve megáldotta őket." Ezek értelmében, a katolikus óvodában a gyermekeket áldottnak tartjuk, s úgy tekintjük őket, mint akiket Jézus a bizalom és a hit, a ráhagyatkozás példájaként állított elénk. A Teremtő szellemi, lelki és testi értékeket helyezett el a gyermekekben, amelyeket neveléssel kell felszínre hoznunk nekünk nevelőknek, s a szülőknek egyaránt. Kötelességünk a Mennyei Atya gyermekekkel kapcsolatos szándékát, terveit kifürkésznünk, megvalósítanunk.

3.3 Óvodakép

Programunk a keresztény világnézet közvetítésére, a keresztény emberi értékek átadására építi az óvodai nevelést. A Magyar Katolikus Püspöki Kar úgy rendelkezett, hogy az óvodában nincsen hitoktatás. A hit felé nevelésnek nem a hitoktatásban kell megvalósulnia, hanem úgy, hogy Krisztus tanítása szerinti szeretetben nevelődjenek a gyermekek. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a tényt, hogy a gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvoda kiegészítő szerepet játszik. Az óvoda csak a családdal együtt, a családi nevelés funkcióját erősítve tudja nevelő szerepét betölteni, a gyermek sokoldalú, harmonikus fejlődését elősegíteni.

A hitre való nyitottságot az óvodapedagógus személyiségén keresztül, az ő példájával látjuk biztosítottnak. A mindennapos nevelésünk része az egészséges életmódra nevelés, a környezet megismerése, a környezettudatos magatartás megalapozása. Fontosnak tartjuk az óvoda környezetében fellelhető természeti adottságok, szépségek megismertetését a gyermekekkel.

„A természet hatalmas, az ember parányi. Ezért az ember léte attól függ, hogy milyen kapcsolatot tud teremteni a természettel…" (Szent Györgyi Albert)

Szeretnénk ennek a kapcsolatnak a milyenségét már kisgyermek korban megalapozni, hiszen az első benyomásokkal, élményekkel kell ráirányítanunk a figyelmet a környezet csodáira. Olyan körülményeket, környezetet teremtünk a gyermekek számára, amelyek segítik a környezettudatos magatartás kialakulását, elsajátítását. Aktív résztvevői vagyunk a Zöld Óvoda, Állat-, és Madárbarát Óvoda mozgalomnak.

A gyermekek harmonikus fejlődése érdekében kiemelt szerepet tulajdonítunk a mozgás, a mozgásos tapasztalatszerzésre épülő megismerési és gyakorlási folyamatoknak. Mindezt áthatja a játék, a játékos tevékenység. A játékot tekintjük a leghatékonyabb eszköznek a gyermek testi, lelki, értelmi fejlődésének elősegítésében. Eközben életkorának és egyéni képességeinek megfelelően gyarapodnak tapasztalatai, ismeretei. Megtanulja az emberi együttélés alapvető szabályait, normáit.

Az egyházi óvodai nevelésben szükséges, hogy az intézmény teljes szellemisége biztosítsa a hit megélésének lehetőségét a nevelési és tanulási folyamatokban.

Programunkban világossá szeretnénk tenni azokat az értékeket, amelyek a gyermekek és felnőttek boldogságához, megelégedettségéhez nélkülözhetetlenek. Ezek a keresztény erkölcsi normák szerinti élet, az önbecsülés, az élet minden formájának tisztelete, a segítségnyújtás, a gondoskodás, az együttműködés, az igazságosság, a bizalom, a hit.

3.3.1 Az óvoda sajátos arculata

Óvodánk a Szent Margit Római Katolikus Óvoda Veszprém városának és a város környékének egyetlen katolikus óvodája. Az óvodát a városban élő katolikus családok kérésére hozta létre a római katolikus egyház 1994-ben.
Elsősorban, - de nem csak - keresztény szellemben nevelő családok gyermekei járnak hozzánk. A keresztény „Krisztus követőt" jelent. A keresztény nevelési program számunkra azt jelenti, hogy az óvoda keresztény világnézetet közvetít. Fontosnak tartjuk a keresztény értékek átadását, a keresztény világnézet közvetítését. A nevelésben alkalmazott pedagógiai módszereknek, eljárásoknak minden esetben a gyermeki személyiségéhez, a keresztény értékrendhez kell igazodni.
Kezdetben nem könnyű utat jártunk be, keresve a támpontokat, irányelveket, mivel legyünk különbözőek. Próbáltunk megfelelni az új feladatoknak, elvárásoknak. A kitartó, lelkiismeretes munka azonban meghozta gyümölcsét.
Olyan környezetet sikerült kialakítanunk, amelyben a gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás és szeretet, megbecsülés övezi. Óvodánkban a játék beragyogja fényével a közönséges világot, és biztonságot, rendet, jólétet teremt a gyermekek számára.
Meghitt környezetben, ésszerű szabályok biztosítják a kreatív önkifejezés, a szabad játék, és a tapasztalatokon alapuló megismerő tevékenység feltételeit. Nevelőmunkánk során hozzásegítjük gyermekeinket a nyitottság elsajátításához, a különbözőség elfogadásához, a környezettudatos magatartás megalapozásával a természet értő szemléletéhez.

Napjainkban a kommunikációs csatornák beszűkültek, egyre kevesebb idejük van a szülőknek is gyermekeikkel beszélgetni, meghallgatni őket, mesélni nekik. Ennek következtében kiemelt feladatunknak tartjuk az anyanyelvi fejlesztés és nevelést, magyar népmesékkel, népi gyermekjátékokkal, dalos játékokkal való ismerkedést.
Missziós feladatunk a gyermekek által a családok bekapcsolása az egyház közösségi életébe. Árpádházi Szent Margit nevét választottuk óvodánk védőszentjének és névadójának, hogy az ő tiszta gyertya élete legyen a fény számunkra. „Gyertyák szeretnénk lenni, és aki elég közel kerül hozzánk, nemcsak a fényét látja, de melegét is érzi."

4. Az óvoda élet megszervezése

Az óvodai nevelés rendszere alapján a programunk célja, feladata, tartalma szorosan összefügg egymással. A feladatok biztosítják az óvodai nevelés céljának kiteljesedését. A rendszer elemei a következők:
A nevelés alapvető keretei, mint gondozás, az egészséges életmódra nevelés, közösségi nevelés, szocializáció.
Az egyes kereteken belül a gyermekek tevékenységei: játék, a munka, a játékba integrált tanulás.
A gyermekek elsődleges és alapvető tevékenysége a játék. A legtágabb a tanulás. A játék és a munka során is tanul a gyermek.
A nevelőmunka egyes kereteiben végzett gyermeki tevékenységek közül, a legfontosabb nevelési terület a keresztény nevelés, az anyanyelvi nevelés, és a külső világ tevékeny megismerése. A játék, mintegy közvetítőként segíti a verselés-mesélést – zenei - vizuális nevelést és a mozgást.

Az óvodai élet szervezésének elvei

1. A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.
2. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, amely igazodik a gyermekek motiváltságához, aktivitásához és a változó környezethez. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, a játék kitüntetett szerepe. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.
3. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást, nevelést segítő munkatársakkal.
4. Az óvodai élet megszervezése során törekedni kell a személyes interakciókra, élőszavas mese és közösségi játékélmény biztosításával.
5. Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.
6. A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett – iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.
7. A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket, a tanköteles korukat megelőző nevelési évben járóknak kell tekinteni.
8. A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével

egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.
9. A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekori nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer alkalmazható.

A fentiekből következően fontos feladat a rendszer működésének eredményeként jelentkező fejlődési sajátosságok folyamatos figyelemmel kísérése. Rendszerünk rendezési elve és alapvető szempontja, hogy meleg, elfogadó, feltétel nélküli szeretetet biztosítson a gyermekeknek.
A keresztény nevelés, és egyáltalán a nevelés elképzelhetetlen a családok nélkül. Ezért kiemelt fontosságú, hogy megismerjük a családot, a gyermekek környezetét.
Az ajánlott kereteken belül minden csoportnak - életkornak, fejlettségi szintnek megfelelően - sajátos napirendje van. A csoportban dolgozó két óvodapedagógus, egyéni, módszertani szabadsága alapján szervezi meg a gyermekek mindennapjait, a helyi adottságokat figyelembe véve. A szervezési feladatoknál hangsúlyosan figyelembe kell venni, hogy 3 csoportszobánk kicsi alapterületű, ezért a mozgás a tornateremben, és az udvaron szervezendő. A középső és nagycsoportosoknak az ének, zene, énekes játékok, tánc is a tornateremben szervezhetők.

Az 5 csoportban az alábbi szempontok alapján szervezzük a gyermekcsoportokat:
A beiratkozó kiscsoportosok életkora szerint 3-4 éves korosztály védettsége érdekében homogén (vagy hasonló életkorú) csoportokat szervezünk. A 4-5 évesek (létszámtól függően) a közelebbi életkorú gyermekek kerülnek egy csoportba. Nagycsoportosokat, akik az adott nevelési évben augusztus 31-ig betöltik a 6. életévüket egy csoportba szervezzük. Előfordulhat, amikor nem minden gyermek megy el iskolába, ebben az esetben, a csoport újbóli feltöltésekor kiscsoportosokat szervezünk a nagyok mellé.
7 évesnél idősebb gyermek akkor maradhat az óvodában, ha a Nevelési Tanácsadó, vagy a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye ezt alátámasztja. Az Oktatási Hivatal gondoskodik az óvodai nevelésben részvételre kötelezettek és a tankötelesek nyilvántartásáról, a nyilvántartásból adatot közöl a területileg illetékes kötelező felvételt biztosító óvodák, iskolák fenntartói számára. A felmentést engedélyező szerv hivatalból, valamint a hivatal jelzése alapján elrendeli és felügyeli az óvodába járási kötelezettség és a tankötelezettség teljesítését.
Ebben az esetben a gyermekek differenciált fejlesztését biztosítjuk.

Sajátos nevelési igényű gyermekeket nem fogadunk óvodánkba, az alapító okiratban sem szerepel. Az integrált nevelést nem tudjuk felelősséggel felvállalni, mivel az épület adottságai, a személyi- és tárgyi feltételek nem biztosítottak. A városi önkormányzati óvodák felvállalják az egy-egy területen sajátos nevelést igénylő gyermekek fejlesztését. Erről a jelentkezéskor tájékoztatjuk a szülőket.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése:
- tanulási nehézséggel küzdő gyermekek;
- beilleszkedési/magatartási nehézséggel küzdő gyermekek;
- kivételes képességű gyermekek, tehetségígéretek.

Érezhetően egyre több a beilleszkedési problémával küzdő gyermek. Ennek oka nem egyértelműen az anyagi nehézségekből adódik. Oka a szülők egzisztenciális bizonytalansága, a gyors életritmus, a gyermekek idegi túlterheltsége, aminek hátterében keretek nélküli otthoni napirend, a számítógép, mobiltelefon és televízió kontroll nélküli használata áll.
Az idegileg túlterhelt gyermekek, a kicsi csoportszobákban egyre nehezebben kezelhetők. Az óvodapedagógusoktól nagy türelmet, odafigyelést igényel. Természetesen, munkaköri feladatukból adódóan hangsúlyos ezeknek a gyermekeknek a nevelése, fejlődésének segítése.

Ezeket a feladatokat mind a nevelési tervben, mint a gyermekek egyéni fejlesztési dokumentumában rögzítik.

Az egyéni bánásmódot igénylő gyermekek differenciált fejlesztésének lehetőségei:
A kapcsolatteremtés és kapcsolattartás:

- Csoport felkészítése a kapcsolatfelvételre és kapcsolattartásra
- Kapcsolatfelvétel motiválása játékokkal
- Kapcsolattartás megbízásokon keresztül
- Az érdeklődés fenntartása, kifejezése
- Az életkori és egyéni sajátosságok, valamint a gyermekek eltérő fejlődési ütemének figyelembevételével a potenciális tanulási zavarok kiszűrése, megelőzése és korrekciója.

A verbális kapcsolatfelvétel:

- Köszönés, elköszönés
- Üdvözlés, hívás, meghívás
- Érdeklődés gyermek-gyermek és gyermek-felnőtt viszonylatban
- A csodálat, az elismerés, a kölcsönös öröm és jóérzés nyelvi formái

Konfliktus-megoldó technikák:

- Konfliktusok, veszekedések megoldási kísérletei, kilépés a konfliktusból
- Az arckifejezés, a gesztusok lágyítása, érintés, testkontaktus
- Megfelelő hangerő, hangnem
- Túlzó gesztusok és indulatszavak kerülése
- Felelősségvállalás
- Bocsánatkérés, békítés

Kiegészítő terápiák, amit a Nevelési Tanácsadó fejlesztő pedagógusai végeznek:

- Ayres terápia /ingerlésén keresztül a hibás rendszer korrekciója/
- Affolter terápiás program / megismerő stratégiák, szenzoros segítő eljárások/
- Alapozó terápia elemei /a mozgás és a keresztcsatornák, ezen keresztül az idegrendszer szerveződését szolgáló eljárások /
- Vizuomotoros és grafomotoros koordináció
- Percepciófejlesztés / vizuális, auditív, kinesztetikus, taktilis /
- Stephen-Sarlós módszer

A kiemelten tehetséges gyermekek nevelése
„Kiemelten tehetséges gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.” (2011.évi CXC tv. a nemzeti köznevelésről (4.§14.)
A tehetséges gyermekek felimerése az óvodapedagógusok megfigyelése alapján történik. A kiemelkedő képességű gyermekek egyéni fejlődési eredményeiről folyamatosan beszámolunk a gyermekek szüleinek. Ha a gyermeknél a kiemelkedő képességei mellett egyéb képességeiben lemaradás mutatkozik, igyekszünk azokat differenciáltan fejleszteni.

Kivételes képességek fajtái az óvodás korosztálynál:

- intellektuális tehetség (különböző tudományterületek: pl.: matematika, nyelv);
- művészeti tehetség (képzőművészeti, zenei);
- pszichomotoros tehetség (sport, tánc, kézügyességet igénylő területet);
- szociális tehetség (vezető, szervező, irányító)

Tehetség megjelenési formái:
- tehetséges gyermek teljesítménye nem egyenletes, gyakran nem vesznek részt a közös óvodai tevékenységekben (olykor játékban sem);
- fokozott kritikai érzék, megszállottság, valamely területen elmaradás, szociális éretlenség;
- gondozásban, egészségvédelemben kiemelt figyelmet érdemelnek;
- társakkal való kommunikációjuk, kapcsolatteremtésük gyakran nehezített.

Feladataink:
- nyugodt, szerető, elfogadó légkör biztosítása;
- differenciált feladatok, tevékenységek: „a tehetség csíráinak gondozása”;
- pozitív megerősítés: bíztatás, ösztönzés;
- szülők figyelmének felhívása, tehetséggondozó intézményekbe irányítása;
- iskolaválasztás elősegítése.

4.1 Személyi feltételek

Óvodánkban a nevelőmunkát 10 fő óvodapedagógus és 1 fő függetlenített óvodaigazgató végzi, a napi nevelés egész időtartamában. Az óvodapedagógusok számára az átfedési idő is biztosított. Nyitvatartásunk reggel 6 óra 30-tól- 18 óráig történik, mely alatt 7 órától - 17 óráig foglalkozik óvónő a gyermekekkel. Nevelőtestületünk sokéves szakmai tapasztalattal, alapos szaktudással rendelkező óvodapedagógusokból áll. Pedagógusaink szakmai tudásukat továbbképzéseken folyamatosan bővítik.

Szakvizsgával több óvodapedagógusunk is rendelkezik.

A gyermekek számára oly fontos a felnőttek állandósága. Ez az óvodapedagógusok párokba szervezése során fontos alapelv. Amennyiben lehetséges mind a két óvodapedagógus 3 évig a kiscsoporttól felmenő rendszerben neveli a gyermekeket. Amennyiben személyi változás történik, legalább az egyik óvodapedagógus állandóan a csoporttal dolgozik.

A pedagógiai munkát segítő munkatársak a szakképesítéssel rendelkező dajkák, valamint az 1 fő pedagógiai asszisztensünk. Minden csoport munkáját egy állandó dajka segíti, a pedagógiai asszisztens pedig heti forgásban támogatja a gyermekcsoportokban zajló tevékenységeket. Az óvodapedagógus mellett fontos a gyermekszerető, munkáját lelkiismeretesen végző dajka személyisége.
Mivel nincsen saját főzőkonyhánk, a melegítőkonyhában két fő konyhai kisegítő dolgozik. Munkájukat a HAACP konyhai minőségirányítás szerint végzik.
Az esztétikus, gondozott udvar és játszóhelyek biztosításához nélkülözhetetlen a karbantartó-kertész személye. Mivel igen nagy az épületünk, udvarunk, így a javítási-, karbantartási feladatai is sokrétűek. Munkája által tudunk a gyermekeknek biztonságos, balesetmentes környezetet biztosítani.
A gazdasági vezető, az intézmény működtetéséért felel a költségvetési keretek között. Az intézményt az igazgató, az igazgatóhelyettes és a gazdasági vezető képviseli. Szakmai munkaközösségünk vezetője az igazgatóhelyettessel együtt, közreműködőként vesz részt a pedagógus szakmai munka értékelési rendszerével kapcsolatos teendőkben.
Így dolgozunk az óvodában jelenleg 21 fővel, a hatályos jogszabálynak megfelelő létszámmal.

Saját intézményi elvárás-rendszer meghatározása:

Az intézménynek, az óvoda nevelő-oktató munkájára vonatkozó saját elvárás-rendszere a pedagógusok munkájában, a gyermekekhez, kollégákhoz, szülőkhöz való viszonyulásban rejlik.

- Intézményünk, egyházi óvoda révén, kiemelt szerepet kap az értékek közvetítésében.
- Úgy gondoljuk, hogy mint „béke szigete" a rohanó világban, ahol gyermek és felnőtt egyaránt elfogadó, segítő, támogató és szeretetteljes közösségre talál.
- Ragaszkodunk ahhoz, hogy megtartsuk egyedi arculatunkat. Szent Margit, óvodánk védőszentjének élete példaértékűen közvetíti az elvárás-rendszerhez méltó elveket.
- Sajátosságunk, hogy nem vegyes, hanem osztott csoportokban folyik a nevelő-oktató munka. (Veszprém városában, ez a szervezési forma már ritka.)

Célunk, hogy gyermekeink, minél több időt töltsenek játékkal, ezért nem engedünk be intézményünkbe külső szabadidős tevékenységeket, programokat, szakköröket. A délutáni szabadidős tevékenységeket a játékból, szabad mozgásból kezdeményezzük.
Kivétel: A Szilágyi Erzsébet Keresztény Általános és Alapfokú Művészeti Iskolából érkezik hozzánk néptáncpedagógus, aki délutánonként tart nálunk néptánc foglalkozásokat a középső-, illetve nagycsoportosok részére, ezzel is támogatva az óvoda-iskola átmenetet, tehetséggondozást.

- Fő szempontunk a közösségformálás, a gyermekcsoportokon, szülői közösségen, s kollektíván belül. Fontos, hogy figyeljünk egymásra, járjunk nyitott szemmel, nyitott szívvel.
- Valljuk, az élethosszig való tanulást, ezért preferáljuk a folyamatos továbbképzési lehetőségeket, amelyek oktató-nevelő munkánkat szolgálják. Elvárás, hogy új módszerek, eljárások, jó gyakorlatok kerüljenek be az intézmény falai közé.
- Rugaszkodjunk el, a „de így szoktuk" berögzült elvtől, legyünk nyitottak innovatív törekvésekre, akár a pályakezdő-gyakornok kollégák ötleteire, vagy alternatív módszerek megismerésére.
- Ápoljunk kapcsolatot más intézményekkel, vegyünk részt szakmai napokon, tapasztalatcserén állandó jelleggel.
- Alkalom adtán, adjunk helyet szakmai előadások, konferenciák helyszínének; vegyünk részt hasonló rendezvények szervezésében, lebonyolításában.

A katolikus óvoda célkitűzéseiben megfogalmazottak, megvalósításának elsődleges irányítója az óvodapedagógus. A keresztény óvodapedagógusnak hiteles embernek kell lennie. Elsősorban jó ember, jó keresztény, jó pedagógus, így tudja csak jól ellátni feladatát. Rendelkezzen megfelelő önismerettel, ismerje és fogadja el helyét a teremtett világban.
A „szeresd felebarátodat, mint önmagadat" parancs feltételezi, hogy elfogadja és tiszteli önmagát - ugyanakkor mentes az önzéstől - és a másik embert egyaránt tiszteli. Jellemezze az Isten- és emberszeretet. Kellő alázattal forduljon a gyermekek, szülők, munkatársai, vezetői felé.
Az egyházi óvoda munkatársai számára, meghatározó a lelkiség szerinti bánásmód, nevelés- és műveltségtartalom biztosítása.
Az óvodában dolgozó minden felnőtt, minden pillanatban értékeket közvetít, ezért példaként kell állnia külső megjelenésében. (pl. szolid öltözködés) kulturált viselkedésében (tiszteletet adó és igénylő magatartás).
Személye minta a nevelésben. Értékfelfogása erősen hat a gyermekekre. Ezért nem mindegy milyen értékeket közvetít, s azokat milyen tudatosan képviseli. Gyakran előfordulnak

értékellentétek szülők és az óvoda között. Az óvodapedagógus vállalja fel a tapintatos meggyőzést, ha ezzel a gyermekek érdekeit védi.
Közvetítse a művészetek tradicionális értékeit. Énekével, mesemondásával, bábozással, alkotásaival esztétikai élményhez juttassa a gyermekeket. Istentől kapott talentumaival ajándékozza meg az óvodai közösséget.
Az óvodapedagógusnak legyen igénye az önművelésre, bővítse szaktudását. Segítse elő a derűs, egészséges és örömteli vidámságot a gyermekek és a szülők közelében, hogy az evangéliumi szemlélet alapvető optimizmusa érvényesüljön.
Egy gyermekcsoport életét két óvodapedagógus irányítja. Az óvodapedagógusok párjukkal tudjanak együtt tervezni, tudjanak összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Legyenek képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni. (Ehhez biztosított és szükséges a két óra átfedési idő.)
Az óvodapedagógusok vonják be a dajkákat a közösségi élet és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe. Az óvodaigazgató a közös ügy képviselője, a feltételek megteremtője. Képviseli az intézmény arculatát, szerető szigorral őrködik a gyermekek életkorához, játékához illő „jó rend” felett.

4.2 Tárgyi feltételek

Óvodánk épületét, udvarát oly módon alakítjuk és formáljuk, hogy a gyermekek biztonságát, kényelmét szolgálja, derűs otthonosságot tükrözzön. ” Zöld Óvoda” lévén udvarunkon minden csoportnak kiskertet és magas ágyást biztosítunk a gyermeki tevékenykedéshez.
Ügyelünk a tiszta, gondozott esztétikus termekre, öltözőkre, mosdókra, konyhára. A beépített bútorzat cseréjét a kitűzött céloknak megfelelően befejezettnek tekintjük. További beszerzésekre az elhasználódás mértékének megfelelően, ill. új igények megfogalmazása esetén kerülhet sor. Előtérbe helyezzük a természetes anyagokból készült elemek, játékok és dekoráció használatát az udvaron és az épületben egyaránt.
A csoportokban a tárgyi jelek (meghitt sarok, szent képek, szobrok, kis imaasztal) mértéktartóan és igényesen tükrözzék a vallásos jelleget.
A jelenleg meglevő feltételek, biztosítják programunk megvalósítását. A minőségileg jó és egyre jobb munkavégzés feltételeit a fenntartó felé az évi költségvetés fedezi.
Szülői támogatást, munkavégzést is figyelembe veszünk, valamint egy-egy részterület fejlesztésére a pályázatok nyújtanak fedezetet.
A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2. melléklete: JEGYZÉK a nevelési - oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről, illetve az aktuális módosításokat figyelembe véve, évente tervezzük a megvalósítandó feladatokat. Óvodánk igen jól felszerelt.
Az intézmény helyi sajátossága, hogy 3 csoportszobánk kicsi alapterületű. Nehezen megoldható, hogy a gyermekek természetes mozgás- és játékigényét itt ki tudják elégíteni. A törvénynek megfelelően az eszközöket és a felszereltségeket biztosítjuk, ezekben a termekben minimális szinten. Szerencsére a tornaterem és a szabadban eltöltött idő, számtalan lehetőséget kínál gyermekeink további mozgásigényeinek kielégítésére.
Szintén helyi sajátosság, hogy az udvarunk hatalmas. Mind az 5 csoportnak külön játszóhelye van, ahol a játék-és mozgásfejlesztő eszközök rendelkezésre állnak. Közösségi munka, sikeres pályázatok, valamint az alkalmazotti közösség és szülők segítségével alakítottuk ki, hogy játszótéri eszközeink a szabályoknak és a biztonsági előírásoknak megfeleljenek. Kinti játékaink a következők: 2 hinta, 4 rugós hinta, 4 pár gyűrű, hajó, függőhíd, 2 nagy kombinált mászóka csúszdával, libikóka, labdabedobó. A tornateremben használt mozgásfejlesztő játékokat, az udvaron is rendszeresen használjuk. Ezzel a gyermekek játékidőben is önként

választhatják a mozgásfejlesztő eszközöket, újabb játékokat is ki tudnak találni (Pl.: gólyalábak, labdák, futballkapuk, tipegők, rollerek, futóbiciklik, kerékpárok különböző méretben, babaház berendezései.)
Szakkönyvek, folyóiratok: Az újabb pszichológiai, pedagógiai, módszertani, vallási tartalmi információk folyamatos figyelemmel kísérése elengedhetetlen programunk korszerűsítése érdekében. (Magyar Közlöny, Jogfutár, Óvodai nevelés, Fejlesztő pedagógia, Képmás, Szív, Családunk pasztorációs folyóirat, Pszichológia, 'Irány a suli'- Tudástár az óvodások felkészítéséhez (RAABE)
A felszerelések, berendezési tárgyak, eszközök, játékok vásárlásánál is a program szellemében történő tudatosságra törekszünk.

4.3 Az óvodai élet szervezeti kerete

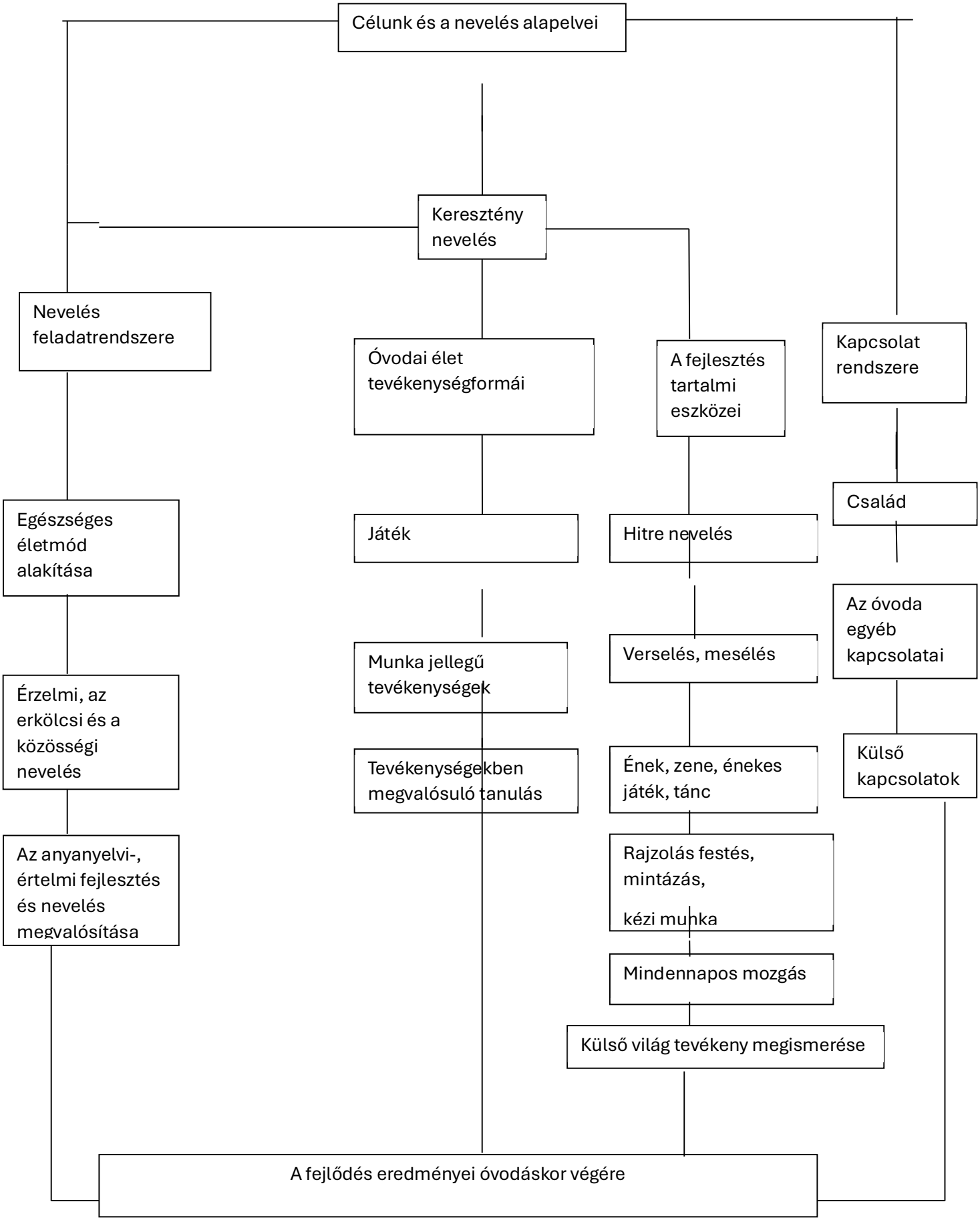

4.3.1 Napirend

Javaslat az óvodai csoportok napirendjére

Időtartam*	Tevékenység
7. 00 -12. 00	• Gondozási feladatok (tisztálkodás, étkezés, öltözködés) • Szabad játék, párhuzamosan is tervezett differenciált tevékenység a csoportszobában vagy a szabadban • Hitre nevelés, az elcsendesedés feltételeinek megteremtése • Mindennapos frissítő mozgás vagy tervszerűen szervezett mozgás (teremben, tornateremben, vagy a szabadban) • Ismerkedés a teremtett világgal, megfigyelések végzése spontán és tervezetten szervezett formában • Az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenység a szabad levegőn (Környezetünk ápolása, védelme – pl. kiskertgondozás, komposztálás, madáretetés, szelektív hulladékgyűjtés.) • Játékba és tevékenységbe ágyazott, a gyermekek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítése, • Tevékenységekben megvalósuló tanulás o Verselés, mesélés o Ének, zene, énekes játék, tánc o Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka o Mindennapos mozgás o A külső világ tevékeny megismerése ▪ Matematikai tartalmú tapasztalatok szerzése • Az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó, iskola-előkészítő fejlesztőpedagógiai tevékenység. (Tanköteles korukat megelőző nevelési évben óvodába járó gyermekek részére.)
12. 00-15. 00	• Gondozási feladatok (tisztálkodás, étkezés, öltözködés) • Pihenés
15. 00-17. 00	• Gondozási feladatok (tisztálkodás, étkezés, öltözködés) • Játék, párhuzamosan végezhető tevékenység a szülők érkezéséig • Az óvodai csoportokban - naponta összesen 45 perces időkeretben, - a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó, iskola-előkészítő fejlesztőpedagógiai tevékenység. (Tanköteles korukat megelőző nevelési évben óvodába járó gyermekek részére.)

4.3.2 Hetirend

A tevékenységek javasolt szervezeti formái

Tervezetten szervezett tevékenységek	Párhuzamosan is végezhető differenciált és csoportos tevékenységek szervezése
• Hitre nevelés • Mindennapos mozgás • Mozgásos játék (mindennapos mozgás) • Ének, zene, népi játék, tánc	• Játék • Verselés, mesélés • Ének, zene, népi játék, tánc • Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka • Mindennapos mozgás • A külső világ tevékeny megismerése * Matematikai tartalmú tapasztalatok

5. Az óvodai élet feladatrendszere

5.1 Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés célja a gyermekek egészséges életvitel - igényének alakítása, testi fejlődésük elősegítése.
A feladatokat az alábbiak szerint határozzuk meg.

- a gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítettzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása a Zöld Óvodai tartalmak bevonásával;
- megfelelő szakemberekkel, valamint - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve- speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.
- életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához.

5.1.1 A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése.

Az óvodapedagógusok, az óvodai felvétel után készítsenek a gyermekekről anamnézist, ezzel elindítva az ismerkedés folyamatát. Elsősorban, a gyermekek testi szükségleteinek feltárására helyezzünk hangsúlyt.
A testi szükségletek, kielégítése alapozza meg a gyermekek jó közérzetét, ami minden egyéb tevékenységhez szükséges. A növekedés, fejlődés üteme minden egyes gyermeknél másképp alakul. Ezért folyamatos megfigyelésekkel és mérésekkel (testsúly, testmagasság, láb-kéz összehasonlító mérésekkel) segítsük az egyéni sajátosságok feltárását. A gyermekek gondozásának záloga, az óvodapedagógus és a gyermekek közötti meghitt, megértő viszony, a szeretetteljes és természetes testközelség megléte. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, aki őszinte, hiteles viselkedéssel közeledik hozzájuk, és tapintatot, elfogadást közvetít. Ilyen feltételek mellett ismerhetők meg a gyermekek igényei, családból hozott

szokásai. Az óvodapedagógusok a fokozatosság betartásával törekedjenek arra, hogy a gyermekek egyre önállóbban elégítsék ki szükségleteiket.
Önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezettségét az óvodába lépés pillanatától biztosítjuk a gyermek számára. A beszoktatás ideje alatt minden gyermekkel együtt végezzük a teendőket, hogy megtanulhassák a fogásokat, a testápolási szokások sorrendjét.

Zöld Óvodaként fokozottan figyelünk a környezethigiéniára, amely magában foglalja az óvoda tisztaságának megóvását, szépítését, virágosítását, a foglalkoztató-termek szellőztetését, az ivóvíz higiéniáját, a helyes fűtés és világítás biztosítását, az udvar tisztán tartását, gondozását, a helyiségek, mellékhelyiségek takarítását (benne az önkiszolgálást is), a játékeszközök higiéniáját, rendben tartását. Globális szinten a természet megvédését, a hulladék kezelését, az energiával való takarékosságot is. Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. Az egészségügyi előírásoknak megfelelő, gazdag, esztétikus környezet jó alapot ad az óvodai nevelőmunkához. Nagy hangsúlyt fektetünk a környezeti ártalmak kiküszöbölésére (szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékos izzók, zöld növények a csoportszobákban, légfrissítő levendulazsákocskák használata a mosdókban, fűszer és gyógynövények ültetése az óvodakertbe stb.) A csoportszobák és az udvari környezet barátságossá, otthonossá tétele nem csak az ízlésközvetítés miatt, hanem a gyerekek jó közérzetének biztosítása érdekében is fontos. (Melléklet 1. ZÖLD ÓVODA programok)

Az egy csoportban dolgozó óvodapedagógusok, a dajkák bevonásával állapodnak meg a szükségleteket kielégítő szokások pontos menetében, az azonos gyakoroltatás érdekében. A fejlődés egyik feltétele a táplálkozás, amely az elhasznált energiát pótolja és a további testépítést biztosítja.

Főzőkonyhánk nincs, ezért a városi gyermekélelmezés részeként az Érseki Főiskola által biztosított a napi háromszori étkeztetés. Figyelemmel kísérjük a gyermekek étrendjét.
Az étkezési szokásokat csoportonként úgy alakítjuk, hogy minél kevesebb várakozási idő legyen. Az ebéd egyszerre, közösen történik. Tízórainál, uzsonnánál gyakran a szabad játékhoz igazodva, a folyamatosság módszerével élnek az óvodapedagógusok, de az étkezés előtt- és utáni közös imádság miatt a kötöttség is megengedett. A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. Az óvodapedagógusok ezeket megismerve fogadják el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönzik a gyermekeket, de nem kényszerítik az ételek elfogyasztására. Biztosítjuk, hogy a nap bármely szakaszában ihassanak. Napi rendszerességgel kerül étrendjükbe gyümölcs és zöldség. Preferáljuk azokat a „Zöld” recepteket, melyek ezen alapanyagok felhasználásával kínálnak változatos felhasználási formákat az egészséges táplálkozás érdekében. (Pl. gyümölcssaláta és lekvárkészítés, savanyítás, befőtt elrakása, aszalás, csíráztatás stb./ Óvodánk gyermekrajzokkal illusztrált, saját gyűjtésű „Zöld receptek”-gyűjteménnyel is rendelkezik.

A testápolás a gyermekek tisztaság igényének kialakítását szolgálja. Az óvodai és a családi gondozási szokások összehangolása, segít az azonos elvek betartásában. Különös gonddal védjük a gyermekek érzékszerveit. A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC használathoz megteremtjük a feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, önállóan végezhessék ezeket a teendőket.

Az időjárásnak megfelelő öltözködés védi a gyermekeket, ezért igyekszünk úgy hatni a szülőkre, hogy többrétegűen öltöztessék gyermekeiket, hogy napközben az időjárásnak és hőmérsékletnek megfelelően tudjuk az öltözködési szokásokat kialakítani.

A mindennapi szabad mozgás nélkülözhetetlen színtere az udvar. A gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg gyakorolják a tornateremben és az udvaron lévő sokféle mozgásfejlesztő eszközön. Emellett a néhány percig tartó (tízórai előtt és délután alvás után) szervezett mozgásos tevékenységek, tornagyakorlatok jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését. A rövid ideig tartó, szervezett mikrocsoportos séták is hozzájárulnak a gyermekek mozgásszükségletének kielégítéséhez.
A gyermekek alvásigényének egy részét az óvoda elégíti ki. Alapos szellőztetés, s az ablakok árnyékolóinak behúzása után, a teremben való pihenés feltétele a csend, nyugalom. Elalvás előtti ima, mesélés, altatók dúdolásának, vagy halk zene hatására a gyermekek átélik a szendergés állapotát. A gyermekeknek különböző az alvásigényük. Egy órás nyugodt pihenés után az óvodapedagógus lehetővé teszi, hogy csendes tevékenységet folytassanak.
Amennyiben a lehetőség adott, a 7 éves gyermekeknek a nyári időszakban nem kötelező aludni. Pihenő idő alatt csendesen tevékenykedhetnek.

5.1.2 A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott figyelemmel, elkülönítve gondozzuk mindaddig, amíg szülei meg nem érkeznek. A fertőzések terjedését gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel igyekszünk gátolni. A kicsiknél az alvás alatti bevizelés előfordulhat. Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek. A felnőttek óvakodjanak a megszégyenítéstől. A tapintatos szeretetteljes bánásmód, a szülőkkel való partneri, jó emberi kapcsolat szüntetheti meg az okokat. (súlyos esetben külső segítség igénybevétele, orvos, pszichológus)
A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. Fontosak a szervezett mozgások tevékenységek, különösen a prevenciós fejlesztő tornák, amik segítenek a deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermekek lábtartása javítható. Minden óvodapedagógusnak kötelessége, ezeket a gyakorlatokat akár a mindennapos testnevelés részeként, akár a nap folyamán bármikor beiktatni és végezni. A gyermekek egészséges életmódját úgy lehet biztosítani, ha mindennapi edzésre van lehetőségük Erre legtöbb alkalmat a szabadban tartózkodás biztosít, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét. Az óvodapedagógusnak semmiféle indokkal nincs joga a gyermekektől megvonni a friss levegőn való játékot. Mozgásszükségletük kielégítése érdekében az óvodapedagógusok adjanak minél több lehetőséget futásra. A felnőttekkel végzett rendszeres futások ösztönzően hatnak a gyermekekre, fokozzák a szív jó vérellátását, a rugalmasságot, állóképességet.
Lehetőség van a nyári melegben az óvoda udvarán levő ivó kutakból folyadékpótlásra, a párakapu pedig a felfrissülést biztosítja. Így megismerkedhetnek a vízzel, és érezhetik frissítő, edző hatását.
Szerencsére nagy az óvoda udvara, s edzési lehetőség a kerékpározás. Tudatosan fejlesztettük és az elkövetkezendő időben is vásárolunk kerékpárokat. Az erre a célra kialakított rekortán alapú kerékpárpályát minden korosztály használhatja. Télen a lejtős oldalon a Dózsa György út felőli udvarrészen szánkózhatnak, csúszkálhatnak a gyermekek. A kondicionáló mozgások adnak igazi felfrissülést, felüdülést a gyermekeknek, ezt minden óvodapedagógus tartsa fontosnak. Konkrét terveinket, céljainkat, elképzeléseinket az Egészségfejlesztési program tartalmazza. (Melléklet 2.)

5.1.3 A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges környezet biztosítása

Óvodánk, a város Jeruzsálem hegynek nevezett részén, egy dombon épült. A város zaja és a forgalmas Dózsa György úti forgalomtól védve vagyunk, hiszen tágas nagy udvar öleli körül az épületet. Az udvaron lévő fák adnak árnyékot és szűrik a levegőt. Vigyázunk rájuk, mert nem mindennapi érték gyermekeink számára. A nagy udvart igyekeztünk úgy kialakítani, hogy legyen a gyermekcsoportok számára elkülönülési lehetőség, de nem zártuk le kerítésekkel, hogy a különböző ügyességi és mozgásigénnyel bíró gyermekek is csúszdázhassanak, kerékpározhassanak kedvükre. A különböző játéktevékenységek számára igyekeztünk megfelelő, biztonságos teret kialakítani. Van füves, ill. műfüves rész a labdajátékok, rekortános (öntött gumi alapú) rész a kerékpározás, ugráló játék számára.
Sok energiát fordítunk arra, hogy a füves részek megmaradjanak, ne kopjanak ki. Rendszeresen locsolunk, újra füvesítünk. Ezáltal pormentessé tudjuk tenni az udvart. Így tudunk egészségesebb környezetet biztosítani az egyre növekvő létszámú asztmás gyermekek számára. A vasból, betonból készült játékokat, kiegészítőket (pl. virágládák, hulladékgyűjtők) sikerült kicserélni a szabvány szerinti fajátékokra, elemekre. Nem kevés időt, energiát fordítottunk az udvar alakítására, de szülők is segítettek ebben. A gyermekek számára pedig jól szolgálta a mozgásigény kielégítését a kiskertekben és az udvaron végzett munka, kertészkedés, levélsöprés, gesztenyegyűjtés.

Az udvari játékokat folyamatosan karbantartjuk és ellenőriztetjük.
Udvarunkon napos és árnyas részek váltják egymást. Homokozó biztosított minden gyermekcsoport részére, amelyeket árnyékolóval szereltünk fel. Óvodakertünk sok szép virággal, fűszer-, és gyógynövényekkel tarkított. Szeretnénk gyermekeinkkel megismertetni e növények természetre és társadalomra gyakorolt jótékony hatását. Elnyertük az Állat-, és Madárbarát Óvoda címet. Gesztenyefáinkra odúkat telepítettünk, kertünkben madáritatót hoztunk létre, valamint ablak és dúcetetőt helyeztünk ki madaraink gondozására, védelmére.
Az épület eredetileg 1902-ben épült lakóház. Az idők során alakították ki bölcsődének, óvodának. Most 5 gyermekcsoportnak ad otthont. Két csoportszobánk kényelmes, nagyméretű. A többi 3 alapterülete kicsi. A levegő elegendő a kis alapterület ellenére, mert a belmagasság nagy. Igyekeztünk a csoportok létszámát 20-25 fő között a csoportszobák alapterületével arányosan beosztani. A játékhely bővítésére egy kis teremben sikerült szülői segítséggel galériát kialakítani. Szeretnénk, a lehetőségeknek megfelelően a többi szobában is ily módon kedvezőbb feltételeket teremteni gyermekeinknek a napi élethez.
A csoportszobákat és az óvoda többi helyiségeit az óvodapedagógusok a nevelési fejlesztési feladatok megvalósításának figyelembevételével esztétikusan rendezik be.
A folyosók, mosdók és kiszolgálóhelyiségek megfelelőek, modernek. A tornaterem tágas és jól felszerelt. Lehetőséget ad a mozgás, a mozgásos játékok, mindennapos edzések, időnként énekes játékok, közös ünnepségek megtartására. A csoportok napirendjük, heti rendjük beosztásában egymáshoz alkalmazkodnak.
A fejlesztő szobánkat, modern, esztétikus és igényes sószobává alakítottuk át, ahol logopédusunk mellett, az óvodapedagógusok is egyéni-, illetve csoportszintű fejlesztéseket végeznek ismétlődő heti beosztásban. Ez a helyiség rendkívül jó hatással bír asztmás, vagy akár felsőlégúti megbetegedések után visszatérő gyermekeink egészségére, illetve immunerősítésre egyaránt. Ügyelünk arra, hogy hetente legalább egy alkalommal minden gyermek megforduljon a sószobában.

A fejlődés eredménye óvodáskor végén

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat, zsebkendőjüket önállóan használják köhögésnél, tüsszentésnél egyaránt.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek kancsóból.
- Készségszinten használják a kanalat, kést, villát.
- Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek.
- Étkezés közben halkan beszélgetnek.
- Teljesen önállóan öltöznek.
- A ruhájukat ki-begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- A ruhájukat esztétikusan összehajtva a polcukra helyezik.
- A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- Ügyelnek saját külsőjükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.
- Tudatosan szeressék és védjék a természetet és az épített környezetüket.

5.2 Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

1. Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezért szükséges, hogy

– a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érjék;

– az óvoda alkalmazottjai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;

– az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;

– az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.

1. A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása. modellértékű szerepet tölt be.
2. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, s ahhoz segíti, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kultúrán alapuló értékrend, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
3. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából, az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése, modellértékű szerepet tölt be.
4. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

A keresztény nevelés, elsősorban érzelmi nevelést jelent. Jó példával, a hitre való nyitottságot biztosítjuk.
A keresztény nevelés eleve feltételezi a közösséget, a szereteten alapuló társas kapcsolatokat. A gyermek számára a család után az óvoda a másik olyan közösség, ahol a nap nagy részét tölti. Ezért meghatározó az óvodapedagógus személye és a társak, a gyermek szocializációja szempontjából. Neki kell megteremteni a feltételeket, hogy a gyermeket aktív tevékenysége közben megismerje, egyénileg vezesse, segítse fejlődésében.
Az egész közösséget hassa át az egymás iránti tisztelet, derű, optimizmus, lemondás, felnőttek iránti tisztelet, megbecsülés.
Családias légkörben kialakul a gyermekek érzelmi kötődése társaihoz, felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre, játékra ösztönöz. A gyermek élettere legyen barátságos, otthonos, amit elsősorban az óvodapedagógus tervez meg, de adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek ötletei, elképzelései is érvényesüljenek. Minden óvodai csoportnak van hagyománya, szokásrendszere, jelképrendszere, szimbóluma, ami sajátos egyéni színezetű légkört biztosít, s ezáltal mélyíti a gyermekek összetartozását, együttérzését. Van olyan tároló hely a gyermekeknek, ahová a mikrocsoportos sétán összegyűjtött „értékeit, kincseit" eltehetik.

A beszoktatás időszaka meghatározza a gyermekek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához. Lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek a szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával. Ez a gyermekek számára biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, szokásait. A beszoktatásban mindkét óvodapedagógus részt vesz a dajkával együtt. A sok érdekes játék mellett személyes kapcsolattal, mesével, ölbeli énekes játékokkal kedveskedik a kicsiknek.
Már a beszoktatás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végzik a tevékenységet, amit sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékosan gyakoroltat az óvodapedagógus, természetesen figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, szokásait.
Nagyon fontos az egyéni bánásmód, de nem jelenthet megkülönböztetett bánásmódot.
A családias légkör megteremtése, elősegíti a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását. Mindehhez gazdag tevékenykedtető élet szükséges. A közös élmények az óvodáskor végéig biztosítják a gyermekek együttműködését, amelyben formálódik egymáshoz való viszonyuk. Az óvodapedagógus a különféle cselekvésekben is biztosítsa a nyugalmat, az ingerek ne okozzanak a gyermekben zaklatottságot. A gyermekeknek lehetőséget kell adnunk arra, hogy minél többször, érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választhassanak. Így, egy időben, egymástól függetlenül különböző motivált cselekvések alakulnak ki egyénileg, s csoportosan is, ahol a gyermekek képesek alárendelni spontán aktivitásukat a közös tevékenységnek.
Az érdektelen gyerekre szenteljünk figyelmet, hogy mielőbb kiderítsük az érdektelenség okát, mert befolyásolását csak így lehet elindítani. A Zöld Óvodai tevékenységek még inkább gazdagítják az egyéni és csoportos gyermeki tevékenységek tárházát, lehetőséget kínálva a differenciált feladatadásnak.

Mivel óvodánkban osztott és részben osztott csoportokban folyik a nevelés, ezért figyelünk arra, hogy az óvodapedagógusok szervezzenek minél több programot a kicsik és nagyok együttműködésére. Az óvodások és idősebb gyermekek (iskolások) kapcsolatának lehetőségeit ápoljuk és kibővíthetjük. Ilyenek az iskolalátogatások, közös ünneplés, iskolások vendégjátéka pl.: Veni Sancte ünnepén a családi nap színesítése kapcsán, Szent Márton ünnepén, Szent Miklós látogatásakor, illetve a karácsonyi pásztorjáték alkalmával)
A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolata csak úgy alakul ki, ha jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekek közössége. Ebben kiemelkedő szerepe van a nevelőnek, aki irányítója, s egyben társa a gyermekeknek. A jó nevelés alapja, a feltétel nélküli szeretet,

korlátokkal együtt. A korlátokat úgy szükséges megszabni, hogy az adott korosztály meg tudjon felelni az elvárásoknak. A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvodapedagógus az egész csoport előtt álló feladatokat, minden gyermek számára - egyéni sajátosságokat figyelembe véve - érthetővé, vonzóvá tudja tenni. Nagyon fontos a jó kapcsolat a szülőkkel, hogy kellő bizalom alakulhasson ki az együtt neveléshez. Ugyanúgy, ahogy a gyermekekkel való kapcsolatokban, a szülők között sem lehetnek megkülönböztetések. Ez alapvető feltétel ahhoz, hogy a pedagógus a gyermek egyéni tulajdonságait megismerje, és számára a legoptimálisabb fejlesztési módot biztosítsa. Emellett segítse a gyermekeket abban, hogy elfogadják eltérő képességű és tulajdonságú társaikat.

A felnőtt-gyermek kapcsolatban a következő elvek jelenjenek meg: Az óvodapedagógus próbálja megérteni - elsősorban érzelmileg - a gyermekeket. A parancsolás helyett igyekezzen kérdezni, ami elősegíti a megértést, az átérzést. Így elérhető, hogy a gyermek igénye, akarata, energiája nincs visszaszorítva, hanem más irányba terelhetővé válik. A gyermek mágikus képzelete, sokat segíthet a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításában. Az óvodapedagógus magyarázatában jelenjenek meg a dolgok pozitív oldalai.
A gyermekek tevékenységéhez az óvodapedagógus biztosítson nagy szabadságot, a pontos határok megjelölésével. A határokat meg kell védeni a gyermeki respektálás érdekében. Tehát a szabadság, a világos határok azt jelentik, hogy az óvodapedagógus röviden, egyértelműen, pozitívan fogalmazza meg azt, amit akar, vagy amit nem akar. Többszöri „határátlépésnél" vezessen be konzekvenciákat, következményeket. Ugyanakkor adja meg a lehetőséget a javításhoz.
Alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását. Az óvodapedagógus segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak. A gyermekek érdeklődjenek a közösség érdekében végzendő feladatok iránt, érzelmileg éljék át a közös aktivitásból eredő célok teljesítését. Örömmel és érdeklődéssel kapcsolódjanak be a közös együttlétekbe.

Az óvodapedagógus, az óvoda feladata, hogy pozitív erkölcsi tapasztalatokhoz juttassa a gyermekeket (önzetlenség, segítőkészség, együttérzés, igazmondás, szelídség, jót tevés) és segítséget adjon a negatív tapasztalatok (irigység, közömbösség, harag, durvaság stb.) által kialakult magatartás korrigálására. A gyermek, nem a vele szemben támasztott szóbeli követelmények nyomán lesz olyan, amilyennek szeretnénk, hanem az őt nevelő felnőttek példáinak hatására. Az óvodapedagógus, nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult összeütközések feldolgozása során. A konfliktust feloldó megbeszéléseket, kellő odafigyeléssel, kivárással hallgassa meg, hogy véleményt tudjon mondani a történtekről úgy, hogy a gyermekek saját felelőssége erősödjön. Bátorítson minden gyermeket a csoporton belül, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon.
Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet az agresszivitásán keresztül.
A felnőtt-gyermek társalgásában világos, egyértelmű, építő, előre vivő megfogalmazás jelenjen meg, a kívánság tárgyilagos megnevezésével, az ok kiemelésével. Biztosítson az óvodapedagógus minden gyermeknek személyes perceket, hogy a jó kapcsolatot megerősítse.
A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélőtárs megbecsülése, értékelése, a kölcsönös engedmény keresése, melyből mellőzendő a megbántás, hibáztatás, gyakori bírálgatás, kioktatás, kiabálás, panaszkodás, prédikálás.
A gyermek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme, megelőlegezett bizalma és szemlélete, ami a sikert észreveteti, és a sikertelenséget segíti elviselni. Tilalom helyett, a felnőttek adjanak választási lehetőséget a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és változásra képessé váljanak.

Az óvodapedagógus, örömét jelezze dicsérettel, és félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat.
A humor, jó segédeszköz a pozitív töltésű viszonyok ápolásában, a szeretet egy bizonyos formája. A nehézségeket a humor feloldja, a görcsösséget megszűnteti. A bátortalan gyermekek nevelésekor az óvodapedagógus minél többször örüljön a kisebb előrelépésnek, fejlődésnek is. Hassa át a közösségfejlesztő pedagógiai munkát az odafigyelés, meghallgatás, a saját érzések elmondása, mások érzéseinek meghallgatása. A napi reggeli elcsendesedés, ima, erre kitűnő lehetőséget nyújt. Megérezteti a gyermekkel a keresztény nevelés lényegét, hogy nem vagyunk egyedül, mindenek mögött a Gondviselés áll.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- A gyermekeknek igényévé válik a viselkedés és helyes cselekvés szokásszabályainak betartása.
- Egymást figyelmeztetik a szabályok megszegése esetén.
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak.
- Konfliktushelyzetben társaikkal egyezkednek.
- Érdeklődnek egymás iránt, ha óvodán kívül találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják, köszöntik.
- Igényükké vált a tevékenységekben való részvétel és együttműködés.
- A tevékenységeket türelmesen, a megbeszéltek alapján befejezik. Képesek nyugodtan ülni, figyelmesen meghallgatják a felnőttek, gyermekek közléseit.
- Szívesen dolgoznak egymásért, bíznak önmaguk képességében.
- Értékelik saját tetteiket, és az eléjük tárt magatartási példákat.
- A közös együttlétek olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítenek meg, mint az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, őszinteség, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, szabálytartás, a közösen végzett munka öröme, önzetlenség, igazságosság, igazmondás.
- Emberi és keresztény erkölcsi értékeiket megalapozva készek az iskolába lépésre.

5.3 Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

1. Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

2. Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

3. Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és

élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség –) fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

Az értelmi nevelés feladata tehát, a gyermek értelmi képességeinek fejlesztése, ismeretének gazdagítása és rendszerezése. Az óvoda feladata, minél tágabbra nyitni a gyermek környezetét a teremtett világ megismerésére.
A kialakult észlelési képességeket (látás, hallás, tapintás, finom motoros képességek, szem, kéz- és lábkoordináció területen) összerendezetten használja.
Legyenek képesek a feladatok irányított, majd önálló megoldására.

A klasszikus óvodapedagógiai elmélet, az értelmi képességek fejlesztése közül a képzelet fejlesztését emeli ki a legsokoldalúbban.
Az óvodáskorú gyermek nem mindig talál magyarázatot a valóság eseményeire, ilyenkor a képzeletéhez folyamodik. Képzeletével, a valóságban nem lévő összefüggésbe hozza a tárgyakat, ez azonban nem akadályozza meg a valóság pontosabb megismerésében. Sőt, éppen a képzelete és erre támaszkodó gondolkodása indítja el a magasabb szintű megismerés útján. Ez a gyermeki képzelet az alapja a keresztény hitre nevelésnek.

Az óvodai nevelőmunkát kiemelkedő jelentőséggel átszövi az anyanyelvi fejlesztés és nevelés. Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll. Ha tehát az anyanyelvi nevelés feladatait fontosnak tartjuk és a gyermeket nyelvi fejlesztésben részesítjük, nemcsak tisztábban és jobban fog beszélni, hanem gondolkodása is fejlődik.
Az óvodai anyanyelvi fejlesztés és nevelés komplex folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van. Minden feladatot, minden tevékenységet áthatva segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakítását és elősegíti a gyermek zökkenőmentes iskolai tanulásának megkezdését. A rossz kifejezőképességgel rendelkező, beszédben gátolt gyermek, gondolkodási képességét nem tudja megfelelően használni. Ugyanakkor, egy kevésbé intelligens gyermek jó kifejezőképesség birtokában jobb teljesítményt képes felmutatni. Ezért fordulhat elő, hogy a fejletlen beszédképességű gyermeket gyakran teljesítménye alatt értékelik. Minden gyermek beszédét meghatározza az otthoni nyelvi környezet. Az óvoda fejlesztési feladatainak tehát a család, a környezet megismeréséből kell kiindulni és a gyermek egyéni képességeinek megismerésén keresztül kell hatást kifejteni. Az anyanyelvi fejlesztés és nevelésnek, a gyermek élményeihez kapcsolódva és tapasztalatszerzéssel egybekötve lehet értelme. Az óvodapedagógusnak arra kell lehetőséget biztosítani, hogy nyugodt légkörben, életszerű helyzetekben minden gyermek beszélhessen arról, ami érdekli, ami foglalkoztatja. Semmiféle türelmetlenség, vagy a gyermek korlátozása nem megengedhető az anyanyelvi nevelés során. Az óvoda tevékenységgel gazdag élete, a kellemes nyugodt légkör, alapvetően meghatározza az anyanyelvi nevelés fejlődését. Ilyen körülmények között a gyermekek szívesen és gyakran beszélnek. A nap folyamán bármikor adódhat lehetőség a beszélgetésre, de célszerű a hétfői napokon erre külön is tekintettel lenni, hiszen ilyenkor otthonról és a külső környezetből hozott rengeteg élményt és tapasztalatot mondják el a gyermekek. A környezet példamutató, tiszta és szép beszéde mintát nyújt, ösztönzést ad a kisgyermeknek a beszédre. Különösen fontos, hogy az óvodapedagógus ügyeljen beszédének stílusára, a hanglejtés, a dinamika, a hangsúly megfelelő alkalmazására. Beszéde legyen érthető, egyszerű és világos. Figyeljen arra, hogy a gyermekek mindig választ kapjanak kérdéseikre. Ne vegye el a gyermekek kedvét állandó javítással és figyelmeztetéssel a folyamatos beszédtől. Dicsérje és biztassa a bátortalanabb gyermekeket, serkentve őket a

beszédre. A gyermekek anyanyelvi fejlettségét folyamatosan kísérje figyelemmel. Figyeljen arra a gyermekre, amelyik beszédhibával, beszéd-gátlásossággal, beszédbeli elmaradással küzd. Szükség esetén kérje szakember segítségét.
Vegye figyelembe a szociokulturális hátteret, és valósuljon meg differenciált készség és képességfejlesztés.
A csoportba járó, hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekét meglévő élményeikre, tapasztalataikra építve támogassa a magyar nyelv elsajátításában.
Az anyanyelvi fejlesztés és nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Ez a tervezésben is rögzítésre kerül, mind az éves tervben, mind a csoportnaplóban.
A gyermekek tapasztalataira, élményeire építés az óvodai nevelésben hangsúlyosabbá válik. Az óvodapedagógus által tervezett téma, nemcsak a gyermekek tapasztalatainak, élményeinek összekapcsolását, illetve a differenciálásra való felkészülést jelenti, hanem azt is, hogy a gyermekek tapasztalataiból, élményeiből kiindulva választ témát. Ezáltal a különböző élethelyzetekben való gyakorlást, az életkori sajátosságoknak megfelelő cselekvést emeli ki az óvodapedagógus által irányított tanulási formák közül. Így a differenciált tevékenységek tervezése, szervezése váltja fel az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységeket.

6. Tevékenységi formák

6.1 Játék

A kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb eszköze a játék. A játék-szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat- a kisgyermek elemi, pszichikus szükséglete, amelynek minden nap, visszatérő módon, hosszantartóan és zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékban jeleníti meg. Így válik a játék kiemelkedő jelentőségű, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé, ami egyben közlés is, mert a játék során kivetülnek olyan tartalmak, amelyeket élő szóban a gyermek nem tudna kifejezni. A játék kommunikáció is, mert a játszó gyermekek a játék révén, jóval gazdagabb tartalommal értik meg egymást, mint a beszédben.
Mivel a játék a gyermekek első közös tevékenysége az óvodában, azért nagy szerepe van a társas kapcsolatok fejlődésében, az együttműködés, alá-fölérendeltség folyamatában. Az együttes tevékenység a közlés, a megbeszélés igényét elégíti ki és mindez a játékban sajátosan gyermeki szinten valósul meg. Utánozzák egymást, kölcsönösen kapcsolatokat építenek ki egymással. Összedolgoznak, tehát olyan közösségi magatartást gyakorolnak, amelyek későbbi életük folyamán is fontosak lesznek, és ehhez kínál jó előgyakorlatokat a játék.
A játék folyamatát semmihez sem hasonlítható öröm kíséri. A játék öröme a sokszoros ismétlés folyamán azt eredményezi, hogy a gyermek megtanul örülni. Az örömképesség igen fontos emberi tulajdonság, amely végigkísérheti az életet, ha jókor sikerül elsajátítani. Játék- örömet jelent maga a cselekvés is, de szimbólumok szintjén ez még fokozódhat. A játékok szabályszerűsége mellett kialakuló rögtönzött események a meglepetés örömét okozzák a gyermekeknek. A játszók nem is tudják előre, hogy egy-egy cselekvésük mit eredményez majd, hiszen az élmények és tapasztalatok alapján csak annyit látnak, amit a szabályokba foglaltak. Mindehhez járul még az a pozitív életérzés is, hogy ezeket a gyermekek saját maguk idézték elő. Az átalakulás-átalakítás öröme végigkíséri a játékot és az élmény csak fokozódik, ha a játék sodrásában az addig megnevezett tárgy újra és újra más jelentést kap.
Mivel a játékban sohasem csak egyetlen alternatíva van, hanem sok, ezért hatásában kreatív tulajdonságokat fejleszt a gyermekekben. A játék a gyermek számára még rendezetlen világba rendet hoz, a töredékekből kerek egészet képez. Bár nem tárgyi eredmények ezek, de a lelki egyensúly fenntartásában, a gyermeki intellektus edzésében igen nagy szerepe van. A játék személyiségformáló hatásai között kiemelkedő szerepet játszik katartikus jelleme, amely szintén örömforrás. A gyermekekben fejlődésük során az élettel együtt járó, természetes feszültségek mellett gyakran keletkeznek olyan feszültségek is, amelyek az egyéni sorsok sajátosságaiból erednek: sérelmek, igazságtalanságok, bánatok, amelyek a játék, oldó hatása nélkül felhalmozódnak és tartós sérülést okozhatnak a személyiségben.
Életünk első 5 évének eseményeit elfelejtjük, elveszítjük, nem így a játékban átélt élményeket. A játék témái, tartalma is elvesznek az emlékezetből, de a nyomukban járó élmények, érzelmek, hangulatok valamiféle „rejtett tudás” formájában megmaradnak egész életünkre, megmarad a világ szeretete, amit a játék alakít bennünk.

A játék tehát olyan komplex tevékenységforrás, melyet az óvodapedagógusnak tudatosan kell felhasználnia a nevelés folyamatában céljai eléréshez. Az óvodapedagógus tudatossága természetesen sohasem irányulhat a gyermekre, hiszen kitalált és erőltetett úgynevezett „játékos módszerekkel” nem helyettesíthető a gyermeki tevékenység. A gyermeki tevékenységet - különösen a játékban - nem szabad szűken értelmeznünk.

A társadalmi változások következménye, hogy átrendeződtek a magatartásformák, a szerepek, a témák, az eszközök, és a szokások. A gyermekek szerepjátéka is követi ezt, amit az óvodában tiszteletben tartunk, figyelembe vesszük a nemi szerepek és identitás erősítését.
A játéktevékenység tág értelmezése lehetővé teszi, hogy nemcsak a tárgyi, manuális, vagy mozgáshoz kapcsolt tevékenységet ismerjük el, hanem a „szellemi alkotást" is tevékenységként fogjuk fel a játék során. A gyermek gondolatban megalkotja, kitalálja a játék szereplőit és bármilyen eszközzel vagy tárggyal helyettesíti azokat. Nagyon fontosnak tartjuk olyan hangulatok, ingerek, tárgyi lehetőségek megteremtését, melyeknek hatására a gyermekek spontán játéka, tevékenysége önmagától beindul.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy nincs szükség az óvodapedagógus által kezdeményezett vagy irányított tevékenységre, hiszen köztudott, hogy 3 éves kor táján még kifejezetten igényli a gyermek a felnőttel való együttjátszást. Jót és jól játszani: ez a gyermek dolga az óvodában. Az óvodapedagógus feladata megfigyelni a gyermek játékát, felhasználni azt saját nevelési célja elérése érdekében és szükség esetén, indirekt módon befolyásolni.
Programunk alapelve, hogy minél több időt, alkalmat és lehetőséget biztosítsunk a gyermekeknek az elmélyült játékra. A játéktevékenységhez szükséges feltételeket, ötleteket és eszközöket azonban az óvodapedagógusnak kell biztosítania. Külön szót érdemel az élmények szerepe a gyermek játékában. Az élmény, legyen a gyermek egyéni élménye, melyet a családból, a környezetéből hoz az óvodás. Legyen az óvodai társakkal átélt élmény rendkívüli mely, jelentőséggel bíró az életre való felkészítés folyamatában. A lényeg, hogy a gyermekek élményeiket tevékenységekben éljék meg.
Általában a gyermek spontán szerzett élményei és tapasztalatai nem kapnak kellő figyelmet. A legjobb esetben meghallgatják a felnőttek ezeket az élményeket, de nem számolnak a továbbiakban vele.
Az óvodai nevelés nemcsak feltételezi, hanem el is várja az óvodapedagógus ilyen irányú figyelmét, érzékeny reagáló készségét. Ilyen pedagógiai alaphelyzetben már valóban nem lesz mesterkélt és erőltetett a gyermekek képességeire építve, azt alapul véve fejleszteni az egyént éppúgy, mint a csoportot.
A játék tehát, mint az óvodáskorú gyermek alaptevékenysége olyan lehetőséget jelent az óvodapedagógus számára, amit tudatosan használ fel a gyermekek fejlesztése érdekében.
Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabad játék érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.

Az óvodapedagógus feladatai a játékkal kapcsolatban:

- Nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése.
- A napirenden belül elegendő idő és hely biztosítása a játék számára.
- A játékhoz szükséges eszközök, mint pl. esztétikus és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő játékszerek folyamatos biztosítása.
- Ötletek, lehetőségek, helyezetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához.
- Az egyéni élményeken túl, közös élményszerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében.
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása.
- Szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együtt játszás a gyermekekkel.

6.2 Munka jellegű tevékenységek

A munka jellegű tevékenységek a külső világ megismerését nagyban elősegítik. Ezek során pozitív érzelmi-értelmi viszony alakul ki a gyermek és környezete között, mert hozzásegíti a biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz. Ezek a tevékenységek a játékkal sok vonatkozásban azonosságot mutatnak. A munka - bár a játékból gyökeredzik - más indítékból, külső szükségből motivált, a végeredménye hasznos. A munkában a gyerekek sokszínű tapasztalatot szereznek a környezetről, az anyagok milyenségéről, az eszközök használatáról.

Az **önkiszolgálás** saját magukkal kapcsolatos tevékenység. Elvégzését nem kötjük életkorhoz, de fokozatosan elvárjuk a gyermekek öntevékeny részvételét, majd a teljes önállóságát egyéni fejlődési ütemükben, tempójukban. Tartalma: étkezés, öltözködés, testápolás. Elsősorban saját magukért, később társaikért vállalt munkajellegű tevékenységek alakulnak ki. Az óvodapedagógus feladata - és ez követelmény mindenkitől - hogy olyan feltételeket teremtsen, hogy a gyerekekben kialakuljon az igény az esztétikus, tiszta, rendezett külső, és környezet iránt.
A munkavégzés során fejlessze a képességeket, készségeket. Alakítsa erkölcsi tulajdonságaikat, (mint például kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság, egymás segítése, a mások munkájának megbecsülése). Fontos az óvodában dolgozók mintája, példája. A gyermeki munka tudatos irányítást, pedagógiai szervezést, együttműködést igényel, amelyben szükséges a folyamatos, konkrét, a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelése, elismerése, megóvása.
A mindennapi élettel kapcsolatos munkák közé sorolunk minden olyan tevékenységet, amelyek előre tervezhetőek, vagy spontán élethelyzetek teremtik meg. Ilyenek:

- játszóhely, ábrázoló asztal és környéke rendbe tétele,
- morzsa, hulladék felseprése, kiömlött folyadék feltörlése,
- asztalok letörlése,
- játékok, könyvek, más eszközök javítása,
- megbízások teljesítése,
- udvaron munkában részvétel, udvari játékok rendje, növényápolás
- természetvédelem – madárgondozás, szelektív hulladékgyűjtés, komposztálásban való részvétel

A munka jellegű tevékenységek során gyakorolhatják az udvarias megszólítás, kérés, buzdítás, dicséret kifejezéseit. Tapasztalhatják az ok-okozati összefüggéseket, és ismerkedhetnek a műveletek, eszközök megnevezéseivel, azok mondatba foglalásával. Ezzel párhuzamosan társadalmi, szociális, fizikai és szellemi előnyökre tesznek szert.

Társadalmi és szociális előnyök:

- Együttműködési zavarok csökkentése
- Élőlényekkel szembeni kötelezettségvállalás
- Együttműködés, csoportmunkában való részvétel javulása
- Sikerek és kudarcok kezelése

Fizikai előnyök:

- Izomerő növekedés, könnyebb mozgás
- A finommotoros képességek javulása
- Nem használt izmok megmozgatása
- Javuló mozgáskoordináció, egyensúlyérzék

Szellemi előnyök:

- Növekvő stressztűrés, önuralom, düh és más érzelmek javuló kontrollja
- Magasabb önértékelés, javuló megfigyelőképesség
- Döntésképesség, problémamegoldó képesség
- Csökkenő szétszórtság, javuló figyelemösszpontosítás

A munka és munkajellegű tevékenységek végzése folyamán a gyermeket nem elsősorban a haszna és célja érdekli, de meg tudjuk ismertetni a munka értékét. A mi óvodánkban a gyermekek, a szülőkkel együtt állandó jelleggel papírt gyűjtenek. Az óvodapedagógusok segítségével gondozzák a magas ágyásokat, kiskerteket, ahol a fűszer és gyógynövények, valamint a zöldségfélék kapnak helyet. Mivel vadgesztenyefák árnyékolják udvarunkat, minden évben összegyűjtjük és értékesítjük a gesztenyét. A gyermekek képesek felfogni, hogy munkájuk eredményeként kirándulni mehetünk, játékot vásárolhatunk.
Nevelői feladatunknak tartjuk, hogy a munka jellegű tevékenységek játékos jellegét megőrizzük, és ebben a szellemben irányítjuk.

6.3 A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját.
Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.
Óvodai programunkban szélesen értelmezzük a tanulást. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti. Ennek elsődleges terepe a játék és a teljes óvodai élet.
Az óvodai tanulás elsődleges célja, az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése.
Nem fér kétség ahhoz, hogy az óvodás gyermek értelmi képessége: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű szemléletes gondolkodása leginkább tevékenységeken keresztül fejlődik. Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, ami a gyermek kérdéseire, válaszaira épülő ismeretszerzést is magába foglalja.
Fontos, hogy a gyermekek beszédre ösztönző közegben éljenek, meghallgassák őket, és meghallgattatásra nevelődjenek.

Az utánzásos mintában, a modellkövetéses magatartásban, a viselkedés tanulás folyamatában mindvégig az óvodapedagógus a főszereplő. Később felerősödik a társak hatása is. A mi programunkban helyet kap a tanulás, amely különböző tevékenységi formákban, szervezett időkeretekben valósul meg. Számtalan probléma - és feladat megoldási lehetőséget adunk a gyermekeknek. Nem határozzuk meg, hogy a játékidőben zajló tevékenységek alatt elrakják, vagy nem játékaikat. Így az óvodapedagógus szabadságára van bízva, hogy a gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek-e eredeti játékukhoz, vagy újat kezdenek.
Elsődleges a cselekvéses tanulás, az egyéni adottságok figyelembevétele, az optimális terhelhetőség, a motiválás.
Fontos a felfedezés lehetőségeinek biztosítása, a kreativitás erősítése, a spontán szerzett játékos tapasztalatok, ismeretek rendszerezése, egymásra épülése.
A tanulás akadályba ütközése esetén, az óvodapedagógus a gyermek fejlődési üteméhez igazodjon, éljen a felzárkóztatás lehetőségeivel.

Vegye észre a tehetségre utaló tulajdonságokat, és megléte esetén nagyobb figyelem, egyéni fejlesztés szükséges. Fontos, hogy mindig személyre szabott pozitív értékeléssel segítse a gyermekek tevékenységben megvalósuló tanulását.
A tanulási módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi-lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja. Az óvodapedagógus eljárásait változatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja. A játékosságon, a közvetlen tapasztalatszerzésen alapuljon.
Az élmények elmondása, az otthoni és óvodai megbízások adása a szülők, nagyszülők bevonása a tanulási folyamatba, az önálló feladatmegoldások, önellenőrzésre, önértékelésre való késztetés, mind hasznos módszerei programunknak.

Alapelveink a tanulási folyamatok értékeléséhez a következők: a gyermekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak. Ezért az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy mindegyik gyermek minden nap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kerülje a sztereotip értékeléseket (ügyes vagy, jó voltál stb.) helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét, tettét emelje ki. Alkalmazza a differenciált, árnyalt értékelést. Alkalmazza a jutalmazás sokféle módszerét: simítást, pillantást, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést. Ezeket mind egyénileg, a csoport és a szülők előtt egyaránt használja.
Az óvodapedagógus tegyen meg mindent annak érdekében, hogy ne kerüljön sor az óvodában tárgyi jutalmazásra. (Kerülje a képek, pontok osztogatását.) Nem rakhatja ki a hirdetőre, faliújságra a feladatlapokat egymás mellé, csak összefűzve tájékoztató jelleggel, a szülők egyetértésével.
A büntetés teljes mértékben kerülendő a tanulási folyamatban, mert a gyerekek kíváncsiságát, érdeklődését motivációját visszaszorítja, lefékezi. Az óvodapedagógus a tanulási szokásokat alakítsa, hogy egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés, egy kérdés segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében. A tanulási időkeret az óvoda egész napját áthatja.

7. A fejlesztés tartalmi eszközei.

7.1 Keresztény nevelés az óvodás gyermekek számára

Ez a program keresztény nevelési program, ami világnézetet közvetít. Hogy tudjuk ezt megvalósítani, mi az óvodapedagógus konkrét feladata? Elsősorban példát kell adni. Életével, tetteivel, szavaival. Annyi igaz a gyermek számára, amennyi az óvodapedagógus lelkéből hitelesen fakad. A gyermekek számára le kell bontanunk a nagy igazságokat a gyermeki megismerés sajátosságainak megfelelő, felfogható, megérthető részigazságokra.

Célunk annak elősegítése, hogy a későbbiekben a gyermekek majd vállalni tudják hitüket, és ez pusztán értelmi oktatómunkával nem érhető el. Mivel az óvodáskorú kisgyermeknek nem olyan az értelme, amivel Isten felé fordulhatna, azért az imádság kérdésében is csak a sajátosan gyermeki értelemből lehet kiindulnunk.
Milyenek a gyermeki értelem sajátosságai? Játékos értelem, ami azt jelenti, hogy önkényesen bánik a valósággal, saját képére formálja a tényeket, amelyek így elveszítik objektivitásukat. Ennek ellenére nem hamis világításról van szó, hanem arról, hogy a gyermekekben eredendően meglevő rendteremtő kedv érvényesül az általa még alig ismert világban. Elrendezi maga körül a jelenségeket, dolgokat - és nagyon jó, hogy ezt teszi, mert addig is biztonságot teremt maga körül, amíg majd a világot jobban megismeri és megérti.
A biztonságra nagyobb szüksége van, mint a tények objektív szemléletére - mert erre még ráér, de biztonság nélkül nem fejlődhet.

A kisgyermeknek Istenről magyarázni, tanítani veszélyes lehet a hitre nevelés folyamatában. A legnagyobb veszélyt az jelenti, hogy a gyermek a meg nem értést, az el nem rendezett jelenségeket feszültségként éli át, amelyek megoldatlanságukban végig kísérhetik fejlődését. Ezek értelmében a kisgyermek vallásos nevelése csak közvetetten lehetséges. Mi legyen tehát a vallásos nevelés az óvodában? Hitre nevelés elsősorban, valamint a keresztény értékek meghonosítása, amilyen a bizalom, a szeretet, a jóindulat, a megbocsátás, a türelem - egyszóval amit Pál apostol a szeretet himnuszában felsorol.

Kialakíthatjuk a kisgyermekben a bizakodó magatartást, ami megalapozza a későbbi életét a hitre nevelésben is. Könnyű dolgunk van, mert a kisgyermek eredendően bizakodó, ránk hagyatkozó. Az a feladatunk tehát, hogy a gyermeki bizalomnak mindenben megfeleljünk, biztonságban, szeretetben éljenek. Az óvodás gyermek nagyon érzékeny a rejtett közlésekre, sokkal hamarább észleli ezeket, mint a szavakban közvetített mondanivalónkat - ne legyen kettősség a szavak és a cselekedetek között.

Legfőbb alapozó tevékenységünk azonban az legyen, hogy szeretettel szeretetre neveljük a gyermekeket, mert ez a legfontosabb Az óvodai együttélés során a szeretetnek számtalan megnyilvánulása adódik - játékban, más gyermeki tevékenységekben. Kialakul az együttérzés, együttműködés, segítségadás és kérés. Sőt még a megbocsátás, engedékenység és elnézés erényeire is számtalan példát láthatunk az óvodában. Nem magyarázgatni kell ezeket, hanem gyakorolni, megszilárdítani a tevékenységekben minden nap.

Fontos, hogy a gyermekek megtanuljanak imádkozni, a Mennyei Atyával beszélgetni. Ez a család és az óvoda feladata. Hogyan imádkozzunk az óvodában? A gyermeki értelem és az

imádság között ott az elkötelezett nevelő, aki átvállalja azt a közvetítést, amit a Lélek nélkül nem tudna megvalósítani még saját maga számára sem. A szolgáló szeretet értelmében imádkozzunk a gyermekek előtt! Nem kell magyarázkodni, Isten létére hivatkozni, csak egyszerűen imádkozni, olyan természetességgel, ahogyan levegőt veszünk. A gyermekek hamarosan utána mondják - amire biztatni is lehet őket - és így gyakorolhatják ezt az életformát, amiről később többet is megtudhatnak. A hagyományos, verses formájú gyermeki imádságok kedvesek, szépek - ehhez társul a keresztvetés, ami önmagában is imádság!

A megfelelő alkalom az imádságra az étkezések előtt és utáni időszak. Nemcsak azért, mert ez szép keresztény szokás, hanem mert ez a helyzet átlátható a gyermekek számára is.

Értékes szokást alakíthatunk ki azzal, ha a délutáni alvásidőben imát mondunk, vagy énekelünk. Akár olyan imát is, amelyet a gyermekek nem ismernek, csak meghallgatják alvás előtt. Ilyenkor a nevelő a gyermekek helyett és értük imádkozik. A felnőtt példáján keresztül megtanulja a kötetlen imákat, fohászokat, megtanulja egy-egy gondolatban kifejezni a kérést, hálaadást, dicsőítést. Zöld óvodaként hálásak vagyunk a Mennyei Atyának a természeti és épített környezetünkért. Szent Ferenc, Gyümölcsoltó Boldogasszony, és Jézus példabeszédeinek feldolgozásakor rámutatunk a jó példára, s megbeszéljük, mi mit tudunk tenni a természet megőrzéséért és védelméért. Gyermekek imáit elsősorban a „Jézus hív és vár” KAPI kiadványából tanítjuk.

Az óvodai nevelés folytatása a családi nevelésnek. Támaszkodunk az otthon tanult imákra, de a vallásukat nem gyakorló családokat gyermekeiken keresztül igyekszünk bevonni a keresztény élet gyakorlásába. A kezdetekhez képest nagy eredménynek tartjuk, hogy óvodánkat valóban azért választják a szülők, mert az otthoni vallásos nevelés folytatását látják megvalósulni intézményünkben. Gyakran imádkozunk imalánc formájában közösen a családokkal. (Pl.: a hazáért, jubileumi év kapcsán, papokért és szerzetesekért, családokért). A fiatal családok kis csoportba szerveződve közösségeket alkotnak, így kapcsolódnak az Egyházhoz. Szintén örvendetes, hogy a nevelés folytatásaként katolikus iskolákat választanak (80-90%-ban a Padányi Bíró Márton Katolikus Iskolát és a Szilágyi Erzsébet Keresztény Iskolát).

Nevelési cél az óvodáskor végén:

- Ismerjék meg a keresztény élet legelemibb szokásait, ünnepeit, szertartásait.
- Az emberi család mintájára ismerjék meg az „Isten családját”. Egyszerű, világos, szemléletes tapasztalatok útján szerezzenek elemi ismereteket az Atyáról, a Fiúról és a Szentlélekről, Szűz Máriáról, az angyalokról és a szentekről.
- Tanuljanak meg a gyermekek olyan verseket, dalokat, amelyek az ismeretanyag mellett segíti helyes érzelmi beállítódásukat.
- Végezzenek olyan gyakorlati feladatokat, amelyek segítenek a keresztény élethez szükséges készségek kialakításában.
- A gyerekek szívesen és örömmel imádkozzanak, tudjanak egyszerű szavakkal szólni Istenhez. Jó, ha inspiráló elemekkel vesszük körül az imádkozást, égő gyertya, mécses, gyöngyök, szép virág, vagy kép központba állítása. Meghatározó az egyes csoportokon belül kialakított családias imaszokások (pl. reggeli elcsendesedéskor gyertyagyújtás, hívó ének, kisharang meghívása, kisasztal díszítése, ima a hiányzó beteg társakért stb.).
- Ismerjenek meg egy-egy evangéliumi történetet, melyek Jézus életéről szólnak.
- Egyházi ünnepekre való készülődéskor ismerjék meg a szimbólumokat és a szimbolikus cselekedeteket, amelyek segítenek megérteni az események, ünnepek mondanivalóját.

A katolikus óvoda feladata, hogy a gyermekeket (és a családokat) megtanítsa a lélekből fakadó ünneplésre, megemlékezésre, hagyományteremtésre, ahol a hangsúly nem az anyagi javakat tükröző külsőségeken van.
Fontos, hogy a gyermekekkel életkoruknak megfelelő szinten tanítsuk meg az ünnepek tartalmát (történelmi múlt, bibliai történetek, szentek élete). Előtérbe helyezzük az ismeretek komplex feldolgozását, hogy minél több érzékszerven keresztül szerezzenek tapasztalatokat. Erre jó lehetőséget nyújt a KETT padlóképes módszer, amely segíti a sokoldalú ismeretszerzést és az ismeretek hatékonyabb megszilárdítását.
A gyermekek lakóhelyének hagyományaival való megismertetésével a helység muzeális értékeivel történő gyakori „találkoztatásá"-val alapozza meg a gyermekek lokál-patriotizmusát.
Felelősségteljesen tervezzük meg és szervezzük az évről-évre visszatérő jeles napokat. Ezáltal várható, hogy az ünnepek hagyománnyá válnak, erősítik az egész óvodai közösség keresztény magyarságtudatát, megerősítik gyökereinket.
A hagyományteremtés keresztény vonatkozásban gazdag lehetőséget nyújt, amelynek kiaknázása kötelességünk.
Az óvodai élet a keresztény ünnepek és ünnepkörök köré szerveződik.
A nevelés folyamatának tervezésekor, az óvodapedagógus elkülöníti a vallásos és a gyermeki élet ünnepeit.

Ünnepek, megemlékezések:

szeptember	Veni Sancte
szeptember 8.	Mária születése
szeptember 12.	Mária névnapja
szeptember 24.	Szent Gellért - a katolikus iskolák, óvodák napja
október 4.	Szent Ferenc
október 23.	Nemzeti ünnep
november 1.	Mindenszentek
november 2.	Halottak napja
november 10.	Szent Márton
november 19.	Szent Erzsébet
december 6.	Szent Miklós
december	Advent - **Karácsony** - Vízkereszt
január 18.	Árpád-házi Szent Margit
február 2.	Gyertyaszentelő Boldogasszony
február 3.	Szent Balázs
február-március	Hamvazószerda - Nagyböjt - **Húsvét**
március 15.	Nemzeti ünnep
március 25.	Gyümölcsoltó Boldogasszony
május 7.	Boldog Gizella
május	Anyák napi köszöntő, évzáró
május - június	**Pünkösd**
június	Te Deum
augusztus 15.	Nagyboldog asszony
augusztus 20.	Szent István király

Az ünnepek tervezésénél maximálisan figyelembe kell venni a gyermek életkori sajátosságait. Az óvodapedagógus tartsa fontosnak hagyománnyá alakítani csoportjában a gyermekek születés- vagy névünnepének köszöntését. A tervező munkában helyet biztosítunk azoknak a

vidám, egyben szórakozást is nyújtó együttléteknek, melyek örömet okoznak a gyermekeknek, egymás iránti barátságra, a közösség összekovácsolására, látókörük kitágítására, beszédkészségük fejlesztésére. (Ilyenek a farsang, a gyermeknap, családi-, és sportnap.) Ajándék a gyermekek számára az óvodapedagógusok közös bábelőadásai.

7.2 Verselés, mesélés

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője.

A gyermekkornak két tündérvilága van: a cselekvés síkján a játék, szellemi síkon a mese. Az a gyermek, akinek naponta mesélnek, verseket hall, másfél évvel előzi meg a nyelvi fejlettség terén az ilyen élményben nem részesülő társait. A mesék csodás világa, a versek zeneisége a rímek csengésével mindig vonzza őket. A mese nyelve mágikus, teremtő nyelv. Fontos segítség a világot megismerni akaró gyermeknek. Mese alatt gondolkodásuk és érzelmeik még nem különülnek el. A mese képei a lét gyökeréig érnek, és világmagyarázatot közvetítenek a gyermekek számára. Rend van a világban. Jelen van a rossz, de legyőzhető. Az úton, a fejlődésen végig kell menni.
Mesélés játékidőn belül is történik, ezért be kell tartaniuk azokat a szabályokat, szokásokat, amelyek a nyugodt, meghitt meseélményt szolgálják. Az élőszavas mese, különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének alakítására. Az óvodapedagógus és a gyermekek közötti kapcsolat akkor teljes, ha végig szemben ülnek egymással, az óvodapedagógus tartja a gyermekekkel a szemkontaktust. Az ilyen elhelyezkedés a gyermekeknek biztosítja a pontosabb megértést, láthatóvá teszi a mese, vers érzelmi töltésének mimikai megjelenését az arcán és a tiszta hangképzést, helyes artikulálást. A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.

Az óvodapedagógus számára a gyermek arcán tükröződő érzelem, jelzéssel szolgál a vers, a mese hatásáról. Ha szöveghűen, szemléltető eszköz nélkül mesélnek, a televízióhoz szokott, képet passzívan befogadó gyermeket képessé teszi a belső képalakításra. Így a hangulat egység fokozottabban biztosítja a gyermekek számára az esztétikai élményt. Fontos, hogy ezt az esztétikai élményt mindennap átélhessék mesélés, illetve verselés formájában, akár többször is a nap folyamán. A gyermekek sokszor szeretik hallani ugyanazt a mesét. Van kedvenc meséjük, versük. Minden ismétlésnek „én-erősítő” hatása van.

A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonylatait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat
Mindkettő szorosan kapcsolódik a meséhez, verseléshez, mondókázáshoz. Az irodalmi anyag igényes összeállítása az óvodapedagógus feladata. Gerincét a magyar népmesekincs adja.
Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek, valamint más népek, nemzetiségek meséinek egyaránt helye van.
A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére. A népi mondókákból, rigmusokból és a legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből válogassunk.

Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően a magyarság mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.
A 3-4 éves gyermekek számára olyan meséket válasszunk, amelyeknek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik. (10-14 új mesét évente.) Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktassuk rá a gyermekeket a mese figyelmes végig hallgatására. A mese többszöri meghallgatása után legyenek élvezői a mese dramatikus feldolgozásának. Rövid, improvizált jelenetek bemutatásával a gyermekek ismerjék meg a bábokat. Mutassunk be párbeszédes formában előadott rövid, ötletes jeleneteket, akár a gyermekek életéből vett mozzanatokra épülve. A bábok számát fokozatosan növeljük.
A kisgyermekek első igazi versélménye a mondókákhoz, ölbeli játékokhoz tapadnak. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok nagy élvezetet jelentenek a gyermekeknek, mert a felnőtt ölében, testmelegében teljes biztonságérzetben hallgatják. Teremtsünk minél több lehetőséget a vidám rigmusok korai megkedveltetésére. A gyermekekkel együtt sokszor ismételjük az állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat (10-12 egy évben).

A 4-5 éves gyermekekben már kialakul a mese, a vers szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvodapedagógus meséit. Játékukban is mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás. Ebben az életkorban már lehetnek többfázisos szerkezetű állatmesék, népmesék és egyéb történetek. Elsősorban népmese legyen, mert a népmesék ősi tapasztalatokat hordoznak. Az óvodapedagógus segítségével jelenítsék meg a meséket, a gyermek élményeit. Rögtönözzenek bábjátékot, és fejezzék be a társaik megkezdett meséit vagy bábjátékát. Ebben a korban a népi mondókák, névcsúfolók, halandzsa szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Szerepeljenek repertoárban a vidám, humoros versek, klasszikusok és a mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei. Az új versek rövidek legyenek, kapcsolódjanak a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához.

Az 5-6-7 éves kor a mesehallgatás igazi ideje. Az évi 15-20 mese, az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmeséken, novellisztikus meséken át épüljenek be a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék és műmesék a gyermekek mesetárába. A gyermekek a mese regényeket folytatásos meséket is szívesen hallgatják, napokon keresztül izgatottan várják. A hallott egyszerű meséket önállóan tudják dramatizálni, bábozni, próbálkozzanak meséket kitalálni, meséket befejezni. Minden adandó alkalmat felhasználunk kiolvasók, rigmusok ismételgetésére. A gyermekek játszanak a rímes találós kérdésekkel, alkossanak együtt rímjátékokat. A gyermekek ismételgessék az előző években tanult verseket. Az új versek bemutatása kapcsolódjon a gyermekek élményeihez. A gyermekek készíthetnek albumot a tanult versekről, mesékről, mondókákról. A hallott élményhez társuló vizuális élmény lehetőséget ad az ismétlésre az élmények felelevenítésére.
A meséket, valamint a bibliai történeteket és a szentek életének történeteit különítsük el egymástól.
A kirándulások alkalmával a természethez, az állatokhoz kapcsolódó versek mondogatása legyen élményszerű és spontán. A meséket úgy válogassuk, (pl. alvás előtt) hogy a természet szeretete és megbecsülése kiemelten érvényesüljön. (Pl. Fésűs Éva: Az ezüsthegedű, Berg Judit: Lengemesék…)

Ismerkedjenek a migráns gyermekek nemzeti értékeit őrző és közvetítő művekkel is. Ezek ismerete a közösséghez tartozás élményét erősíti.
Az ünnepek előtti készülés fontos része az igényes irodalmi anyag válogatása. Olyan műveket válasszunk, amelyek növelik az ünnep értékét. Nemzeti ünnepen erősítsék a hazaszeretet és a nemzettudat érzését.
A gyermekek szeressék és becsüljék meg a könyveket.
A gyermeki élethez kapcsolódó ünnepek:

- Szeptember 30. A Népmese napja
- Január 22. A Magyar Kultúra Napja
- Farsang
- Gyermeknap

7.3 Ének, zene, népi játék, tánc

A zenei nevelés célja a közös éneklés, a közös játék örömének megéreztetése, ami fejleszti a gyermekek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.
Kodály Zoltán szerint a gyermek zenei nevelése a születés előtt kezdődik, majd azt követően folytatódik. Meghatározó az édesanya szerepe, majd a szűkebb és tágabb környezete. A ritmus egész életét áthatja, (szopás, altatás, ringatás, járatás, lovagoltatás, simogatás stb.) és a jó iskolakezdéshez is elengedhetetlen.

A 3-4 éves kor legjellegzetesebb játéka az ölbeli játék, amelyeket a felnőttekkel közösen játszanak. A szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. Ilyenek az arc, kéz, ujjmozgató, lovagoltató játékok. A 6-8 rövid mondóka mellett ezek kapjanak hangsúlyt.
A kicsik 10-15 olyan egyszerű, 4-5 hangból álló énekes játékot ismerjenek meg, amelyek játéka álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszhatók. A gyermekek a jóízű, felszabadult játékok közben közvetve szerzik meg a zenei készségeket, és ismerik meg az alapfogalmakat. Megtanulnak halkabban-hangosabban beszélni, mondókát mondani, és énekelni. Megfigyelik a csendet, a környezet hangjait és a dallamjátszó hangszerek hangszínét. Érzékelik, és különböző mozdulatokkal kísérik az egyenletes lüktetést. Az óvodapedagógus énekelgesse a gyermekek nevét, jelét, csalogassa őket énekelve közös játékba, tevékenységbe. Keltse fel a gyermek érdeklődését a zenehallgatás iránt, de elsősorban saját énekes előadásával közvetítsen minél több zenei élményt a gyermekek számára, a mindennapok során és a nap bármely szakában.

A 4-5 éves gyermekek tanuljanak 4-5 új mondókát és az óvodapedagógus még itt is sokszor, játsszon velük ölbeli játékokat, ismételve az elmúlt évből és újakkal kiegészítve. A 12-15 új gyermekdal megtanulása mellett ismételgessék a korábban megtanult dalokat is.
A körjátékok közül az óvodapedagógus már nehezebbeket is válogathat, amelyekkel a mozgásuk is jól fejleszthető. (pl. szerepcserés, sorgyarapítóst, párválasztós játékokat, megtanulnak hullám-és csigavonalban járni.) Ezek a magyar néptánc alapelemei is. A tiszta éneklés érdekében a gyermekek minél gyakrabban énekeljenek önállóan, egyénileg, kisebb csoportokban, halkabban, hangosabban, magasabban és mélyebben. Be tudják mutatni lelassított éneklés közben az énekek dallamvonalát. A gyerekek gyakran játszanak kérdés-felelet játékot, változatos szöveggel és ritmusmotívumokkal. Érzik az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát és a mondókák, dalok ritmusát Többféle ritmuseszközt tudnak már használni. Az alkalmi dalokat úgy kell kiválasztani, hogy azokhoz utánzó mozdulatokat, játékokat lehessen kitalálni. A zenei élmény itt is legyen mindennapos lehetőség, és kapcsolódjon minél többféle tevékenységhez.

Az 5-6-7 éves gyermek is igényli az ölbeli, testközeli játékokat, de ezeket már kisebbekkel vagy egymással is gyakorolja. Szeretik a kiolvasókat, amikor a játékok szereplőit maguk választhatják ki. Ezeket más játékhelyzetekben is alkalmazhatják. Megismernek 4-7 új mondókát, 15-18 új énekes játékot és 3-4 alkalomhoz illő műdalt. A legidősebb óvodások

szabálytartó képessége megengedi, hogy az óvodapedagógus még bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító-forgó játékokat is tervezzen, kiegészítve a játékok mozgás-anyagát egyszerű tánclépésekkel. A fentieket e korosztály néptáncának is tekinthetjük. Az óvodapedagógus a gyermekek tiszta éneklését a minél gyakoribb egyéni énekléssel segítheti elő. A hallásfejlesztést segítő fogalom párokat (halk-hangos, magas-mély) összekapcsolhatják a tempóváltoztatással, dallambújtatással, dallamfelismeréssel, kiegészülhet a visszhangjátékokkal.
A ritmusfejlesztés eredménye, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát. Különböző mozgással megérzik a motívumok hosszát. Fejlődik a gyermekek alkotókészsége és egy-egy zenei feladatot többféleképpen is képesek megoldani.
A zenei nevelés szervezett formája is kötetlen és kötött jellegű. A természetre való rácsodálkozás sok-sok lehetőséget ad az önfeledt dalolásra, játékdalok szabadban történő feldolgozására. (Pl. Én kis kertet… Zöld paradicsom… Jöjj ki napocska…) A nap bármely szakát és tevékenységét átszőheti. A zenei képességfejlesztő játékokat kötetlen jelleggel, vagy mikro csoportos formában szervezheti eredményesebben. Így az egyéni képességeket is jobban szem előtt tarthatja. A kötött jelleggel csak énekes-mozgásos játékokat szervezzünk, amit semmi se szakítson meg, és önfeledt játékot és élményt nyújtson mindenki számára. Az óvoda helyi adottságaiból adódóan a kötetlen formát nem tudjuk megtartani, a hely szűke miatt, ezért a tornateremben tartható.

Az ügyesebb 5-6-7 éves gyermekeknek lehetőséget adunk zenei hangszerek (triangulum, dob, xilofon, metalofon) használatára.
Az élményt nyújtó közös éneklés, a körjáték vagy a mondókázás a művészeti, esztétikai és vallásos nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap. Kodály Zoltán útmutatásai alapján, Forrai Katalin által kidolgozott ének-zenei nevelés alapjaira épülő fejlesztést valósítjuk meg óvodánkban. Ezzel biztosítjuk a gyermekek ének-zenei kultúrájának megalapozását, a néphagyományőrzést.
A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.
Magyar népdalaink olyan erkölcsi, esztétikai tartalmak közvetítői, mely a keresztény értékek átadását segítik. Megismerkednek a nemzeti és nemzetiségi értékeket hordozó hagyományos és kortárs művészeti alkotásokkal.
Tervezésnél vegyük figyelembelakó helyünk hagyományait, a környék népi játékdalait, és dalos játékait.
Az éneklés imádságként is legyen része az óvodai életnek. A dalanyagba kerüljenek be vallásos tartalmú énekek is korcsoportnak megfelelően. Amennyiben a hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekét neveljük, az ő nemzeti értékeit hordozó dalokkal is megismertetjük óvodásainkat.
Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.
A néphagyományőrző dalosjátékok repertoárjának bővítése során, bátran nyúlunk az „Így tedd rá!” módszer dalanyagához, játékgyűjteményéhez. Óvodánkban a módszer „Mintapedagógusa/foglalkozásvezetője” segíti az ezzel kapcsolatos tevékenységek szervezését, megvalósítását.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek élvezettel játsszák zenei anyanyelvünk énekes játékait.

- A gyermekek gátlások nélkül egyedül is dúdoljanak, énekelgessenek.
- Tudnak élvezettel figyelni zenehallgatásra. Hallgassanak komolyzenei alkotásokat
- Meg tudják különböztetni a zenei fogalompárokat.
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.
- Segít a magán, mássalhangzók pontos képzésében, a helyes artikulációban, a szavak szép, pontos kiejtésében, a szókincsbővítésben.
- Megismerik a nemzeti és nemzetiségi értékeket hordozó népzenei alkotásokat.
- Megismerik a gyermek-, néptáncok és népi játékok alapelemeit.

7.4 Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A tevékenység célja: a gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése. A gyermekek tér-forma-szín képzeletének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.
A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése.
Az alkotó tevékenységhez méretben, minőségben megfelelő eszközök szükségesek. Az eszközök kiválasztásában minden esetben a praktikum, a célszerűség és az esztétikum dominál. Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termések felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés. Fontos számunkra, hogy az alkotó-alakító tevékenységekhez megfelelő hely olyan tér legyen, ahol a mozgó gyermekektől védett az alkotók köre. Az óvónő a munkaasztalt úgy alakítsa ki, hogy 6 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen. Az alkotó tevékenységhez olyan légkör szükséges, amelyben a gyermekek szívesen kapcsolódnak be az alkotómunkába, az elrontott, sikertelen lépéseket javíthatják. Az óvodapedagógus a tevékenységhez biztosítson elegendő időt is, hogy a gyermekek lehetőleg addig alkossanak, ameddig kedvük tartja. A különböző méretű anyagok elhelyezéséhez tárolóeszközökre van szükség. Az eszközök biztonságos kezelését az óvodapedagógus egyenként mutassa meg a gyermekeknek. A rajzoláshoz, festéshez, mintázás-anyagformáláshoz, szövéshez, fonáshoz, batikoláshoz, origamihoz, építéshez és műalkotással való ismerkedéshez az óvodapedagógus gondolja végig a feltételeket, s teremtse meg a mindennapi szabad játékban. A gyermekek a festéshez, agyagozáshoz köpenyt vagy köténytt használjanak. Az agyagból készült alkotások saját égető kemencénkben nyernek végleges formát.

A 3-6 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek, s azok tartalmának, minőségének fejlesztése.
Az óvodapedagógus óvodába kerülő 3-4 éveseknek tegye lehetővé, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés, valamint az újra felhasználás lehetőségeivel. Kezdődjön el az esztétikum iránti érzékenység és értékelő képesség kialakítása - észrevetetve, együttesen gyönyörködve a saját alkotásokban, a mű- és népművészeti szépségekben. A tevékenységek a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés

köré rendelhetők. Ezek ne különüljenek el élesen egymástól. Az óvodapedagógus tervezze meg a képalakító tevékenységek technikáját, eszközeit. A gyermekeknek legyen lehetősége az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. A képalakítás jelenjen meg festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, anyagba, homokba karcolással, nyomattal. Az óvodapedagógus segítse a gyermekek képalakító készségének megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendelésével. Biztosítsa az alkotás szépségeivel kapcsolatos megtapasztalásokat. Mindig a gyermeki szabadság és kreativitás érvényesüljön. Téma megjelölés nélkül, feladatot tervezzen.
A közös örömök megélése, séták, kirándulások, az évszakok változásai alkalmat adnak a gyerekeknek a szabad önkifejezésre rajzban, festésben, barkácsolásban.
A gyermekek tetszés szerint vegyenek részt a plasztikai alakításban. Ismerjék meg az anyagok alakíthatóságát nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcolva stb. A gyermekeknek legyen biztosítva a mindennapi gyurmázás. A 3-4 éves gyermekek ismerkedjenek az építés során a különböző tárgyak formáival, alakzataival. Tudjanak beszélni az alkotásukról, s örüljenek a létrehozott produktumnak. Az óvodában időszakonként kiállítást készítünk a gyermekek munkáiból. „Zöld" faliújságunkon pedig rendszeresen helyezünk el gyermeki produktumokat újra felhasznált anyagokból. A kiállított munkák figyelemfelkeltő jellegűek mind a gyermekcsoportok, mind a szülők számára.

Az óvodapedagógus a 4-5 éves gyermekek alkotó-alakító tevékenységét bővítse. A gyermekeknél megjelenő szándékos képalakító tevékenységet segítse élményeikhez kapcsolódó témákkal, s azokhoz megfelelően illeszkedő technikával. Jelenjen meg a gyermekek rajzában az emberábrázolás, környezet, tárgyak, cselekmények saját elképzelés alapján történő megjelenítése. A gyermekek gyönyörködjenek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használjanak ceruzát, krétát, filc- és rost ironokat, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához. A gyermekek alakítsanak képeket spárgából, fonalból, textilből, termésekből.
A plasztikai munkák során legyenek képesek a formák tagolására. Tudjanak játékukhoz kellékeket, valamint alkalmakra ajándékokat készíteni. Használjanak különböző formájú textilt, bőrdarabot, gallyakat, terméseket a plasztikus formák létrehozásához.
Az építés során variálják a teret, az építés lehetőségeinek részletezését. Használjanak ehhez pl. nagyobb méretű dobozokat, takarókat, berendezési tárgyakat.
Segítsenek az eszközök előkészítésében, elrakásában. Az 5-6 éves gyermekek alkotó-kreatív készségét figyelembe véve az óvodapedagógus segítse a képi, plasztikai tárgykészítést.
A képalakítás során a gyermekek minél többször alkossanak közös kompozíciót. Az óvodapedagógus gazdagítsa a technikai megoldásokat és az eszköz-lehetőségeket pl. batikok, kollázsok, plakettek, domborművek, viaszkarcok, lenyomatok, makettek, márványozás stb. alkalmazásával.
A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. A gyermekek használjanak a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat, jelenítsék meg a formákat egyéni módon.
Plasztikai munkájukban is jelenjen meg közös térbeli többalakos kompozíció, egy-egy mesejelenet, énekes játék stb. Egyénileg dolgozzanak életkorukhoz méretezett szövőkereteken.
Az óvoda „legidősebbjeinek" legyen igénye az ajándékkészítés - elsősorban ünnepekhez kötötten - szüleik részére, de gondoljanak az óvoda legkisebbjeire és felnőttjeire is. Éljék át minél gyakrabban az ajándékozás örömét.
Az óvodapedagógus segítse a gyermekeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében. Szülők segítségével gyűjtsék az alkotó-alakító munkához szükséges anyagokat. Legyenek megtervezői a környezetalakító, díszítő munkának. Vonják be szüleiket az óvoda szépítésébe.

Az óvodapedagógus, pozitív beállítódásával motiválja a gyermekeket abban, hogy az építés során nagyobb méretű elemekből, térben állítsanak össze, pl. búvóhelyeket, mobil színpadot stb. A térbeli tapasztalat segítse az eredeti megoldások kivitelezését is.
A gyermekek lehetőleg teljesen önállóan készítsenek elő minden anyagot, eszközt az alkotó tevékenységhez, amely több napon át tartó építés lehetőségét is biztosíthatja.
Ismerjenek meg művészeti alkotásokat, tudjanak azokról beszélni

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása
Az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékba integrálódnak. Az óvodapedagógus tudatosan irányított mikro csoportos, kötetlen formájú tevékenységet szervezzen. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 5-6 gyermek vegyen részt a tevékenységben. Az óvodapedagógus teremtse meg annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel, képi- plasztikai elképzelését. A gyermekek jelenítsék meg személyiségük kivetített darabját, amelyben érzelmeik, vágyaik, szorongásaik, fantázia és élményviláguk mutatkozik meg.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- Képalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek egyéni alkalmazása.
- Örül alkotásának és a közösen elkészített kompozíciónak.
- Plasztikai munkáik egyéniek, részletezőek.
- Téralakításban, építésben bátrak, ötletesek, együttműködők.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni a természetben és a róla készült produktumokban.
- Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásokról.

7.5 A külső világ tevékeny megismerése

A tevékenység célja:
1. A közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti- emberi- tárgyi világ értékei iránt.
2. A környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása.

7.5.1 A külső világ tevékeny megismerése

A tevékenység célja: A közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti- emberi- tárgyi világ értékei iránt.
A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, az összefogás, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

Az óvodáskorban tervezhető jellegzetes tartalmak biztosítása

A gyermek környezetével való kapcsolata mindig a felnőttek közvetítésével valósul meg az óvodában az óvodapedagógus segítségével. Az óvodába kerülő gyermekek az óvoda elfogadása, megszerettetése után ismerkedjenek az óvoda közvetlen környezetével. A gyermekek életkoruknak megfelelő szinten gyakorolják a környezetvédelmet, az avval járó feladatokat. A gyermekek tapasztalataira, élményeire támaszkodva igyekszünk új ismereteket nyújtani a gyermekeket körülvevő közvetlen és tágabb természeti- emberi- tárgyi környezetből, illetve a meglévőket mélyíteni, rendezni. Eközben építve a gyermekek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára érzelmeire, tevékenységi, megismerési vágyára.

A környezet megismerésére nevelés témáit lakóhelyünk és lakókörnyezetünk sajátosságaihoz igazítjuk, és ezáltal tartalmi és módszertani ötletek kipróbálására nyújtunk lehetőséget. Minden esetben figyelembe vesszük a témák kiválasztásánál az adott gyermekcsoport életkori sajátosságait és fejlettségi szintjét. A hatékonyság növelése érdekében játékokat, játékos tevékenységeket, cselekedtetések lehetőségeit kínáljuk.

A témakörök megnevezése, módszertani ajánlás

Figyeljék meg az évszakok szépségeit, színeit, jelenségeit, az időjárást, és változásait. Az évszakok folyamatos megfigyelésére fűzze fel az óvodapedagógus az adekvát témákat évszakonként-gyümölcsök, zöldségek, virágok, növények, állatok. Az óvodapedagógus a 4-5 éves gyermekek tapasztalat- és élményszerző sétáit az óvoda utcáján túl, az óvoda közvetlen környezetében szervezze meg. Törekedjen a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására.

Tudjanak gyönyörködni az évszakok növényeiben. Keressenek összefüggéseket az időjárás és az emberek tevékenysége között. Gyűjtsenek terméseket, s azokat hasznosítsák az óvodapedagógus segítségével. Végezzenek rügyeztetést, magvak csíráztatását, hajtatást. Látogassák meg a közelben lakó csoporttársaikat. A gyermekek tudják bemutatni a család tagjait, otthonukat.

A gyermekek látogassanak el az óvoda közvetlen környezetében intézményekbe, szolgáltató üzletekbe, templomokba. Gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait. Ismerjék meg a személy- és teherszállító járműveket.

Az óvoda környezetében élő háziállatokat, madarakat, bogarakat ismerjék meg.

Az 5-6-7 éves gyermekek ismerjék meg az óvoda tágabb környezetét. Figyeljék meg az évszakok szépségét, a színeik árnyalatát, a környezet szennyeződéseit (víz, levegő, föld), a növények fejlődési feltételit. Csíráztassanak, ültessenek növényeket. Ismerjék meg a gyógyfüveket, mezei virágokat, fűszernövényeket és azok természetre és társadalomra gyakorolt jótékony hatását. Magas ágyásokban ők is próbálkozzanak a kertészkedéssel, sajátítsák el az egyszerűbb kerti szerszámok használatát. Kiemelt szerepet kap a zöld hulladék helyben történő hasznosítása, a komposztálás is. Végezzenek egyszerű kísérletet a növényekkel, állatokkal, vízzel, levegővel és a talajjal.

A felnőttek munkája, foglalkozása témakörben, látogassanak el többféle munkahelyre, ahol szüleik dolgoznak.

A természet kincseit őrző sarokba a gyermekek osztályozzák az összegyűjtött anyagokat, s amit lehet újrahasznosítsanak.

Látogassanak el középületekbe: múzeumba, színházba, kiállító termekbe, építkezésekhez, bölcsődébe, óvodába, iskolába, vasútállomásra, tűzoltóságra, könyvtárba.

Legyen sok ismeretük a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről. Gyakori séta alkalmával gyakorolják is a közlekedési szabályokat.

Látogassák meg környezetük háziállatait, figyeljék meg, hol élnek. Hasonlítsák össze az ismert állatok környezetét, életmódját. Legyen alkalmuk állatkerti látogatásokra, ahol élőben is láthatják a vadon élő állatokat. Ismerjenek meg veszélyeztetett állatfajokat. Mit tehetünk értük?

Hogyan védjük környezetünket, a természetet? Hogyan védjük a teremtett környezetet, a levegőt, földet, vizet?
A pedagógus segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt fenntarthatósági szemléletformálásra, a környezettudatos magatartás alakítására.
A környezettudatos magatartás kialakítása hosszú út, de:" A leghosszabb út is egyetlen lépéssel kezdődik."

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása
Kötetlen tevékenység, az egész napot átható tevékenységekbe integrált cselekedtetés adja a keretet az óvodapedagógus és gyermek számára a környezeti világ megismerésére. Az óvodapedagógus a gyermekek érdeklődésére alapozva mindig változó létszámú kis csoporttal tevékenykedik egyszerre. A kisebb létszámból adódóan nagyobb lehetőség nyílik az egyéni képességek alapján a differenciált foglalkoztatás megvalósítására, a gyermekek egyéni fejlődési ütemének figyelembevételére.
Az óvodáskorban tervezhető időkeretek biztosítása, mindhárom korosztály esetében a játékhoz kapcsolódva, az egyéni tevékenységbe építve, az óvodapedagógussal történő beszélgetés során séták, udvari játék, és egyéb tevékenységek közben történik. Az ismeretszerzés lehetőségei nemcsak délelőtt kell, hogy biztosítva legyenek, hanem ugyanúgy délután is. A gyermekek érdeklődése szerint az elkezdett tevékenységek napokon keresztül folytathatók.

Évszakonként egy alkalommal 'erdei óvodai program' megszervezésére kerüljön sor. Tavasszal a 3-4 éves gyermekek erdei óvodai programja félnapos legyen (az óvoda közelében található Gulyadomb, Laczkó forrás, Állatkert).
A 4-5 éves gyermekek két félnapot tartózkodnak a természetben (Betekints völgy, Csatár-hegy, márkói erdő, veszprémfajszi Kálvária-domb).
Az 5-6 éves gyermekek két napot is kinn tölthetnek, akár távolabbi erdős-ligetes terepen, ahol az egészséges életmódjuk biztosításához adottak a feltételek. (Cuha völgye, Zirci Arborétum, Bakonybél, Balaton-felvidéki Nemzeti Park)
A természet szeretetét és védelmét, a környezettudatos magatartást akkor tudjuk kialakítani, ha megtanítjuk szeretni és tisztelni azt. Megismerik az alapvető törvényszerűségeket. A gyermekek természetes kíváncsiságára alapozva, olyan élményeket szereztetünk velük, amelyek a rácsodálkozásra, a környezetük felfedezésére ösztönözik őket.
Óvodakertünk pozitív hatást, benyomást kelt a változatos udvarrészekkel, természetes figyelemfelkeltőkkel. pl. sziklakert, fűszerspirál, magaságyások, komposztáló, rovarhotel, madáretetők, sünház, teremtésvédelmi tanösvény stb. Otthont és megújulást biztosít a gyermeki személyiségnek és fejlődési lehetőséget ezen a területen.
Környezeti nevelésünk során, arra törekszünk, hogy „zöld" ünnepeinket minél hatékonyabban tudjuk beépíteni a nevelés folyamatába.
Kiemelkedő „zöld" ünnepek:

- Szeptember 16. Takarítási világnap
- Szeptember 22. Autómentes nap
- Október 4. Állatok világnapja
- November utolsó hete Hulladékcsökkentési hét
- Március 22. A Víz világnapja
- Április 22. A Föld világnapja
- Május 10. Madarak és fák napja
- Június 5. Környezetvédelmi világnap

A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során

Mivel az óvodapedagógus mindig változó létszámú és összetételű kiscsoporttal tevékenykedik, a mikrocsoportos tapasztalatszerzés lehetőséget ad a gyermekekkel személyes beszélgetésekre. Így minden gyermekre oda tud figyelni, minden kérdésre meg tud válaszolni. Ez a szervezeti forma kiválóan segíti a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőkészségének fejlesztését. A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek között erősödjön a tapasztalatok közzététele, a látottak folyamatos elbeszélése. Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően kifejezhessék gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket.

A környezet megismerésében a néphagyományok megőrzésének lehetőségei és feladatai

Óvodánkban elsősorban a „jeles napok", a különböző évszakok változásához, az egyházi ünnepekhez kapcsolódó hagyományok őrzését helyezzük előtérbe (Pl.: kenyérsütés Erzsébet napra, mézeskalácssütés, betlehemezés, farsang farka, tojásfestés, májusfaállítás, pünkösdölés). A vallási alapokon nyugvó ünnepek megtartásakor elsősorban az ünnep családias, meghitt jellegét erősítjük a gyermekekben (Karácsony, Húsvét). Szeretnénk, ha a gyermekek megismernék az ünnephez kapcsolódó szimbólumokat, amelyek majd segítenek megérteni az ünnep mondanivalóját, lényegét.

A szentek közül városunkhoz kapcsolódóan Szent István, Boldog Gizella, Szent Imre, Árpád-házi Szent Margit életével, a városban fellelhető emlékekkel ismertetjük meg gyermekeinket. Legyenek büszkék, hogy a királynék városában élnek.

Az óvodapedagógusok megismertetik a gyermekekkel Veszprém, és a környék népi kismesterségeit. Így pl. agyagozást, szövést, fonást, a Laczkó Dezső Múzeum és a Bakony tájház állandó és időszakos kiállításait, a tájegység népviseletét, elődjeink életmódját. A Gizella Múzeumban, az Érseki Palotában, Biró-Giczey Házban a templomi viseletet és a liturgikus eszközöket szemlélhetik meg gyermekeink.

A hagyományok és a gyökerek a hazaszeretet érzését erősítik.

7.5.2 A környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása

Az óvodában a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve matematikai tapasztalatok szerzésének több formája valósul meg.

- utánzásos, minta- modellkövető
- spontán játékos tapasztalatszerzésre, az óvónő által irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés
- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás
- a megszerzett matematikai tapasztalatok felhasználása, és a tevékenységekben való alkalmazás
- gyermeki kérdésekre adott válaszok, magyarázatok

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Érdeklődéssel fordul a matematikai információk felé. Az óvodai nevelés építhet ezekre a korai tapasztalatokra, még akkor is, ha azok pontossága csak a gyermek számára fontos, érzelmileg hangsúlyos helyzetekben megbízható. Az óvodáskort jellemző gondolkodási

sajátosságokkal (invariancia, állandóság hiánya) a matematikai nevelés folyamán is számolni kell. Fontos, hogy a család nyújtotta matematikai ösztönzéseket időben kövesse a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek fejlődését biztosító módszerekkel. Az óvodáskorra jellemző fejlődésbeli egyenetlenség azt sugallja, hogy a matematikai nevelés terén két életkori szintet jelöljünk. Szem előtt kell tartanunk az önálló véleményalkotás segítését, a döntési képesség fejlesztését a kortárs kapcsolatokban, és a környezet alakításában.

Az első szint: Bevezetés a matematikába, általában a gyermek ötödik életévéig tart. Ebben az időszakban feladatunk a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése, a matematikai szemlélet megalapozása.

Második szint: Az intenzív fejlődés szakasza az öt, hat, hetedik évben. Feladata a szükséges tapasztalatok megszereztetése, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása. A tevékenységek végzése, a folyamatos cselekedtetés rengeteg olyan szituációt hoz felszínre, ahol természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése. A játék, a közös tevékenységek átélése, együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására.
A tevékenységekbe integrált tanulás alkalmat ad arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett benyomásokat rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesítsük és mélyítsük, a spontán tanultakat rögzítsük. Bármilyen gyakori a játékban és egyéb tevékenységekben szerzett, belső érdeklődésből fakadó tanulás, a gyermek negyedik életéve után egyre gyakrabban igényli, és képes is kisebb-nagyobb csoportban az óvodapedagógus által irányított formában, a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására. Az óvodapedagógus és a társak jelenléte mobilizálja a gyermek tanulási teljesítményét.
A matematikai nevelés tartalmának szoros kapcsolatban kell lennie az életre neveléssel. A gyermeket körülvevő környező valóság mennyiségi és térbeli viszonyai, formái természetes napi szituációkban megfigyelhetők. Tevékenykedés közben a megismerő képességek (érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, megértés, problémalátás, problémamegoldás) fejlesztése szinte észrevétlenül megvalósítható.
Játék és szabadidőben folyamatosan létrejöhetnek olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére akkor, ha az óvodapedagógus képes az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására.
Az óvodapedagógus feladata a matematikai nevelés terén olyan eszközök biztosítása, és tevékenységek végzése, ami felkelti a gyermekek érdeklődését és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé a gyermekek számára a matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését. Minden esetben támaszkodnia kell, a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire. A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba építetten szükséges megvalósítani. Az óvodapedagógus tartsa szem előtt az egyéni képességek közti különbségeket, és csak a gyermekek életkorának megfelelő szinten differenciáltan közvetítse az ismereteket.

7.6 Mindennapos mozgás

A gyermek legalapvetőbb szükséglete, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett, közösségben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához. A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők: a) spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység, b) irányított, mindennapos mozgásfejlesztés, c) szervezett mozgásos tevékenység.

A tevékenység célja: Az egyéni szükségletek és képességek figyelembevételével minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani az óvodai nevelés minden napján a mozgásra. Ezáltal fejlődik a gyermekek természetes, harmonikus mozgása és testi képességei. Cél továbbá a gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve. A mozgás a változatos, differenciált, párhuzamosan végezhető mozgáslehetőségeken keresztül adott.

Mozgásos játék
A 3-6 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása

A gyermekek nagymozgása (járás, futás, kúszás, mászás) jól fejleszthető az óvoda udvarán, ahol tér, mozgásfejlesztő eszközök állnak a rendelkezésükre. A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére.
Az óvodai élet minden napján biztosított aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgásos tevékenységek, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.
A mozgásos tevékenységeket, s azok eszközeit az óvodapedagógus mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoportok összetételéhez méretezze.
Az óvodapedagógus a 3-4 éves gyermekek mozgásos tevékenysége során a nagymozgások fejlesztésére helyezze a hangsúlyt. Ismerkedjenek meg a futásgyakorlatokkal (pl. futás különböző irányban, futás feladattal, különböző futásformák gyakorlása). Játsszanak ugrásgyakorlatokat (pl. szökdelések, sorozatugrások, rövid nekifutásból fellépés, majd leugrás). Ismerkedjenek a dobásgyakorlatokkal, labdagyakorlatokkal. (pl. hajítás helyből távolba, hajítás helyből célba, labda feldobás-elkapás, labda leütés-elkapás stb.)
A mozgásos játékok adjanak teret a támaszgyakorlatok gyakorlására is (pl. csúszások, kúszások, mászások). A talajtorna eleme is jelenjen meg a játékokban. (gurulás a test hossztengelye körül) A gyermekek játsszanak minél több egyensúlyozó játékot. Az óvodapedagógus alkalmazzon többféle kéziszert, a különböző típusú mozgásos játékokhoz.
A mozgásfejlesztő játékok ne legyenek se túl könnyűek, se túl nehezek. Késztesse a gyermekeket elvárható erőkifejtésre. Az óvodapedagógus rendszerint mutassa meg a helyes mintát, és igényelje a mozdulatok pontos, esztétikus gyakorlását. Mindig tornacipőben, és mindig köpeny nélkül legyen a bemutatás. A tornateremben mozgásra késztető eszköz (pl. bordásfal, tornapadok, Greiswald tornaeszköz, Gonge parkour akadály és mászópálya szett, függő csepphinták, zsámolyok, ugrószekrények, magasugró állvány, labdák különböző méretben, karikák, szalagok, babzsákok, body-hengerek, egyensúlyozók, szivacs-szőnyegek, Mozgáskotta készlet eszközei stb.) állnak rendelkezésre. Az óvodapedagógus ezeket az eszközöket cserélgesse a gyermekek érdeklődésének megfelelően.
A 4-5 éves gyermekek természetes mozgásában még mindig a nagymozgások fejlesztésére kerüljön a hangsúly. Az irányított mozgásos játékban jelenjenek meg a futásgyakorlatok (pl. fussanak három, négy akadályon át, fel- és lelépéssel, átbújással, tárgyhordozással stb.). Az óvodapedagógus szervezzen ugrásgyakorlatokat (pl. egy lábon, páros lábon, szökdelésekből, valamint felugrás két lábra és leugrás két lábra, játékos helyből távolugró verseny). A dobásgyakorlatok során próbálgassák a célba dobást egykezes felső dobással, babzsák távolba hajításával, haránt-terpeszállásból. Minél gyakrabban játsszanak labdagyakorlatokat, annál jobban tudják a labdát feldobni és elkapni, különböző testhelyzetben gurítani.
A mozgásos játékok során gyakorolják a támasz-gyakorlatokat (pl. csúszást, kúszást, mászást, talajon és szereken).
A talajtorna anyagaként jelenjen meg a gurulóátfordulás és a kézen-állás előgyakorlata „a csikórugdalózás”. Kapjon kiemelt szerepet az egyensúlyérzék fejlesztése, a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálódása. A gyermekek játsszanak egyensúlyozó játékokat 5 cm széles

vonalon vízszintes és rézsútos szereken. Az óvodapedagógus tervezzen lábboltozat erősítő speciális járás- és tartásjavító gimnasztikai gyakorlatokat. A szabadban is legyen alkalom ismételgetni a szervezett foglalkozáson megismert mozgáselemeket.
Az 5-6-7 éves gyermekek mozgása már összerendezettebb, harmonikus ritmusú. Sokféle mozgáselemet ismernek, amit játékos formában szívesen ismételnek. Hangsúlyt kap ennél a korcsoportnál az észlelés, az alaklátás, formaállandóság mozgás közbeni fejlesztése, a finommotorika alakítása és a szabályjáték gyakorlati alkalmazása. Az óvónő minél gyakrabban tervezzen kisebb testrészekkel végzett keresztmozgásokat.
Használjanak különböző kézi szereket, pl. szalagokat, rövidebb-hosszabb botokat, kisebb-nagyobb labdákat és kendőket, babzsákot, karikát. A különböző típusú futógyakorlatokat sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakorolják a gyermekek. Ismerjék meg a fokozódó futást, a gyorsfutást és a lassú futást.
Végezzenek ugrásgyakorlatokat. Szökdeljenek páros és egy lábon haladással. Végezzenek sorozatugrásokat, különböző magasságú és különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Néhány lépéses nekifutással gyakorolják a magas- és távolugrásokat.
Játsszanak dobásgyakorlatokat. Dobjanak egykezes, kétkezes, alsó- és felső dobással célba, 2m magas kötél felett. A gyermekek játsszanak labdagyakorlatokat. Vezessék a labdát járás, futás közben. A gyermekek tudjanak párokban labdázni. Végezzenek támaszgyakorlatokat (pl. pók, rákjárás, talicskázás). Ismételjék az óvodában tanult talajtorna elemeket: guruló-átfordulást, a test hossztengelye körüli gurulást és a lépő láb magasra lendítésével a kézenállást. Egyensúlyozzanak padon járással, fej-, kar- és lábmozgásokkal összekötve.
A gyermekek fogadják el saját és egymás adottságait és különbözőségeit. Fontos a segítő, továbblendítő magatartás, a gyermekek önbizalmának erősítése. A mozgás legyen örömforrás és sikerélmény számukra. A nagyoknál a csapatszellem, az egymásra figyelés, a közösségi érzés a mozgásos tevékenységek során alakítható.

A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének kielégítése érdekében

Az óvodapedagógus a gyermekek szabad mozgását délelőtt és délután a csoportszobában, s az udvari játék során biztosítja. Az irányított mozgásos játékokat a kis- és középső csoportosoknak heti egy, a nagycsoportosoknak heti két alkalommal szervezze meg, különböző időkerettel. A mindennapi testedzés: a kocogás, a futás vagy a gimnasztikai gyakorlatok mindhárom korosztálynak kötelező. A futás mennyiségét a gyermekek szabadon határozzák meg.
A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgás az óvodai tornateremben, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.
Az óvoda udvarának adottságai és felszereltsége (környezetbarát anyagokból készült fejlesztő eszközök) a gyermekek ügyességét, edzettségét, állóképességét és egyensúlyérzékét javítják, amelyet minden óvodapedagógusnak ki kell használni.
Az eszközök meghibásodása esetén az óvoda minden dolgozójának jelzési kötelezettsége van. Ez a gyermekek testi épségének óvása és védelme érdekében a baleset megelőzése érdekében történik. A megelőzést szolgálja a rendszeres ellenőrzés és karbantartás.

Zenés mozgásos percek megszervezése ajánlott, ahol a gyermekek korcsoportonként különböző időkeretben zenére mozoghatnak. Az utánzáson alapuló mozgás anyagát az óvodapedagógus gimnasztikai elemekből építse fel (pl. kartartások, testhelyzetek kar-, törzs-, térd- és lábmozgások, valamint lábboltozatot erősítő, és tartásjavító gyakorlatok).

A változatos, differenciált, párhuzamosan végezhető mozgáslehetőségek valamennyi gyermek számára adottak.
Egy óvodapedagógus labda terápiát tanult továbbképzés keretében, amit a többi kollégájának is megtanított, így gyermekeink sokat labdáznak, ami nagyon hasznos és eredményes mozgásfejlődésükben.
A Mozgáskotta módszert óvodapedagógusaink intézményünkbe kihelyezett képzés által megismerték, rendelkezünk az óvodai 'Optimum eszközcsomag' -gal, amely bőséges és változatos lehetőségeket kínál a gyermekek mozgásának fejlesztésére.
A mozgáskoordinációs probléma észlelésekor a Nevelési Tanácsadó szakemberét hívjuk segítségül, és az intézmény keretein belül különböző mozgásterápiás fejlesztéseken vesznek részt adott gyermekek.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- A gyermekek nagymozgása, finommozgása, egyensúlyészlelése, összerendezett mozgása kialakult.
- Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékok, ügyességi játékok játszásakor.
- Képessé válnak érzelmeik, indulatiak (düh, feszültség, siker öröme, kudarc elviselése) irányítására.
- Szeretnek futni, képesek 50-100 métert kocogni.

8. Az óvoda kapcsolatrendszere

8.1 Az óvoda és a család

A kisgyermekek első kapcsolatai a családon kívül az óvodában épülnek ki. Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését. A szülő tud legtöbbet a gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvodapedagógusnak van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, mely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermeke fejlesztéséhez.
Mivel óvodánkban keresztény szellemű nevelés folyik, ami világnézeti nevelést jelent, fontos, hogy ez a nevelés otthon is folytatódjék, és a gyermek nevelésében ezek a hatások fölerősödjenek. Az óvodapedagógus felelőssége, hogy felhívja a szülők figyelmét az esetleges kettősnevelés káros hatására.
Az óvodába beírt gyermekeket otthonukban meglátogatják az óvodapedagógusok. Megismerik a gyermeket, a családot, otthonukat. Előzetes képet kapnak a családról, a nevelési szokásokról, elvekről.
Beszoktatás alatt, az szülő megismerheti az óvodai élet szokásait. A napi kapcsolattartás elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi lényeges eseményekről.
A szülői értekezletek száma évi 3, és amelyik hónapban nincs szülői értekezlet, fogadóórák keretében lehetőség nyílik kötetlenebb beszélgetésre.
A szülőkkel együtt szervezett rendezvények, családi napok, udvarrendezés, kertészkedés, kirándulások, közös imaláncok, lelkigyakorlatok, közös ünnepek, a csoporthoz tartozó tágabb közösség számára nyújtanak élményt. A Zöld óvodai tartalmak is a szülőkkel való szoros együttműködéssel valósulnak meg. A „Zöld faliújságon”, Zöldköznapok címmel tájékozódhatnak az intézményben folyó környezettudatos nevelésről, aktuális pályázatokról.

Óvodánkban a szülők érdekegyeztető, érdekérvényesítő fóruma, csoportonként a szülői közösség, illetve az itt megválasztott, szülőket képviselő óvodai Szülői Munkaközösség, választott SZM elnökkel.
A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, ebben az óvoda kiegészítő szerepet játszik.
Az óvoda dolgozói tudatában vannak, hogy a gyermek elsődleges nevelésének helye a család. A család szocializációs hatását nem helyettesíti az óvoda. Tiszteletben tartjuk a szülők meggyőződését. Segítjük őket a keresztény nevelés helyes értelmezésében. Amennyiben a szülők igénylik, támogatjuk kérésüket pl. szakkönyvek ajánlásával, szülői megbeszélésekkel, előadások szervezésével, a lelki töltekezés lehetőségeivel, a faliújság és a hirdetőtábla írásaival.

8.2 Az óvoda egyéb kapcsolatai

8.2.1 Az óvoda és az egyházi közösség

A helyi egyházközségnek szerves része az óvoda. Az Egyház életében az együttműködésre nyíló alkalmak:

- a liturgikus év ünnepei
- az egyházközségi képviselőtestületben való részvétel
- templomi Karitasz csoportban való részvétel
- lelkigyakorlatok a város templomaiban
- zarándokutak
- felnőtt hitoktatás
- különböző lelkiségi mozgalmak
- Rózsafűzérbe való bekapcsolódás a Mária Rádióban

Óvodánk úgy tölti be küldetését, ha nem szigetelődünk el a közvetlen környezetünkben, és nyitottak vagyunk a városunkban.

8.2.2 Óvoda - bölcsőde

Óvodánkba bölcsődei nevelés után sok gyermek érkezik. Nem minden bölcsődével tartjuk a kapcsolatot. Az elmúlt időben a Módszertani Bölcsőde, illetve a Fürge Róka Lábak Bölcsőde voltak azok, ahonnan egy-egy csoportból többen érkeztek hozzánk. Velük felvettük a kapcsolatot az átmenet zökkenőmentessé tétele érdekében. Lehetőséget adunk nevelőmunkánk megismerésére, illetve arra, hogy látogatások alkalmával megismerjék a bölcsődés gyermekek leendő nevelőjüket, óvodánkat.

8.2.3 Óvoda - iskola

Az iskolába induló gyermekek beiskolázására a város bármely iskolájába lehetőség van. Kapcsolatban is állunk minden intézménnyel.
A keresztény nevelés folytatása a katolikus iskolákban biztosított. Ezek a Padányi Bíró Márton Katolikus Iskola, és a Szilágyi Erzsébet Keresztény Általános Iskola.
Tartalmi, aktív kapcsolatot ezekkel az iskolákkal alakítottunk ki, elősegítve ezáltal gyermekeink zavartalan iskolakezdését.
Megismerjük egymás nevelési céljait, elképzeléseit. Minden évben ősszel meglátogatjuk az elsőseinket. Az iskolákba nyílt napokra, ovi-suliba várják a családokat, ahol megismerhetik az elsőosztályos tanító néniket. Iskolaválasztás után tájékoztatást adunk a gyermekek fejlődési üteméről, várható alkalmazkodási nehézségekről. A Szilágyi Iskolában évente részt veszünk szakmai egyeztető fórumon, óvoda-iskola átmenetet segítő előadáson, amelyet szakmai megbeszélés követ. Az iskolai beiratkozás előtt a leendő első osztályos tanítókat fogadjuk szakmai tapasztalatcserére a tanköteles gyermekekkel kapcsolatban.
Részt veszünk egymás rendezvényein, ünnepein.
Jó kapcsolatunk van a város közművelődési intézményeivel. A Kabóca, illetve Pegazus Bábszínház, Hangvilla, Petőfi Színház előadásaira megyünk. A nagycsoportosaink, rendszerint mennek a Megyei Könyvtárba. A Bakony Múzeum, a Gizella Múzeum, az Agóra Városi

Művelődési Központ állandó és időszakos kiállításainak látogatói vagyunk. A Biró-Giczey Ház programjaiba bekapcsolódunk.

8.2.4 Az óvoda külső kapcsolatai

- Fenntartónkkal, Veszprémi Érsekséggel jó a kapcsolatunk. Segítséget kérünk és kapunk az óvoda fenntartásával kapcsolatos ügyekben. Egyházi óvodaként kapcsolatot tartunk az adott egyházi intézményekkel.
- Bekapcsolódunk a Katolikus Pedagógiai Intézet által szervezett továbbképzésekbe.
- Jó kapcsolatunk van az dunántúli régió, illetve egyházmegyénk valamennyi katolikus óvodájával. Szakmai napokon, cserelátogatásokon ismerjük meg egymás körülményeit, nyújtunk segítséget egymásnak. Élő kapcsolat a miénk.
- A Zöld óvoda cím megtartása érdekében, a Bázisintézmény által szervezett továbbképzéseken veszünk részt.
- Kapcsolatot tartunk az elkötelezett természetvédő szervezetekkel. (Pl. Madárbarát egyesület)
- Székesfehérvári Pedagógiai Oktatási Központ (POK)
- Egyéb szakmai szolgáltatók (MÓD-SZER-TÁR) ⎦
- A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében, az óvoda, a külhoni magyar óvodákkal, kapcsolatépítésre törekszik, szakmai kapcsolatot tart fenn. Ennek értelmében, 'Együttműködési megállapodás' keretében ápolunk szakmai kapcsolatot, a sepsiszentgyörgyi Csipike Napköziotthonos Óvodával.
- A Veszprémben szervezett szakmai továbbképzéseken is részt veszünk, igénybe vesszük a szakmai szolgáltatásokat.
- A Nevelési Tanácsadóval, a Tanulási Képességeket Vizsgáló Bizottsággal gyermekeink fejlesztése, illetve beiskolázásának segítése kapcsán tartunk fenn állandó kapcsolatot.
- Az egészségügyi szakszolgálatokat óvodánk gyermekorvosa és védőnője megbízási szerződésben rögzített feltételek alapján végzik.
- A Veszprém Városi Önkormányzat gyermekvédelmi intézményei, segítenek a hátrányos, vagy veszélyeztetett családok helyzetének javításán. A gyermekvédelmi feladatokat, az óvodában megbízott gyermekvédelmi felelős, illetve az óvoda igazgatója látja el.

8.3 Gyermekvédelem

- **Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek**
- **Gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek**

Célja: prevenció során feltárni a tényeket, okokat, amelyek a gyermekek fejlődését akadályozhatják, veszélyeztethetik.

Óvodánkban kevés a hátrányos helyzetű családok száma. Örömteli, hogy sok gyermek nevelődik nagycsaládban. A nagycsaládosok anyagi helyzete nehezebbé vált az elmúlt években. Erre odafigyelünk, és a Regina Mundi Plébánia, Karitasz Csoportjától anyagi támogatást beiskolázáskor, alkalomszerűen élelmiszer adományokat juttatunk a családoknak.

Veszélyeztetettséget, az eladósodás, a munkahelyek elvesztése jelent.
További veszélyforrás, hogy a gyermekek kontroll nélkül és nagyon sok időt, televízió és számítógép előtt töltenek.

Az óvodás gyermek családi helyzetének évenkénti felméréséhez szükséges szempontok:

- Az óvodások száma összesen
- Ebből a veszélyeztetettek száma
- Hátrányos helyzetű gyermekek száma
- Három vagy többgyermekes családban élők száma

8.4 A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

- Családi környezet
  - Nevelési hiányosságok
  - Bűnöző családi helyzet
  - Rossz lakásviszonyok
  - Egészségügyi okok
  - A gyermeki személyiségben rejlő okok
  - Anyagi okok
  - Megromlott családi kapcsolat
- Családon kívüli környezet
  - Életvitel az utcán történik
  - Életvitel az italboltban történik
  - Kéregetésre kényszerítés
  - Hajléktalanok, önkényes lakásfoglalók
  - Kábítószerezés
  - Pszichiátriai kezelés
  - Munkanélküliség
  - Változó párkapcsolatok
- Az ismeretek birtokában a szükséges lépések megtétele, balesetvédelem.
- Évente kötelező a gyermekvédelmi program elkészítése, gyermekvédelmi ismeretek karbantartása, bővítése
- Rendszeres konzultáció óvodapedagógusokkal, intézményvezetővel
- Családlátogatások szervezése

Kapcsolattartás szükséges:

- Gyermekjóléti Szolgálat
- Családsegítő Központ
- Gyermekvédelmi Ügyintéző
- Nevelési Tanácsadó
- Szakértői Bizottság
- Karitasz csoportok
- Máltai Szeretetszolgálat

8.4.1 Az óvodapedagógusok, szülők, gyermekek együttműködésének formái, továbbfejlesztésének lehetőségei

- Kiemelt fontosságú a szülőkkel való szoros kapcsolattartás, evangelizálás
- A családlátogatás, a gyermek, otthoni környezetének megismerése
- A fogadó óra a gyermek fejlődésének nyomon követését szolgálja
- Szülői értekezletek szervezése
- Szülői közösség működésének segítése
- Családi napok
- Munkadélutánok
- Könyvklub szülőknek, dolgozóknak havi rendszerességgel
- Játszónapok, foglalkoztató tevékenységek, nyíltnapok lehetőségének megteremtése
- Közös kulturális programok szervezése
- Zarándoklatok, kirándulások felkínálása
- Lelki gyakorlatok
- Közös szentmisén való részvétel
- Az óvodát népszerűsítő egyedi programok megvalósítása

A logopédus minden év elején felméri a gyermekek fejlettségi szintjét. Részképesség zavarok és a beszédhiba javítását vállalja. Lehetőség szerint a pszichológus jó partner egy-egy átlagostól eltérő gyermek megfigyelésében, segít az óvónőknek a bánásmód kidolgozásában.
A gyermekvédelem minden óvodapedagógus munkaköri kötelessége, melynek koordinálását a megbízott gyermekvédelmi felelős látja el. A gyermekek nevelésében részt vevő munkatársak attitűdje azonos esélyt teremtenek mindenki számára. A gyermekvédelmi felelős személyéről, eljárásrendjéről a szülői értekezleten tájékoztatást kapnak a szülők. Elérhetősége és a fogadónapja az épületben jól látható helyen kifüggesztésre kerül.

9. A nevelési folyamat tervezése. A gyermekek fejlődésének figyelemmel kísérése.

A program megvalósításának színvonalát, minőségét és eredményességét mindenekelőtt az önellenőrzés eszközével állapítjuk meg. Az intézményben működő önértékelési rendszer tartalmazza az egyes folyamatok, területek ellenőrzési, mérési, értékelési szempontrendszerét.
Munkánk minősítői elsősorban a gyermekek és a szülők.
Az óvodapedagógusok a folyamatos megfigyelések alapján az alábbi szakmai dokumentumokat készítik el:

- Az igazgató pedagógiai, működési munkaterve évente. Ez a dokumentum hidat képez a pedagógiai program és az óvodapedagógusok gyermekcsoportokra elkészített éves terve között.
- A gyermekcsoportok nevelési-fejlesztési terve a csoportnaplóban. Tervezési időkeret: 3 hónap. Szokás-szabályrendszert és eseménytervet is a csoportnaplóba kell rögzíteni.
- A fejlődés jellemzői óvodáskor végére megtalálhatók a programban, emellett a csoportnaplóban, a nevelés és tevékenységi területek tervezésekor a lassú átmenet állapotának dominánsan meg kell jelennie.
- Az éves terv tartalmazza tevékenységi területek tervét. A játék és keresztény nevelés, a külső világ tevékeny megismerésének terve, különös tekintettel a „Zöld tartalmakra" hármas egységet alkot. Így áttekinthetőbb az évszakokra, keresztény ünnepekre tervezett egység a játékkal együtt. A többi tevékenységet is külön kell tervezni, de nem jelent alárendelést a fő blokkhoz képest. Az anyanyelvi fejlesztés és nevelés tervezése kiemelkedő, minden területet átfed. A pedagógiai program módosításakor, a nevelő testület meghatározta a tervezési szempontokat. Minden területre feladatot és anyagot kell tervezni. Az éves terv elkészítése az egy csoportban dolgozó óvodapedagógusok közös feladata. Mindig a gyermek, csoport alapos ismerete az életkori sajátosságok figyelembevétele az elsődleges tervezési szempont. Törekedni kell arra**,** hogy igényes anyagok kerüljenek a csoport éves tervébe.
- Az egyéni fejlődés-fejlesztés dokumentuma a személyiséglap.
  Időkerete: folyamatos.
  Tartalmazza: a családlátogatás és beszoktatás tapasztalatait, a gyermekek anamnézisét, az óvodapedagógusok megfigyeléseit, a gyermekek képességszintjét és a fejlesztési elképzeléseket, illetve emberábrázoló gyermekrajzot. Valamennyi problémás nevelési helyzetben az óvodapedagógus a csoportban dolgozó társával együtt elemzi a történteket, s feljegyzi a dokumentumban. Rögzíteni kell tehát a gyermek adott képességszintjét, a haladás által szerzett eredményt, majd kijelölni a feladatot és a fejlesztés módszereit.

- Speciális pedagógiai ellátásra jogosult, a tankötelezettség megkezdésére halasztást kapott gyermekek részére biztosítandó, iskolakezdésre felkészítő foglalkozások meghatározása.

  Az óvoda, az óvodapedagógusok az óvodás gyermekek fejlődését az óvodába lépéstől az iskolába lépésig folyamatosan nyomon követi, és a gyermek fejlődéséről a szülőt folyamatosan tájékoztatja. A gyermek fejlődéséről, magaviseletéről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat nyújt a szülőnek. (Fogadóórák

alkalmával.)
Jogszabály értelmében az óvoda szükség szerint, de legalább félévenként rögzíti a gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét, mutatóit és a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat.
Ez a gyermekek differenciált, egyéni fejlesztésén túl egyrészt arra szolgál, hogyha az óvoda súlyosabb lemaradást tapasztal a gyermeknél, úgy az óvodai évek bármelyikében soron kívül külső, speciális vizsgálatot kérhet (szakszolgálat, szakértői bizottságok), másrészt, hogy a tanköteles kort elérő gyermekek esetében felelős döntést tudjon hozni a beiskolázást illetően.
A tankötelezettség megkezdésére halasztást kapott gyermekek esetében, szintén a pedagógiai szakszolgálat, illetve szakértői bizottság által meghatározott célok, feladatok, módszerek mentén haladva, azokat szem előtt tartva szervezi, s tölti meg konkrét tartalommal, feladattal az adott foglalkozást miden óvodapedagógus kolléga.

A kötelező dokumentumok adminisztrációjához 2024 szeptemberétől az oviKRÉTA rendszert használjuk.

10. A program ellenőrzése, elemzése, értékelése.

Az óvodapedagógusok munkáját jogosan ellenőrzik, értékelik a szülők, és az óvoda vezetője.
A program ellenőrzését értékelését a nevelési év végén az alábbi szempontok szerint végezzük.

- A gyermekek nevelésében megjelennek-e a tervezett nevelő, fejlesztő tartalmak, s azoknak milyen a hatása.
- A program milyen eredményeket hozott a közösségek alakulása, a szocializáció terén, a megismerésben, kommunikációban.
- Mennyire biztosítottak a tapasztalatszerzés játékos lehetőségei.
- A nevelőtestület munkakedvét, pedagógiai kultúráját milyen mértékben befolyásolta a program.
- Mit mutatnak a szülők jelzései. Mennyire szeretnek a gyerekek óvodába járni.

A fenti szempontok ellenőrzéséhez, elemzéséhez a dokumentumelemzést, a feltételek vizsgálatát, a nevelő-fejlesztőmunka közvetlen megfigyelését alkalmazzuk.
A program ellenőrzését bevezetés után 3-4 évenként tervezzük. Ez kimenetorientált értékelés. A fejlődés eredményét óvodáskor végén vizsgálhatjuk, a 3-4 éves ciklusra tervezett nevelési-fejlesztési elképzeléseinek alapján.

- A gyermekek hitre való nyitottság terén
- A gyermekek „egészséges életmód alakítása” terén elért fejlettségi szintjeit.
- Az érzelmi és szocializáció terén elért fejlettségi eredményeit.
- A gyermekek játékra jellemző fejlettségi szintjeit.
- A gyermekek mesélése, éneklése, rajzolása, mozgása terén elért fejlettségi szintjeit.
- A környezettudatos nevelés terén elért fejlettségi szintet.

A vizsgálatban részt vesz:

Az óvodaigazgató, nevelőtestület tagjai az óvoda nevelőmunkáját segítő logopédus és fejlesztő pedagógus segítségével.
Az óvodaigazgató az óvoda dokumentum elemzését, a nevelőmunka feltételének vizsgálatát végzi. Az értékelést a közvetlen beszélgetések, önellenőrző, önelemző értékelések, szakmai beszélgetések, és a szülők visszajelzései alapján végezzük.

Felhasznált irodalom

1. Szentírás
2. II. Vatikáni Zsinat dokumentumai
3. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja. 1996.
4. Az óvodai nevelés programja BP. OPI 1989.
5. A Kormány 255/2009. (XI. 20.) Kormányrendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról szóló 137/1996. (VIII. 28.) Kormányrendelet módosításáról
6. 351/2025. (XI. 12.) Korm. rendelet a TB-kiskönyv megszüntetésével kapcsolatos végrehajtási szabályok megállapításáról és egyes egészségbiztosítási és köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról
7. 77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet, valamint egyes köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról
8. Forrai Katalin: Ének az óvodában
9. Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközével (választható óvodai program)
10. Fábián Katalin: Tevékenységközpontú óvodai nevelési program (minősített óvodai program)
11. Segédanyag a katolikus óvodák nevelési programjához 2010.
12. Segédanyag a katolikus óvodák pedagógiai programjához 2013.

11. LEGITIMÁCIÓ

11.1 A pedagógiai program hatályba lépése, felülvizsgálata

A Szent Margit Római Katolikus Óvoda pedagógiai Programja a nevelőtestület elfogadása, a Szülői Munkaközösség véleményezése, a fenntartó jóváhagyása után 2013. szeptember 1 - én lépett hatályba.

11.2 A Pedagógiai program módosításai

A dokumentum 2026-ban a hatályos jogszabályoknak megfelelően aktualizálásra került. A Pedagógiai programot a nevelőtestület fogadja el, az igazgató hagyja jóvá. A fenntartó a jogszabályban meghatározott esetekben egyetértési jogot gyakorol.
A pedagógiai program érvényben van.

11.3 A Pedagógiai program nyilvánossága

A Pedagógiai program nyilvános dokumentum.
Intézményünkben a nyilvánosságra hozatal a következőképpen történik:
Megtalálható minden csoportszoba könyvespolcán.
Az igazgatói irodában a Szervezeti Működési Szabályzat és Házirenddel közös irattartóban, a nyitott polcon. Naponta az óvoda nyitvatartási ideje alatt olvashatják az érdeklődők. Szerepel a KIR intézményi dokumentumok nyilvántartásában.
Az igazgató a Pedagógiai programot az intézmény honlapján közzéteszi; a dokumentum a www.sztmargitovoda.hu weboldal „Dokumentumok” menüpontjában érhető el.

11.4 A Pedagógiai program elfogadásáról, jóváhagyásáról és – szükség szerint – fenntartói egyetértéséről szóló záradék

A Pedagógiai programot az intézmény igazgatója a nevelőtestület bevonásával készítette el.

A módosított Pedagógiai programot a nevelőtestület a 2026. szeptember 21. napján tartott értekezleten, 5./2026. számú határozatával elfogadta.

Veszprém, 2026. szeptember 30.

SZENT MARGIT RÓM. KAT. ÓVÓDA * VESZPRÉM

Somogyi Ernst
.....
Igazgató

A Szülői Munkaközösség a Pedagógiai program felülvizsgálata során az intézmény SZMSZ-ében meghatározott véleményezési jogával élt.

Veszprém, 2026. szeptember 30.

.....
SZMK képviseletében

A Pedagógiai programot a nevelőtestület fogadta el, és az intézmény igazgatója hagyta jóvá az Nkt. 26. § (1) bekezdése alapján.
A fenntartó a Pedagógiai program tekintetében az Nkt. 26. § (1) bekezdése és 31. § (2) bekezdés d) pontja alapján a jogszabályban meghatározott esetekben egyetértési jogot gyakorol.

Veszprém, 2026. .....

DR. UDVARDY GYÖRGY * VESZPRÉMI ÉRSEK, METROPOLITA *

+ .....
Fenntartó képviseletében

12. Mellékletek

12.1 ZÖLD ÓVODA

Bevezető

Az Alapprogramban, a nemzeti köznevelési törvényben és a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendeletben foglaltakat figyelembe véve a Zöld Óvoda kritériumrendszer tételesen tartalmazza azokat az elvárásokat, melyek az „óvodazöldítésben" fontosak, és fokozatosan be kell, hogy épüljenek a helyi pedagógiai programba, a nevelőmunkába. Ennek megfelelően határoztuk meg feladatainkat, oktató-nevelő munkánkat.
Katolikus óvoda lévén a hitre való nyitottságunk mellett mindennapos nevelésünk része az egészséges életmódra nevelés, a környezet megismerése, a környezettudatos magatartás megalapozása. Szerettük volna hangsúlyozni ennek a területnek a sokoldalúságát és fontosságát a családok és a gyermekek életében. Ezért nyújtottuk be pályázatunkat a „Zöld Óvoda" címre. A cím elnyerése után (2020.) módosítottuk Pedagógiai Programunkat, újragondolva közvetlen környezetünk lehetőségeit, a környezeti nevelés területeit, jeles napjait.

A zöld óvoda működését szabályozó dokumentumok

Óvodai munkánk intézményszintű szakmai tervezése az Alapprogram irányelveire épülő, a fenntarthatóság eszmeiségét tartalmazó pedagógiai program elkészítésével kezdődik. Ez az alapja az éves pedagógiai munkatervnek, ennek konkretizálása történik meg a csoportok nevelési terveiben. A nevelési tervekben így tudatosan tervezettek a gyermekek környezettudatos magatartását alapozó, alakító zöld tartalmak.

A zöld óvoda helyi pedagógiai programjának célja és feladatai

Cél a fenntarthatóságra nevelés erősítése, a közvetlen és tágabb környezetre gyakorolt hatás szélesítése, a helyes és egészséges életvitel, a környezetbarát szemléletmód tudatosítása, népszerűsítése.
Feladatok:

- A fenntarthatóságra nevelés szellemében folyó óvodai nevelőmunka segítése, fejlesztése.
- Az óvodás gyermekek környezettudatos állampolgárrá nevelése környezettudatos szemléletük és magatartásuk alapozásával.
- Az óvoda dolgozói, egész felnőtt közössége, a gyermekek szülei környezettudatos szemléletének formálása.
- Az óvoda környezetében lévő helyi közösségek értékeinek megismerése, azok védelme fontosságának tudatosítása.
- Ezen értékek kisugárzása a helyi közösségek felé a környezetharmónia megteremtése érdekében.
- Fontos a partnerkapcsolatok bővítésével a nevelés színhelyeinek kiterjesztése, a lakókörnyezettel való harmonikus kapcsolat kialakítása.

A zöld óvodai munka az óvodai nevelés feladatainak tükrében

Az óvodai nevelés – az Alapprogram szerint – a családi nevelés kiegészítője, és alkalmanként hátránycsökkentő szerepet tölt be a családi nevelés mellett. Középpontjában a kisgyermekek állnak, akik a körülöttük lévő világgal még csak ismerkednek. Életkori és egyéni fejlettségüknek megfelelően, élményalapú tapasztalataik, tevékenységeik révén jutnak el hozzájuk az őket körülvevő valóságból származó információk. Ezeknek a feldolgozásában, értelmezésében, rendszerbe való beépítésében, tehát a tanulásban meghatározóak előzetes tapasztalataik, ismereteik. Az ismeretek elsajátítása a családban kezdődik el, és folytatódik az intézményes nevelésben. Minden gyermek másként látja a világot, más információs rendszerrel rendelkezik, ezért az óvoda feladata a megfelelő tanulási környezet létrehozása, a gyermekekhez közelálló, gyakorlati, életszerű szituációk teremtése is, nemcsak a gyermekek testi, lelki és szociális szükségleteinek kielégítése. Az otthoni szokásrendszer, a gyermekek előzetes ismereteinek, a családi háttérnek a szerepe tehát döntő az óvodás gyermekek viselkedésében a zöld óvodai munka szempontjából is. Az óvodában továbbfejlesztett szokásrendszer azonban csak akkor válik a gyermeki személyiség részévé, ha következetes megvalósítása, gyakorlása otthon is megtörténik.
A gyermekek fejlődésének segítéséhez ismerni kell személyiségüket, igényeiket, érdeklődésüket, belső képeiket és ismeret-struktúrájukat. Csakis ennek tudatában közvetíthetőek számukra jól a „zöld” értékek. Ismerni kell családi hátterüket, szüleik nevelési felfogását, módszereit, a gyermekekkel kapcsolatos otthoni elvárásokat. Még ez sem mindig elég. A nevelést tudatosan végző óvodapedagógusoknak segíteniük kell a szülők nevelési elképzeléseit, gyakorlatát, ideális helyzetben csak meg kell erősíteni azt. Ha a gyermekek a Zöld Óvoda szellemiségében nevelődnek, gondolkodásuk, szemléletük környezettudatosabb lesz. Családjukon, későbbi iskolájukon keresztül ez a hatás kiszélesedik.

A zöld óvodai tartalmak megvalósulását biztosítják az óvodai nevelésünk általános feladatai:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés,
- az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmód alakítása elsődlegesen a gyermekek gondozását, az egészséges életvitel igényének formálását, a személyi és környezet-higiénére nevelését jelenti. Alapvető feltétel az egészséges és biztonságos környezet. A környezettudatos szemlélet alakítását segítő tartalmak − változatos formában − folyamatosan jelen vannak, s gyakorlás útján tudatosulnak. Betartásuk a közösségben lévő gyermekek együttélésének lényeges eleme. Az egészséges életmód szokásainak alapozása egész életre kihatóan befolyásolja viselkedésüket. Az egészséges életmód elsősorban a személyes higiénia és a kulturált étkezés szokásain és a mértéktartáson múlik, és mint annyi más, a családban alapozódik meg. Az ételek sokféleségében tükröződik a környezet sokfélesége. A változatos, egészséges étkezés elfogadtatása, megszerettetése nevelési célunk. A közétkeztetés alapszinten biztosítja az egészséges táplálkozást, az étrendbe az óvodavezető (és rajta keresztül az óvodapedagógusok) beavatkozhatnak. A szülők bevonásával, óvodai konyhakert művelésével, zöldség-, gyümölcsnapok tartásával, a szülőknek adott étrendi tanácsokkal, „zöld” receptekkel közös ételkészítéssel még sokat lehet tenni a gyermekek egészségéért. A személyi higiénia fejlesztése, alakítása az egészséges és környezettudatos életviteli szokásokhoz is szükséges. A mosdóban a környezetbarát (takarékos, illetve erős vegyszerekben szegény) berendezések, a

stoppos víztartály, a keverő, egykaros csaptelepek jó lehetőségnek bizonyulnak, és a takarékosság iránti igényt is felkeltik. A kézmosás, a fogmosás víztakarékos módjának megtanulása, gyakorlása a környezettudatosság része. Az egészséges, balesetmentes környezet biztosítása körében a tárgyi környezet, a csoportszoba bútorai, játékai, a természetsarok állapota, épsége, tisztasága, a helyiségek fűtése, szellőztetése, világítása, valamint ezek megfelelő szabályozása példát mutatnak a takarékosságra, a környezettudatos magatartásra.

Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés

A környezethez fűződő pozitív érzelmek alakításának jó alapját adja az óvodás gyermekekre jellemző érzelmi vezéreltség. Érzelmeik határozzák meg viszonyukat személyi és tárgyi környezetükhöz. A pozitív érzelmek érdekében, adott helyzetekben „helye van" a negatív érzelmeknek is! Hitre nevelésünk része is egyben, hogy a gyerekek kedveljék a környezet rendjét, tudjanak rácsodálkozni a természet szépségeire, változásaira. Cél, hogy tiszteljék a földi környezetet, annak különlegességét és másságát, kígyót-békát is beleértve. Ítéljék el a nem kívánatos viselkedést, különösen az élőlények bántalmazását, a szemetelést, és például a vízpazarlást. A környezettudatos életvitel és viselkedés formálása ebben az életkorban a magatartási jó szokások alapozásával történik. Az óvodás gyermek szokásrendszere − életkori sajátosságából adódóan − akkor lesz stabil, és válik a személyiség belső jellemzőjévé, ha folyamatosan megerősítést kap. Az óvodás életvitelének környezettudatossága vonatkozik az energiatakarékosságra (meleg víz, villany), eszközeik használatára, az étellel való bánásmódra, az egymáshoz, a szüleihez és az egész környezetéhez való viszonyára. Zöld óvodában természetes a szűkebb és tágabb környezetük megismertetésével a hazaszeretet, a szülőföldhöz kötődés erősítése, a különbözőség, a sérült és más kultúrájú gyermekek elfogadása is. A szülők bevonása ebben az életkorban még sokféleképp lehetséges. Az óvodás gyermekek szülei általában nyitottak az egészséges táplálkozás, a tudatos vásárlói szokások, a hulladékkezelés, a fenntartható életmód témáira. Családi napok, egyéni beszélgetések, játszódélutánok, udvarrendezés keretében ismerkedhetnek meg óvodai nevelésünk „zöld" tartalmával, környezettudatos értékrendjével. Emellett „zöld" faliújságunk is figyelemfelkeltő jelleggel működik.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi kompetenciák alapozásánál a gyermekek természetes, nagyfokú érdeklődésére, önkifejezési és közlési vágyára építünk. A beszélő környezet biztosítása, a gyermek kérdéseinek és válaszainak igénylése az egész napot végigkísérő feladat az óvodapedagógusok számára. A gyermekek körül is változó környezetről, változó világról a gyerekekkel beszélgetni kell – egyéni fejlettségüknek megfelelően, „az igazat és a valódit" nem elhallgatva. Az élmények, tapasztalatok, ismeretek, változatos tevékenységek biztosítása is folyamatos. Építeni lehet a gyermekek nyitottságára, előzetes tapasztalataira, ismereteire. A tevékenységek újabb tapasztalatok, élmények, információk kiinduló pontjai, függetlenül attól, hogy helyszínük a jól berendezett csoportszoba, az óvoda udvara, vagy a séták, kirándulások, erdei óvoda programok helyszínéül szolgáló természetes és mesterséges élőhelyek (erdők, parkok, épített környezet). Az értelmi képességek fejlesztésében is a gyermeki kíváncsiság, érdeklődés adja az alapot. A tapasztalatok, ismeretek feldolgozása (értelmezése, beépítése, rendszerezése) közben fejlődnek értelmi képességeik. Kognitív folyamataik fejlődése következtében gondolkodásuk egyre inkább elemi konkrét gondolkodássá alakul. Ez teszi lehetővé környezetük változásainak, azok következményeinek megértését, értelmezését, a lehetséges „jó megoldások" és saját helyük, szerepük megtalálását.

A „zöld óvoda” szervezeti és tartalmi jellemzői intézményünkben

Talán a legszembetűnőbb és legfontosabb, hogy napi szinten és minden területen megjelennek a „zöld” tartalmak. Kihasználva a lehetőségeket, tudatosan figyelünk többek között az energiatakarékosságra (természetes fény előnyben részesítése, csapok folyamatos karbantartása, fűtés külső hőmérséklethez igazodó beállíttatása, esővízgyűjtés stb.) Környezetbarát tisztítószereket, és hajtógázas légfrissítők helyett illatpárnákat használunk. Elsősorban természetes anyagokból készült, környezetbarát berendezési tárgyakat, eszközöket készítünk, vásárolunk. Előtérbe helyezzük a játékeszközök közül a környezettudatos tartalmú képességfejlesztő játékokat. A környezeti nevelést segítő eszközök természetes módon jelennek meg (nagyítók, rovarlesők, mikroszkópok, kerti szerszámok stb.) a gyermeki tevékenységek során. Mivel csak melegítő konyhával rendelkezünk, igyekszünk jó kapcsolatot ápolni a szolgáltatóval az egészséges étkezés megvalósításáért.
Próbáljuk vonzóvá tenni a továbbképzéseket az óvoda nevelőtestülete, valamint az egész alkalmazotti közösség számára. Ebben a témakörben az önképzés szinte elvárássá vált. Lehetőséget kínálunk arra, hogy a belső továbbképzések, szakmai előadások valamennyi munkatárs és a szülők számára is nyitottak legyenek. Óvoda igazgatói feladat a szakmaiság erősítése, egymás jó gyakorlatainak megismerése, a hospitálások ösztönzése. Az igazgató feladata továbbá a kapcsolatépítés, a zöld óvodai program népszerűsítése, hiteles képviselete, a támogatási források felkutatása. A nevelőtestület és a szakmai közösség erősíti az igazgatói munkát, aktívan részt vesz a közösen vállalt feladatok elvégzésében. A nyitott óvodai légkör biztosítja egymás szakmai munkájának segítését a közösen kitűzött célok megvalósítását. Elengedhetetlen, hogy mindenki legjobb képességei, tudása és kreativitása szerint cselekvően vegyen részt egy-egy feladat megvalósításában. A biztos szakmai tudással rendelkező és fejlődésre képes nevelőtestület folyamatosan, a napi élet szintjén egyre jobban bevonja a gyermekcsoport életébe a nevelőmunkát közvetlenül segítők körét. (a dajkákat, a pedagógiai asszisztenst, az óvodatitkárt, karbantartót, konyhai dolgozókat)
A fenntarthatóságra nevelést a pedagógiai értékek közvetítése és a felnőttek életviteli és értékmintája mellett a gyerekeket körülvevő fizikai környezet is nagymértékben segíti. Az óvoda épülete és udvara 2019-ben került felújításra. Lehetőségünk volt arra, hogy érvényesíthessük a „zöld óvodai” elveket. Az épület és az udvar tekintetében is egységes szemléletre törekedtünk. Fontosnak tartottuk, hogy legyenek túlsúlyban a természetes anyagokból készült bútorok, berendezési tárgyak, eszközök. Letisztult formákat, természetes (nem a harsány) színeket választottunk, hiszen ezek nyugtatóan hatnak gyermekekre, felnőttekre egyaránt, és harmóniát árasztanak. Minden csoportszobában kialakítottunk az adott évszak sajátosságait tükröző természetsarkot, így a gyerekek által gyűjtött évszakos „kincsek” folyamatosan elérhetőek. A játékok mellett olyan eszközök is rendelkezésre állnak, amelyek segítik a kinti és benti vizsgálódásokat, az élmények felidézését (nagyító, távcső stb.).
A csoportszoba után az óvoda udvara a legfontosabb, és egyben a fenntarthatóságra nevelés méltó színtere. A környezeti nevelő munkánkat segítik a kiskertek, magas ágyások, ahol a zöldségfélék, gyógynövények kapnak helyet. Fűszernövényeinket fűszerspirálban helyeztük el. Virágos kertek, szagolható ágyások, természetvédelmi farakás és rovarhotel is tarkítja udvarunkat. A nyári orgona virágai a lepkéket csalogatják a gyerekek közelébe. Tél elejétől a madáretetőkkel, itatókkal, tél végétől a madárodúkkal tevékenykedhetnek páros vagy csoportmunkaként. Ennek eredményeképpen 2020 tavaszán Madárbarát kertté változott óvodánk. Komposztálót hoztunk létre a zöld hulladékok gyűjtésére és tárolására, valamint tervben van a szelektív hulladékgyűjtésre rásegítő, úgynevezett udvari „zöld sziget” kialakítása. Természetesen szükségesek a gyermekek méretéhez igazodó eszközök (kerti szerszámok), kerékpárok és rollerek, valamint olyan – az uniós előírásnak megfelelő − játékok, melyek segítik a szabad mozgás örömének megélését. Az óvoda udvarán lévő többfunkciós mozgásfejlesztő játékok környezetbarát anyagból készültek, és a különféle terepviszonyok is

széleskörű mozgástapasztalatot biztosítanak egész évben a gyermekeknek. Ilyen a szánkódomb, az „érzékelő ösvény”, a mogyorófákkal és -bokrokkal tarkított „kiserdő”, kerékpárút, a homokozók, a csúszdák, a csimpaszkodók, a libikóka és a különféle hinták.

Az óvodán kívüli környezetben a séták színhelye adott: a település épített környezete, kulturális értékei vagy természeti helyei (Erzsébet liget, Színházkert, Szent Margit kolostor romjai, Veszprém völgy, Állatkert, Vár stb.). A kirándulások színhelyeit mindig az óvodapedagógus által tervezett nevelési cél és feladat határozza meg.

Fenntartható életmódra nevelés a néphagyomány tükrében

A mindennapi óvodai munkában jól ötvözhető a hagyományápolás a fenntarthatóságra neveléssel. Megismertetjük a gyerekekkel az év hagyományos jeles napjainak történetét, majd az ezekhez kapcsolódó konkrét, az óvodásokkal együtt megvalósítható tevékenységeket, azok természetes alapanyagait. Népi kultúránk értékeinek továbbadása hozzájárulhat környezeti gondjaink megoldásához is, mélyítheti a hazához való tartozás érzését. Érdemes áttekintenünk, hogy mit hozhatunk át óvodásaink számára a régmúlt világból, hogyan ötvözhetjük a régit az újjal, miként nevelhetjük gyermekeinket úgy, hogy maguk is megtapasztalhassák a népmesei igazságot: „Jó tett helyébe jót várj!” Elért eredményeinket nem a kapott címekben, hanem a felnövekvő nemzedékek viselkedésében láthatjuk meg. Ez az igen vegyes és sokszor inkább lehangoló kép viszont nap, mint nap arra kötelez bennünket, hogy következetesen éljük óvodai életünket, a gyerekekben megalapozzuk a fenntartható életmód igényét.

Jó gyakorlatok

Gyűjtögetés

− Termeld és készítsd magad! Arra törekszünk, hogy a természet adta terméseket, szálas anyagokat stb. összegyűjtve, azokat népi játékok és egyéb használati tárgyak készítésére felhasználva a gyerekek megtapasztalják a természetes anyagok szépségét, egyszerűségét, elhasználódásuk után azok visszaforgathatóságát a természetbe, annak terhelése nélkül. Mi mindent gyűjthetünk még? Miután a nyári szünetről visszaérkezünk a nevelési év kezdéséhez, máris azon szorgoskodunk, hogy minél több, még a nap által érlelt táplálékot elraktározhassuk télire ugyanúgy, mint ahogy tették azt elődeink. Mit készíthetünk belőlük? Szörpöket, aszalványokat, befőtteket, lekvárokat. Száríthatunk csipkebogyót teának téli fogyasztásra, valamint különböző fűszer és gyógynövényeket, melyek kis zsákocskákba kerülve kellemes illatot árasztanak a mosdókban, de a szenzitív játékkészletünket is gyarapítják. A szüret köré épülve megjelennek az őszi gyümölcsök, zöldségfélék, olajos magvak, melyek az egészséges táplálkozás iránti igényünket elégítik ki. A tél beálltával különböző magvakat csíráztatunk, melyek a tízórai, valamint az uzsonna kiegészítői. Már február elején elvetjük a palántának való magvakat, s ezeket nevelgetjük a természetsarokban a tavaszi kiültetésig. A magas ágyásokból viszonylag korán ehetünk zöldhagymát, salátát, hónapos retket, majd később zöldborsót, paradicsomot. Az egészséges táplálék és életmód iránti igényesség alapozásának jó lehetősége az óvodai konyhakert káros vegyszerek nélküli gondozása, adományainak fogyasztása. A hagyományos befőzési és eltevési praktikákkal is megismertetjük gyermekeinket. Számtalan témahetünk közvetlenül a természetben eltöltött megfigyelésekkel, vizsgálódásokkal, mozgásos és szenzitív játékokkal színesedik. A külső világ tevékeny megismerése, a természetjárás öröme olyan személyiségjegyeket alakít ki a kicsikben, melyek lévén szerető gondoskodásukat nemcsak a növény- és állatvilág, hanem gyermek és felnőtt társaik felé is fordítják. Így láthatják meg egymásban a jót, mely elengedhetetlen egy fenntartható világban.

Kerti munka

– Fő célként azt tűztük ki, hogy gyermekeink tavasztól a tél beálltáig folyamatosan végezhessenek növényápolási feladatokat. Eközben a természet szeretetére, megóvására kívánjuk nevelni őket, és a természet közeli élettel olyan tapasztalatok birtokába juttatni, amelyek az életkoruknak megfelelő biztos eligazodáshoz és tájékozottsághoz szükségesek. Tudjuk, hogy óvodáskorban a gyermekek legfőbb élményforrása, a személyiségfejlesztés legfőbb színtere, a készség- és képesség fejlesztés leghatékonyabb módja a játék. Mi azonban hiszünk abban, hogy a kerti munka is tartalmaz számtalan olyan játékos elemet, melynek kapcsán a gyermek megélheti a közösségért való tevékenység örömét, az egymáshoz való alkalmazkodás képességét, nyitottabbá, önállóbbá, fegyelmezettebbé, türelmesebbé és toleránsabbá válhat, vagyis fejlődik egész személyisége. A kerti munka az ismeretek tapasztalati úton történő megszerzését is biztosítja. Ilyen például a vetés, a palántázás, a gyomlálás, a kapálás, az öntözés, valamint betakarításkor a termések felismerése és megnevezése. Eközben olyan nevelési célok is megvalósulnak, mint a motiváltság, kreativitás, a természet szeretete, tisztelete, megóvása és az egészséges életmódra nevelés. A mi óvodásainknak az óvodakert mindennapi élmények színhelye és az egészséges ételek forrása. Például tízóraira és uzsonnára zöldfűszeres sajt- és vajkrém, hónapos retekkel fogyasztható. Ebédhez saját készítésű paradicsomsalátát kínálunk, desszertként pedig sütőtökös finomságokat. Az aszalás, szárítás, csíráztatás, salátakészítés, reformédességek sütése része a napi tevékenységeknek, és ez által közkinccsé válik a szülők és nagyszülők számára is. Márciusban a felnőttek által előkészített talajba a gyermekek elvetik a gazdaboltban közösen kiválasztott és megvásárolt magokat (retek, sárgarépa, borsó, hagyma). Megfigyelik a fák és cserjék, így pl. a mogyoróbokrok metszését és apró darabokra tördelik a gallyakat, vesszőket a komposztálóba helyezéshez. Áprilisban, májusban palántáznak (paprika, paradicsom) és elvetik a napraforgót, a sütő- és a dísztököt. Május végén vagy június elején aktuális a levendula szüretelése, figyelve arra, hogy virága megszárítva a mosdók illatosítására alkalmas legyen. Anyák napja, évzáró, gyermeknapi rendezvényeinken színes kínálatot nyújtunk szárított, csomagolt gyógy- és fűszernövényeinkből, melyek sok esetben ajándékként is szolgálnak. Június, július, augusztus hónapokban az öntözés és kapálás mellett már a munka gyümölcse is nap, mint nap szedhető és fogyasztható. Gyógynövényeink közül a menta- és a citromfű szedés rendszeres tevékenység, mert hűsítőként a meleg napokban az ezekből készült ízletes teát fogyasztják gyermekeink. Augusztus végén megújulnak a csoportok magas ágyásai, hiszen új palántákat ültetünk a következő évi bő termés érdekében. Az őszi hónapok, a szeptember, október a betakarítás, a szüret jegyében telnek: paprika-, paradicsom-, eltevés, napraforgó-betakarítás és a madarak téli etetésére történő előkészítés, tárolás történik. A sütő- és a dísztök leszedése a „Tök jó nap” és a Márton napi „Liba-nap” mulatságokhoz töklámpások faragásához, sütőtökös ételek készítéséhez biztosít sokszínű alapanyagot. Novemberre már csak az elszáradt növényzet összegyűjtése, komposztálásának előkészítése marad, de természetesen tudatosítjuk a gyermekekben e munka fontosságát is. Nálunk valóban korlátlan lehetőség nyílik kerti munka végzésére, ez azonban csak rengeteg odafigyeléssel, lelkesedéssel, összehangolt, tervszerű munkával és igazán elkötelezett nevelői és alkalmazotti közösséggel, valamint támogató és együttműködő családokkal lehet sikeres és eredményes.

Kiemelkedő zöld jeles napjaink

Takarítási világnap - szeptember 16.

- Csoportonként ünnepeljük ezt a napot. A gyermekek az óvodapedagógusokkal és a dajkával együtt rendezik és takarítják a csoportszobát. A tevékenységhez megfelelő eszközöket kapnak. pl. törlőrongyot, porolót, illetve kis seprűk segítségével össze is seperhetnek. Az udvar takarításában is aktívan vesznek részt. Minden csoport a saját udvarrészén munkálkodik. Pl. gallyak összeszedése, komposztálóban történő elhelyezése, a homokozóból kikerült homok felseprése.

Autómentes nap - Szeptember 22.

- Ezen alkalomból megkérjük a szülőket arra, hogy aki teheti, úgy jöjjön gyermekével óvodába, hogy az autót pihenni hagyja. Lehet pl. kerékpárral, rollerrel, gyalog. Ilyenkor megismerhetik a gyerekek a gyalogos közlekedés szabályait, a közlekedési táblákat.
- Az újrafelhasználás jegyében készítünk kartonból kerékpárokat, közlekedési táblákat, valamint terepasztalt. Közben megbeszéljük, hogy ki, mivel érkezett reggel óvodába, felhívjuk a gyerekek figyelmét a levegő tisztaságának fontosságára.

Állatok világnapja - október 4.

- Ez alkalomból rajzpályázatot hirdetünk. A téma mindig más – és más állatcsoporthoz kapcsolódik. pl. magyar népmese állatai, mesékben szereplő állatok, világ állatai, házi állatok, vízi állatok stb.
- Megfigyelő sétát teszünk a környéken és az Állatkertben, ahol az állatok életkörülményeit szemlélhetik, valamint közvetlen tapasztalatokat szerezhetnek viselkedésükről.
- A témával kapcsolatos könyveket, képeket nézegetünk. Megismerhetik a különböző állatok élőhelyeit, (pl. vadon élő állatok-házi állatok; vízi állatok-szárazföldi állatok stb.) és felfedezhetik a köztük lévő hasonlóságot, különbözőséget.
- Az állatok világnapja egy jó alkalom arra, hogy az emberek és állatok közötti barátságot erősítsük, emellett pedig az alapvető környezeti és természetvédelmi szabályokkal is megismerkedjenek a gyerekek.(Pl. kutyaterápiás bemutató)

November utolsó hete - Hulladékcsökkentési hét

- Feladatunk, hogy ne csak beszéljünk, hanem tegyünk is a témában. Fáradozásunk célja pedig, hogy gyerekeink tudjanak tiszta vizet inni, a kertünkben megtermett gyümölcsök egészségesek, vegyszermentesek legyenek, élhető bolygót hagyjunk hátra örökségül.

Március 22. A Víz világnapja

- Vízmintát veszünk tóból, patakból, forrásból. Megvizsgáljuk, van-e bennük élőlény. Beszélünk a víz fontosságáról, a víztakarékosság módjáról.
- A gyerekek megismerkedhetnek a vízivás fontosságával, miért egészséges a víz. Ha elegendő folyadékot iszunk, az milyen hatással van a szervezetünkre. A cukros üdítők milyen hatással vannak a szervezetünkre.
- Könyvek, képek nézegetésével, akvárium berendezésével, megtekintésével közelebb kerülhetnek a vízi élővilághoz.
- Ez alkalommal a különböző játéktevékenységekben vizes játékok dominálnak. (pl. horgászat, vízimalom építése, kísérletek a vízzel stb.
- „Zöld faliújságunkon” felhívjuk a figyelmet a víztakarékosság módjára plakátkészítéssel, gyermeki alkotásokkal.

Április 22. A Föld napja

- Erre a napra tervezzük az udvarszépítést, kertrendezést, melyben a szülők is aktívan részt vesznek. A Föld napja alkalmából virágokat ültetünk a „szagolható ágyásokba”, fűszer és gyógynövényeket a „fűszerspirálba” és a sziklakertbe, melyeket később közösen gondozunk a gyerekekkel.
- Rendbe tesszük a kiskerteket gyomlálással, gereblyézéssel, a magas ágyásokba elültetjük a palántákat, melyeket eddig a csoportszobában ápoltunk.
- Felhívjuk a gyerekek figyelmét a szelektív hulladékgyűjtés fontosságára. Gyakorlási lehetőségként minden csoportszobában szelektív hulladékgyűjtő edényeket helyeztünk el. Külön gyűjtjük a papírt és a műanyagot, valamint a vegyes, háztartási hulladékot.
- A nap különlegessége, hogy a gyermekek és felnőttek egyaránt „föld színű” ruhában jönnek óvodába.

Május 10. Madarak és fák napja

- Az ünnephez kapcsolódóan hosszabb sétákat, kirándulásokat szervezünk az óvoda környékén.
- Az év fájának és madarának megismerése, megtekintése, kihelyezése a „zöld faliújságra”.
- Madárhangok felismerése, utánzása.
- Madárbarát óvoda lévén a környezetünkben élő madarak megfigyelése, viselkedésük, életmódjuk tanulmányozása.
- Madarak és fák készítése, barkácsolása újrafelhasznált anyagokból.

Június 5. Környezetvédelmi világnap

- Ezen a napon a környezetünkre való odafigyelés megerősítését, a természeti elemek játékos megismerését és az összefüggések megláttatását tűztük ki célul.
- A szülők és családok részére minden évben különleges feladattal készülünk. Meghirdetjük az „újrahasznosított tárgyak” készítését, melyekből kiállítást rendezünk.
- A gyerekek megismerkedhetnek „Kukamanó” történetével, aki játékos formában buzdítja szelektív hulladékgyűjtésre a gyerekeket.

Témahetek, projektek

Hulladékcsökkentési hét

- Előtérbe kerül a hulladékfajták szelektálása, újrafelhasználása, a természet védelme, megóvása, játékos cselekvésbe ágyazása. (Mit milyen színű tárolóba kell helyezni, hogy hasznosítható legyen, pl. üveg, fém, papír).

- Kidobásra szánt hulladékból barkácsolunk játékot (dobozból babaház, pet palackból emberkék, manók, kupakokból felfűzhető gyöngyök és játékok, újságpapírból plakátokat készítünk).

- Óvodánkban csere - bere akciót szervezünk, melynek keretében az otthon feleslegessé vált dolgokat be lehet hozni az óvodába, hogy újgazdára találjon (Játékok, könyvek, ruhák).

- Papírgyűjtést szervezünk.

- Csatlakozunk a komposztálás ünnepéhez. (október 10.) Hiszünk abban, hogy aki komposztál, az csökkenti a háztartási hulladékot, kiváló minőségű virágföldet készít, mozog, egészséges életet él, saját környezetével harmóniára törekszik.

- Műanyag kupakokat gyűjtünk minden csoportban

- Ajándékokat készítünk, hulladék újrafelhasználásával (bébiételes üvegből karácsonyi mécses tartó, sajtos dobozból bohóc vagy dob készítése gyerekeknek)

- „Lola mesék" című sorozatból a „Kuka sziget és palack pulcsi" című epizód megtekintése, mely az újrafelhasználás lehetőségét mutatja be.

- „Cipős doboz" akciót szervezünk decemberben a rászoruló családok számára. A dobozokba játékokat rakunk, ajándékot készítünk.

- Terveink között szerepel a „Hulladékcsökkentési családi délelőtt", kreatív műhely a szülőkkel együtt (pl. zokniból hóember, labda, cd-ből pörgettyű, kávé kapszulából csengettyű készül, kupakokból gyöngyfűzért és fejlesztőjátékokat készítünk, kirakjuk Magyarország térképét stb.)

- Különböző ásványvizek kóstolása, összehasonlítása a csapvízzel.

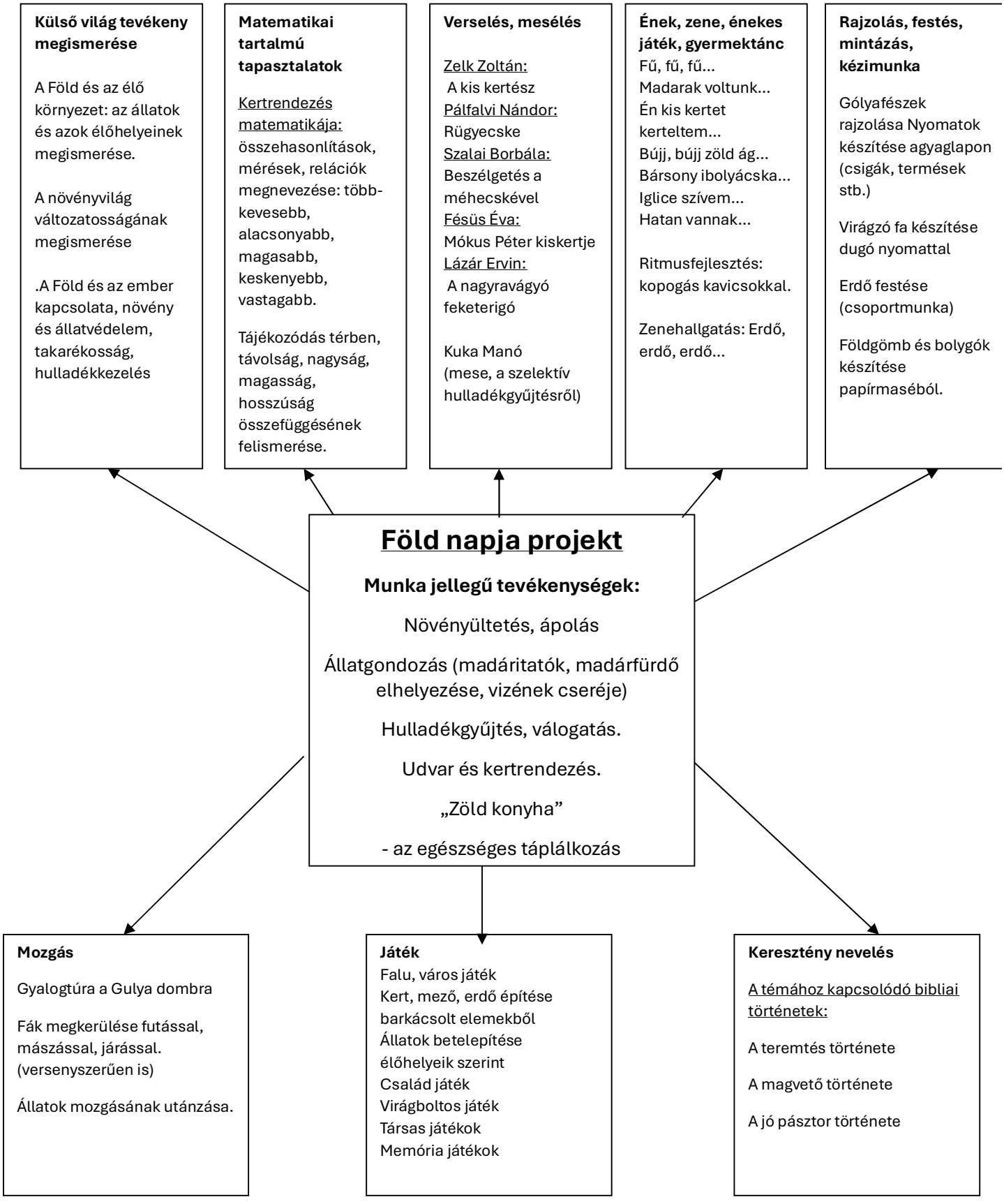
Külső világ tevékeny megismerése
A Föld és az élő környezet: az állatok és azok élőhelyeinek megismerése.
A növényvilág változatosságának megismerése
.A Föld és az ember kapcsolata, növény és állatvédelem, takarékosság, hulladékkezelés
Matematikai tartalmú tapasztalatok
Kertrendezés matematikája:
összehasonlítások, mérések, relációk megnevezése: több-kevesebb, alacsonyabb, magasabb, keskenyebb, vastagabb.
Tájékozódás térben, távolság, nagyság, magasság, hosszúság összefüggésének felismerése.
Verselés, mesélés
Zelk Zoltán:
A kis kertész
Pálfalvi Nándor:
Rügyecske
Szalai Borbála:
Beszélgetés a méhecskével
Fésüs Éva:
Mókus Péter kiskertje
Lázár Ervin:
A nagyravágyó feketerigó
Kuka Manó
(mese, a szelektív hulladékgyűjtésről)
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
Fű, fű, fű...
Madarak voltunk...
Én kis kertet kerteltem...
Bújj, bújj zöld ág...
Bársony ibolyácska...
Iglice szívem...
Hatan vannak...
Ritmusfejlesztés: kopogás kavicsokkal.
Zenehallgatás: Erdő, erdő, erdő...
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
Gólyafészek rajzolása Nyomatok készítése agyaglapon (csigák, termések stb.)
Virágzó fa készítése dugó nyomattal
Erdő festése (csoportmunka)
Földgömb és bolygók készítése papírmaséból.
Föld napja projekt
Munka jellegű tevékenységek:
Növényültetés, ápolás
Állatgondozás (madáritatók, madárfürdő elhelyezése, vizének cseréje)
Hulladékgyűjtés, válogatás.
Udvar és kertrendezés.
„Zöld konyha”
- az egészséges táplálkozás
Mozgás
Gyalogtúra a Gulya dombra
Fák megkerülése futással, mászással, járással. (versenyszerűen is)
Állatok mozgásának utánzása.
Játék
Falu, város játék
Kert, mező, erdő építése barkácsolt elemekből
Állatok betelepítése élőhelyeik szerint
Család játék
Virágboltos játék
Társas játékok
Memória játékok
Keresztény nevelés
A témához kapcsolódó bibliai történetek:
A teremtés története
A magvető története
A jó pásztor története

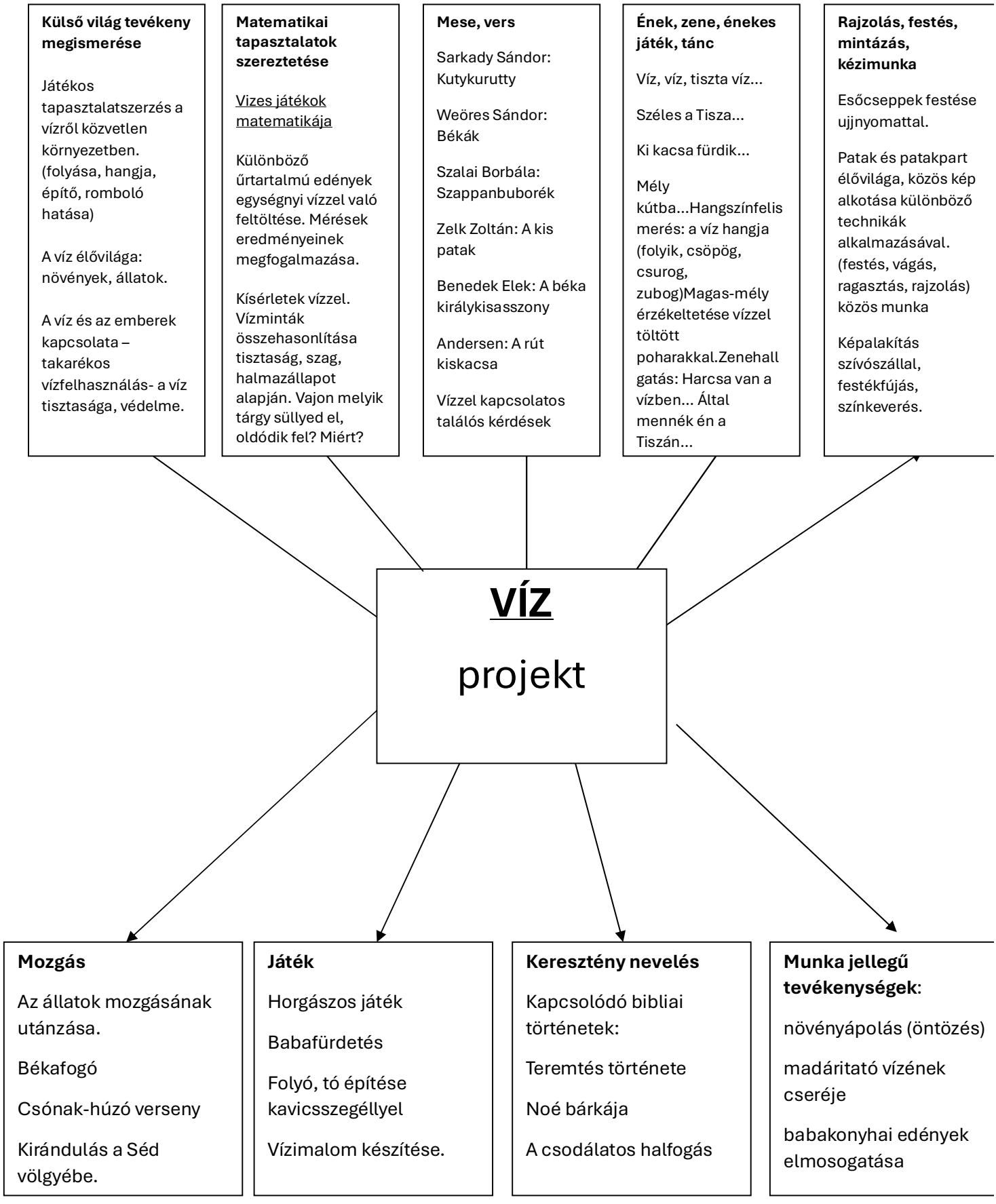
Külső világ tevékeny megismerése
Játékos tapasztalatszerzés a vízről közvetlen környezetben. (folyása, hangja, építő, romboló hatása)
A víz élővilága: növények, állatok.
A víz és az emberek kapcsolata – takarékos vízfelhasználás- a víz tisztasága, védelme.
Matematikai tapasztalatok szereztetése
Vizes játékok matematikája
Különböző űrtartalmú edények egységnyi vízzel való feltöltése. Mérések eredményeinek megfogalmazása.
Kísérletek vízzel. Vízminták összehasonlítása tisztaság, szag, halmazállapot alapján. Vajon melyik tárgy süllyed el, oldódik fel? Miért?
Mese, vers
Sarkady Sándor: Kutykurutty
Weöres Sándor: Békák
Szalai Borbála: Szappanbuborék
Zelk Zoltán: A kis patak
Benedek Elek: A béka királykisasszony
Andersen: A rút kiskacsa
Vízzel kapcsolatos találós kérdések
Ének, zene, énekes játék, tánc
Víz, víz, tiszta víz…
Széles a Tisza…
Ki kacsa fürdik…
Mély kútba…Hangszínfelismerés: a víz hangja (folyik, csöpög, csurog, zubog)Magas-mély érzékeltetése vízzel töltött poharakkal.Zenehallgatás: Harcsa van a vízben… Által mennék én a Tiszán…
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
Esőcseppek festése ujjnyomattal.
Patak és patakpart élővilága, közös kép alkotása különböző technikák alkalmazásával. (festés, vágás, ragasztás, rajzolás) közös munka
Képalakítás szívószállal, festékfújás, színkeverés.
VÍZ
projekt
Mozgás
Az állatok mozgásának utánzása.
Békafogó
Csónak-húzó verseny
Kirándulás a Séd völgyébe.
Játék
Horgászos játék
Babafürdetés
Folyó, tó építése kavicsszegéllyel
Vízimalom készítése.
Keresztény nevelés
Kapcsolódó bibliai történetek:
Teremtés története
Noé bárkája
A csodálatos halfogás
Munka jellegű tevékenységek:
növényápolás (öntözés)
madáritató vízének cseréje
babakonyhai edények elmosogatása

A „víz" témakörhöz kapcsolódó csapatjáték

Csapatok megalakítása a teremben elhelyezett, adott színű (piros, narancs, kék, zöld, sárga) papírhalak megkeresésével, megtalálásával.
Azonos színű halacskákat megtaláló gyerekek alkotnak egy csapatot és asztaloknál foglalnak helyet.

A játék kezdete: minden asztalon adott színű halacskával jelölt papírlap.
A helyes válaszokért jutalompontokat „esőcseppeket" kapnak a csapatok, melyeket a papírlapra kell felragasztani a gyerekeknek (öntapadós tapétából).

1.Puzzle
Borítékban elhelyezett vízzel kapcsolatos szétvágott kép felragasztása a munkalapra (lehet: hajó, víziállat stb.)
„ Mi van a képen?"
(helyes megnevezés után az első csapat 5, a második csapat 4, harmadik csapat 3, ... stb. pontot kap.)

2.„ Milyen ünnep van ma?"
Víz világnapja.
„ Mire használjuk a vizet?"
(gyermekenként egy válasz, csapatonként 1 pont)

3. „ Hogyan védjük a vizet?"
(csapatonként egy válasz, 1 pont)

4. „ Soroljatok fel vízben élő állatokat!"
(gyermekenként egy válasz, csapatonként 1 pont. A csapattagok segíthetnek egymásnak.)

5. Hídépítés
A csapattagok hidat építenek tetszőleges tornaszerekből (zsámoly, padok stb.) a következő versenyhez.

6. Váltóverseny: pohárral, vízzel.
Kancsóból vízöntés pohárba, hídon áthaladás, a víz beleöntése egy gyűjtőedénybe, visszajutás a hídon.
(Helyes végrehajtás után az első csapat 5, a második csapat 4, … stb. pontot kap.)

7. Dalok, melyek a vízről szólnak
(csapatonként egy dal, 1 pont)

8. Találós kérdések a vízről
(csapatonként egy kérdés, helyes válasz esetén1 pont)
9. Váltóverseny: merőkanállal, vízzel.
Kancsóból víz merítése merőkanállal, hídon áthaladás, a víz gyűjtőedénybe öntése, visszajutás a hídon.
(Helyes végrehajtás után pontszerzési lehetőség az előbbiek szerint.
„ Melyik csapat gyűjtőedényében van a legtöbb víz?")
10. Versek, mondókák a vízről.
(Csapatonként egy vers vagy mondóka, 1 pont.)

11. „Hógolyó gyúrása” újságpapírból.
Sorverseny: célba dobás az újságpapír hógolyóval pl. egy homokozó vödörbe.
(A találatok megszámlálása után pontszerzési lehetőség az előbbiek szerint.)

12. Vízi közlekedési eszközök felsorolása.
(Gyermekenként egy válasz, csapatonként 1 pont.)

13. Váltóverseny: papírhajó kikötőbe juttatása bot segítségével.
(Pontszerzési lehetőség az előbbiek szerint.)

14. Igaz - hamis
Igaz: Minden hal a vízben él.
Igaz: Az állatok víz nélkül elpusztulnak.
Hamis: Minden vízben élő állat hal.
Hamis: Víz nélkül csak a növények élnek tovább.
Hamis: Minden állat tud úszni. stb.

15. Hajtogatás: csónak, hal, hattyú.
Minden gyermek tetszőleges formát választhat. A csapat tagjai segíthetnek egymásnak.

Az „esőcseppek” összeszámlálása.

Eredményhirdetés!

Gyűjtő munka: 1. Vízzel kapcsolatos képek, könyvek, újságok. 2. Saját élményű fényképek. 3. Kavicsok, vízminták.

Gyűjtő munka: 1. Különböző nagyságú dobozok, 2.bolygókról, állatokról, növényekről képek, könyvek 3.földminták,4. természet által elengedett tárgyak: fakéreg, ágak, levelek stb. 5. különböző magok 6. háztartási hulladék

Gyűjtő munka: 1. Madarakról, fákról folyóiratok, képek 2. madártollak 3. Természet által elengedett tárgyak: fakéreg, levelek

Együttműködés a szülőkkel: 1. Folyamatos tájékoztatás a gyűjtőmunkáról és tevékenységeinkről. (Zöld fal) 2. Gyermeki munkák elhelyezése a falitáblán. (zöld fal, csoportok faliújságjai) 3. A tevékenységekről készült fotók bemutatása.

Értékelés, önértékelés: 1. Ki mit csinált? Hogyan? Kivel? 2. Mi tetszett a legjobban? Miért? 3. Egymás munkájának értékelése: Milyen az elkészült alkotás? Sikerült-e az együttműködés a tevékenységek során? Ki melyik tevékenységet választotta? 4. Gyermeki munkák elhelyezése. 5. Fotók közös megtekintése, beszélgetés.

Rendezzünk környezetvédelmi hétpróbát!

Az alábbi feladatsorral a környezet- és természetvédelem több témáját is körbejárhatjuk a jeles nap alkalmából:

Vásárlás
Fonott kosárba helyezünk különböző csomagolásokat és termékeket, egyesével kivesszük őket, és megbeszéljük, hogy melyik környezetbarát és melyik nem. Az a gyerekek feladat a beszélgetés után, hogy visszategyék a környezetbarát termékeket a kosárba.
(Pl.: Környezetbarát: papír tojástartó; családi kiszerelésű tusfürdő; vászon szatyor; Nem környezetbarát: agyoncsomagolt keksz műanyag, papír és alumínium borítással; műanyag szatyor; törött ernyő, ami olyan rossz minőségű, hogy az első széltől tönkremegy).

Hulladék
Színes lapokat teszünk a földre vagy asztalra, a kékre kell elhelyezni a papírgyűjtőbe dobható hulladékokat, a sárgára a műanyagot, a zöldre az üveget a szürkére pedig a fémet.

Energia
A következő mozgásos feladat során rögzülnek a megújuló energiaforrások, a próba megkezdése előtt elmondjuk, hogy a természettől energiát is kapunk, ami működésbe hoz különböző dolgokat. Például a kandallóban fát égetünk el, ami azután meleget ad. A napelemes számológép akkor működik, ha világos van, a malomkereket a víz, a szélmalmot a szél hajtja.
Körbe sétálnak a gyerekek, megbeszéljük, hogy a megadott vezényszavakat hallva, a megadott mozgást kell végezni: 'szél' = malomkörzés; 'víz' = ugrálunk; 'fa (biomassza kifejezés helyett)' = nyújtózkodunk; 'Föld' (a Föld belső hője, geotermikus energia) = megérintjük a talajt; 'Nap' = felfelé nézünk.

Közlekedés
Közlekedési eszközök képét vagy rajzát mutatjuk a gyerekeknek, azoknál, amik jók a környezetnek, mert egyszerre több embert szállítanak (pl.: busz), vagy emberi erővel működnek (pl.: vízibicikli, kerékpár, roller) tapsolnak, a többinél (pl.: autó, helikopter, repülő, traktor) csendben maradnak.

Víz
Eljátsszunk egy-két tevékenységet, melyhez vízre van szükségünk és a gyerekeknek ki kell találniuk a feladványt, majd maguk is bemutathatnak egy-két tevékenységet, amit vízzel vagy vízben végzünk.

Természet
Gyógynövényeket kell felismerni illat alapján, vagy zsákba rejtett terméseket tapintás alapján.

Állatok
Állatok képeit kapják meg a gyerekek, vagy fel kell ismerni az állatokat, vagy csoportosítani kell őket különböző szempontok alapján. (pl.: milyen a színe? mivel táplálkozik? tud-e repülni? vízben vagy szárazföldön él-e? erdőben vagy állatkertben találkozhatunk-e vele?)

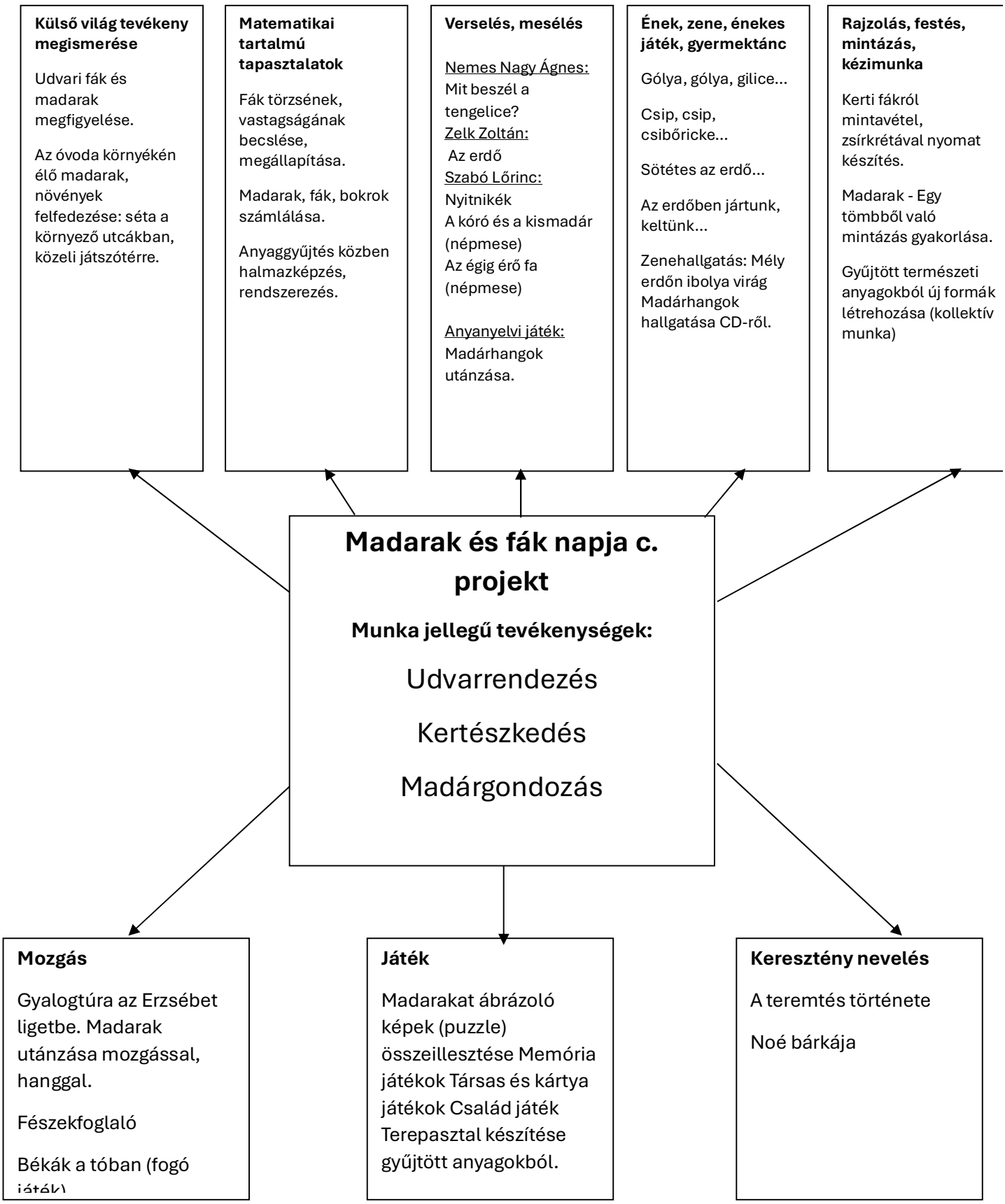
Külső világ tevékeny megismerése
Udvari fák és madarak megfigyelése.
Az óvoda környékén élő madarak, növények felfedezése: séta a környező utcákban, közeli játszótérre.
Matematikai tartalmú tapasztalatok
Fák törzsének, vastagságának becslése, megállapítása.
Madarak, fák, bokrok számlálása.
Anyaggyűjtés közben halmazképzés, rendszerezés.
Verselés, mesélés
Nemes Nagy Ágnes:
Mit beszél a tengelice?
Zelk Zoltán:
Az erdő
Szabó Lőrinc:
Nyitnikék
A kóró és a kismadár (népmese)
Az égig érő fa (népmese)
Anyanyelvi játék:
Madárhangok utánzása.
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
Gólya, gólya, gilice...
Csip, csip, csibőricke...
Sötétes az erdő...
Az erdőben jártunk, keltünk...
Zenehallgatás: Mély erdőn ibolya virág
Madárhangok hallgatása CD-ről.
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
Kerti fákról mintavétel, zsírkrétával nyomat készítés.
Madarak - Egy tömbből való mintázás gyakorlása.
Gyűjtött természeti anyagokból új formák létrehozása (kollektív munka)
Madarak és fák napja c. projekt
Munka jellegű tevékenységek:
Udvarrendezés
Kertészkedés
Madárgondozás
Mozgás
Gyalogtúra az Erzsébet ligetbe. Madarak utánzása mozgással, hanggal.
Fészekfoglaló
Békák a tóban (fogó
Játék
Madarakat ábrázoló képek (puzzle) összeillesztése Memória játékok Társas és kártya játékok Család játék Terepasztal készítése gyűjtött anyagokból.
Keresztény nevelés
A teremtés története
Noé bárkája

Madarak, fák napjához kapcsolódó akadályverseny

Csapatok kialakítása:
Fákat, madarakat ábrázoló jelvények kiválasztása, azonosítása, majd kitűzése ruhájukra. (Így két csapat létrehozása.)

1. Igaz – hamis állítások a madarakról
   Igaz: A madarak testét toll fedi.
   Igaz: Minden madár tud repülni.
   Igaz: Minden madárnak két lába van.
   Hamis: Minden madár, költöző madár.
   Hamis: A madarak odúban laknak.
   Hamis: Minden madár kukacokkal, hernyókkal táplálkozik.

2. Igaz – hamis állítások a fákról
   Igaz: Az erdőt fák alkotják.
   Igaz: Minden fának van levele.
   Igaz: Minden fának van árnyéka.
   Hamis: Minden fa télen lehullatja a leveleit.
   Hamis: A fákat nem kell öntözni, mert erős gyökereikkel a talajból szerzik a vizet.
   Hamis: Minden fán található madárfészek.

3. Fészeképítő verseny gyűjtött anyagokból
   (tollpihe, faág, moha, fűszál)

4. Faölelés
   Melyik fát hányan tudjátok átölelni! Miért?

5. Találós kérdések fákról, madarakról
   (Sző, fon, nem takács c. könyv)

6. Puzzle képek kirakása, fákról, madarakról.
   A kirakott képekről versek, mondókák, énekek elmondása, előadása.

7. Nyomozás
   Madártollakról, falevelekről, fakéregről mintavétel zsírkrétával, nyomatkészítés.

Óvodán belüli és kívüli partnerek, szervezetek megnevezése:

- Szülői munkaközösség, ezen belül a családok (óvodai rendezvények, családi- és nyílt napok, környezetünk védelme, megóvása, egészségmegőrzés, szemléletformálás)
- Orvos, védőnő (egészséges életmódra nevelés, egészségvédelem, igény szerint előadások megtartása)
- Gyermekjóléti szolgálat (gyermekvédelem, problémák korai felismerése, orvoslása)
- Családsegítő Központ (Szakemberek bevonásával segítségnyújtás, konfliktuskezelés, beszélgető körök a gyermeki személyiségfejlődés tükrében)
- Katolikus Pedagógiai Intézet (továbbképzések, szakmai napok szervezése)
- „Csipike" Napköziotthonos Óvoda Sepsiszentgyörgy (Szakmai kapcsolat, Magyar nyelvű oktatási tér alakítása, cserelátogatások, tapasztalatcserék)
- Pedagógiai Szakszolgálat, Tanulási Képességeket Vizsgáló Bizottság (Felmérés, szűrővizsgálatok, rendszeres foglalkoztatás, iskolaérettség megállapítása)
- Padányi Bíró Márton Katolikus Iskola (Nyílt napok, Ovi suli, valamint liturgikus ünnepekhez kapcsolódó megemlékezéseken való részvétel)
- Szilágyi Erzsébet Keresztény Általános Iskola (Kulturális és néphagyományőrző programok, pályázatok, sporttevékenységekben való részvétel)
- Bakony Múzeum (Időszakos kiállítások, rajzpályázatok)
- Megyei Könyvtár (Előadások, rajzpályázatok, kézműves műhely, időszakos kiállítások)
- Biró-Giczey Ház (Egyházi és turisztikai programok)
- Csalán Egyesület (Ökovásár, előadásokon aló részvétel)
- Zöld bolt (Látogatások ötletgyűjtés lehetőségével, eszközök beszerzése)
- Zöld Óvoda Bázisintézmények (Szakmai előadások, hospitálások, tapasztalatok megosztása)
- Természetvédelmi szervezetek Pl. Magyar Madárbarát Egyesület (projektek, programokban való részvétel)
- Veszprémi Közüzemi Szolgáltató Zrt./VKSZ (Szelektív hulladékgyűjtés)

12.2 EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM

Az egészségfejlesztés célja

Az óvodai egészségfejlesztés célját a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 128. § határozza meg, mely szerint: „A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési- oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben. A nevelési-oktatási intézmény által működtetett teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a pedagógusok a nevelési - oktatási intézményben végzett tevékenységet, a helyi pedagógiai programot és szervezeti működést, a gyermek és a szülő részvételét a nevelési-oktatási intézmény életében úgy befolyásolják, hogy az a gyermek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.”

Az egészség meghatározása

Az egészség fogalmát az Egészségügyi Világszervezet így definiálta: "Az egészség a testi (fizikai), a szellemi (pszichikus) és a társas-társadalmi (szociális) jólét állapota, nem csupán a betegség és nyomorékság hiánya." Az élet és az egészség az embernek semmi mással nem pótolható alapvető értéke. Nélküle sem egyéni, sem társadalmi lét, sem kultúra nem valósítható meg. Az egészség megszerzése, fenntartása és fejlesztése az egyed, illetve a közösség egész életén át tartó, az élethez, a sikeres önmegvalósításhoz és a társkapcsolatokhoz szükséges feladatát képezi. Az egészségvédő és egészségfejlesztő magatartás elérésének feltétele azoknak az alapképességeknek az elsajátítása, amelyek az egészséget védik, fejlesztik, ha kell, korrigálják. Napjainkban az egészség megtartása, fejlesztése az életre, a sikerre vonatkozó kompetenciák kialakítására épül, amely feltételezi a személyiség (testi, érzelmi, értelmi, akarati és társkapcsolati viselkedés) megismerését, gyakorlással erősíti a különböző élethelyzetekben a testi-lelki edzettséget, pótolja, kiegészíti a hiányzó egészségvédő képességet, továbbá attitűddé alakítja az egészségvédő magatartást.

Egészségfejlesztés kisgyermekkorban

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja az óvodai nevelés alapvető feladatának a gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítését jelöli meg. Ezeknek a szükségleteknek kielégítése biztosíthatja a kisgyermek egészséges fejlődését. Az egészség védelme tanítható,

fejleszthető. A kisgyermekkorban történő egészségre nevelésnek az élet további szakaszaira is kiható jelentősége van. Ezeket figyelembe véve az óvodai egészségfejlesztés kiemelt nevelési terület. Az óvodai nevelés elválaszthatatlan része az egészség fejlesztésére (promóció), és az egészségkárosodás megelőzésére (prevenció) irányuló egészségnevelő tevékenység. Mindkét egészségfejlesztési feladat vonatkozik a testi, a lelki és szociális nevelő tevékenységre. A modern értelmezésű egészségnevelés széleskörűen készíti fel az óvodás gyermeket az egészség védelmére: edzi a testi erőnlétét, gondozza lelki (érzelmi, akarati, értelmi) kiművelését, és az embertársakkal kapcsolatos (szociális) együttműködési készségét. Az egészség hármas (testi, lelki, társkapcsolati) jellemzője megbonthatatlanul egybefonódik a személyiségfejlesztés feladatával, annak védelme, fejlesztése nem önálló nevelési feladat. A speciális egészségfejlesztő szempontokra és módszerekre az óvodapedagógusnak tudatosan kell felkészülnie.

Egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 128. § (3) A nevelési-oktatási intézmény mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek egészséghez, biztonsághoz való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen a következőkre terjednek ki:

- az egészséges táplálkozás,
- a mindennapi egészségvédő testmozgás,
- a testi és lelki egészség fejlesztése, a szenvedélybetegségek megelőzése,
- a bántalmazás és erőszak megelőzése,
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás, egészségmegőrzés,
- a személyi higiéné területe,
- környezeti higiéné.

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet, illetve Magyarország 2021.évi központi költségvetéséről szóló 2020. évi XC. törvény, valamint a 2021.évi LII. Törvény egyes köznevelést érintő törvények módosításáról alapján kiemelt feladat:

- 1-es típusú diabétesszel élő gyermekek, tanulók kötelező óvodai, iskolai ellátása

Az egészséges táplálkozás

Az egészségfejlesztési program az óvodás gyermekek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítését szolgálja. A helyes étkezési szokásokat kisgyermek korban kell kialakítani épp úgy, mint az egészséges életmód egyéb jellemzőit, összetevőit pl. a mozgásigény kifejlesztését, az alapvető személyi higiénés

ismeretek elsajátítását és begyakorlását. A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása, mivel az óvodás gyermek fejlődésének egy olyan periódusában van, melyre jellemző a nagyfokú és rendszeres fizikai aktivitás, a szervezet gyors növekedése, ami ennek megfelelő tápanyagfelvételt tesz szükségessé. A teljesítés nemcsak anyagiakon (élelmezési normán), de szemléleten (étrend-összeállításon), óvodapedagógusi leleményességen (egészségpedagógiai kulturáltságon) és a szülők segítő együttműködésén is múlik. A gyermeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta az öt alapélelmiszercsoport mindegyik tagjából kell fogyasztania. A gyermekek gyakran kapnak tejtermékeket, és az idénynek megfelelő gyümölcsöt és zöldségeket. Az intézményben tízórait, ebédet, uzsonnát fogyasztanak a gyermekek. A konyha által szállított gyümölcsöt a szülők közös megegyezése szerint kiegészíthetik. Igyekszünk meggyőzni a szülőket, hogy fokozottan csökkentsék gyermekük étrendjéből a túl cukros, sós, zsíros ételeket, a szörpöket, üdítőket, a chipset, édességet. A különleges étrendet igénylő gyermekek számára a speciális ételhez való hozzájutást a mindenkori étkeztetési céggel történő folyamatos egyeztetésekkel, szükség szerinti szakorvosi javaslat alapján megszervezzük, fokozott figyelemmel kísérjük (tej érzékeny, liszt érzékeny). A táplálékallergiás gyermek étele külön edényben érkezik. A gyermekek étvágyát, eltérő szokásait figyelembe vesszük. Nem erőltetjük az ételt, de kínálunk, igyekszünk megszerettetni az új ízeket. A gyermekeknek folyadékot állandóan biztosítunk a csoportszobában és az udvaron egyaránt. Az étkezéshez való előkészületben a gyermekek is vegyenek részt: életkori fejlettségüknek megfelelő szinten esztétikusan terítsenek meg, helyezzék el a szükséges eszközöket.

Feladataink:

- a kulturált étkezési körülmények biztosítása,
- óvodai napirend keretében a dajkákkal együttműködve az új ízekkel való megismertetés,
- az étkezést örömtelivé tétele, jó hangulatot teremtése az ételek elfogyasztásához,
- intenzív rágásra ösztönzés,
- folyadék folyamatos biztosítása,
- életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa, kés helyes használatával való megismertetés,
- a táplálék érzékeny gyermekek diétájára való fokozott odafigyelés,
- lehetőséget ad a gyermekkel közösen elkészített egészséges sütemények, saláták fogyasztására.
- szülők bevonásával is igyekszik biztosítani a napi zöldség-, gyümölcsfogyasztást

- együttműködik a családokkal, tájékoztatja őket a faliújságon elhelyezett étlapon az óvodában fogyasztott ételekről, hogy a szülők ezt figyelembe vehessék az otthoni étrend összeállításánál.
- tanácsadás a szülőknek (szülői értekezleten, fogadóórán, kötetlen beszélgetés keretében), hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki,
- az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében játékos alkalmakat teremtése arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. salátakészítés),
- minden érzékszervet megmozgatása a tapasztalatszerzés során gyümölcsökkel, zöldségfélékkel való ismerkedés: őszi, tavaszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatása, kóstolók szervezése és salátakészítés zöldségből, gyümölcsből.

Elvárásaink az óvodáskor végére:

- önállóan el tudják dönteni, hogy mennyi ételt fogyasztanak,
- önállóan töltenek folyadékot a kancsóból,
- ismerik a kulturált étkezés szokásait, higiénikusan étkeznek,
- szívesen kóstolnak meg új ízeket,
- ismerik a fogyasztott ételek, gyümölcsök, zöldségek nevét.

A mindennapi egészségvédő testmozgás

A mozgásszervek fejlődésének belső, élettani ingere a mozgásra való késztetésben mutatkozik meg, ezért a mozgás élettanilag a kisgyermek alapvető életjelensége. A gyermek mozgásigénye folyamatos kielégítésre vár. A változatos mozgáslehetőség biztosítása óvodásaink számára kiemelt feladatunk, ezért minden nap alkalmat teremtünk rá. A játék, a mozgás segíti a gyermeket önmaga és a környező világ jobb megismerésében, a környezet felfedezésében. A frissítő, edző mindennapi testnevelés középpontjában is a sok mozgással járó játék áll. Emellett korcsoportra bontott, egy mozgásfejlesztő csoportos foglalkozást is tartunk hetente. A gyermekek fokozott mozgásigényének kielégítését jól szolgálják az udvari játékok. Ha az idő engedi, sokat tartózkodunk a szabadban. Az udvari tevékenység mellett a séta, kirándulás egészíti ki a levegőzést. A mozgáshoz változatos eszközöket biztosítunk, melyek alkalmasak a nagy- és finommozgások fejlesztésére.

Feladataink:

- a gyermekek egészséges fejlődése érdekében azoknak a feltételeknek a megteremtése, amelyek elősegítik a biológiai fejlődést, követik a szervezet teherbíró-, ellenálló- és alkalmazkodóképességét, valamint fejlesztik erejüket, ügyességüket, gyorsaságukat és állóképességüket,
- az udvar lehetőségeinek kihasználása a gyermekek. nagymozgásának fejlesztéséhez (járás, futás, kúszás, mászás),
- minél több alkalom biztosítása a szabad mozgásra, mivel ez gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére,
- irányított mozgásos játékok szervezése mindhárom korosztálynak heti egy alkalommal, különböző időkerettel,
- edzési lehetőség biztosítása a környezet, levegő, nap kihasználásával,
- hely, idő biztosítása a korosztályok életkori sajátosságainak a figyelembevételével,
- időjárástól függően napi 1-3 óra levegő és napfény edzés biztosítása a gyerekeknek a fokozatosságot betartva,
- a nyári napirend alakításánál az egész napos levegőn való tartózkodásra törekvés (kivétel az erős napsugárzás miatt a 12-15 óra közötti időszak),
- az általános balesetvédelmi szabályok megismertetése, begyakoroltatása és ellenőrzése a gyermekek biztonságának és egészségének védelmében,
- a mozgás utáni regenerálódás biztosítása,

Elvárásaink az óvodáskor végére:

- szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban,
- képesek harmonikusan együttműködni társaikkal mozgásos tevékenységekben,
- örömként élik meg a közös (játékos, sportos) mozgást,
- kialakult nagymozgásuk, finommozgásuk, egyensúlyészlelésük összerendezett,
- ismerik és biztonságosan használják a mozgásfejlesztő és mozgásos tevékenységekhez szükséges eszközöket,
- szívesen tartózkodnak a szabad levegőn, természetes igényük a szabadban való mozgás.

A testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Egészségre káros szokások megelőzése

Az egészségre káros hatásokról gyakori beszélgetéseket folytatunk a gyerekekkel, gyakori témák:

- alkoholfogyasztás
- indokolatlan gyógyszerfogyasztás
- dohányzás
- elhízás

Feladataink

- megismerjék az egészség megvédéséhez vezető tevékenységeket
- jó példa, a helyes életvitel és a harmonikus létforma
- helyes táplálkozás kialakításában a szülők által szponzorált zöldség és gyümölcsnapok rendszeressége is hozzásegíti az óvodát
- az elhízás és a táplálékok összefüggéseinek felismertetésével tevékenyen foglalkozunk az egyes környezeti nevelésben fellehető témakörökkel is, beépítve azt a napi tevékeny életbe.

A bántalmazás és erőszak megelőzése

A WHO definíciója: „A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul."

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális

fejlődésére. Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben. Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése. A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti. Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen az ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.). Az érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszégyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek, szem- és fültanúja más bántalmazásának.

Feladataink:

- az intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködünk a Család- és Gyermekjóléti Szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudjuk megszüntetni, segítséget kér a Család-és Gyermekjóléti Szolgálattól,
- az óvoda alapvető feladata a rábízott gyermekek nevelése; ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermekvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében,

- a gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor tájékoztatjuk a gyermekvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel,
- a kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny"; nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is.

Baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás, egészségmegőrzés

Az óvoda berendezése, eszközei csak a baleset-megelőzés szempontjai alapján történt vizsgálat után kerülnek használatba, állapotuk folyamatosan ellenőrzésre kerül, ez az udvari eszközök esetében szakértői felülvizsgálattal egészül ki. Elsősegély doboz kötelező az óvodában.

Feladataink:

- a gyerekek megismertetése a vészhelyzetek, vagy balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőkkel, illetve ezek közül azzal, amit ők is el tudnak végezni (felnőtt segítségét kérni),
- a gyerekek figyelmének felhívása arra, hogy egy-egy hétköznapi tárgy (pl.: kerékpár, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokat hordoz magában, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében,
- a mini KRESZ pálya használatának, a közlekedési szabályok betartatásának gyakoroltatása játékos formában,
- a védő-óvó előírásokat ismertetése a gyermekek életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően.

Az ismertetés ténye a csoportnaplóban kerül dokumentálásra.

Módszereink: a szerepjáték, mesélés, bálozás, könyv- és képolvasás, társasjátékok, beszélgetés.

Védő-óvó előírások:

Az óvoda házirendjében határoztuk meg azokat a védő-óvó előírásokat, amelyeket a gyermekeknek az óvodában való tartózkodás során be kell tartaniuk. A gyermekekkel - az óvodai nevelési év, valamint - szükség szerint, a foglalkozás, kirándulás stb. előtt ismertetjük a következő védő-óvó előírásokat:

- az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó szabályok,
- a foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrások,

- a tilos és az elvárható magatartásforma.

Az egészségmegőrzésére nevelés alapfeladata – a helyes táplálkozás, tevékenység, és mozgásban gazdag életmód biztosítása mellett – az egészségvédő szokások kialakítása, mellyel elősegítjük a betegségek megelőzését.

A védekezés területei:

- cseppfertőzés,
- tapintás, illetve közvetlen érintkezés útján terjedő fertőzések,
- fertőzött tárgyak és élelmiszerek által okozott fertőzések,
- érzékszervek megbetegedése,
- a nap káros sugárzása.

Elvárásaink az óvodáskor végére:

- tudnak segítséget kérni a felnőttektől az óvodában előforduló vészhelyzetek, balesetek bekövetkezése esetén,
- ismerik a baleset-megelőzési szabályokat,
- a gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályait ismerik, és betartják,
- a mini KRESZ pályát biztonsággal használják,
- elsajátítják a helyes táplálkozás, és mozgás gazdag életmód szabályait.

Személyi higiéné

A gyermek a családból érkezik az óvodába, magával hozza az otthoni higiénés szokásokat, amelyek nem feltétlenül azonosak az óvoda mindennapos szokás rendjével.

Testápolás

A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres és szükség szerinti tisztálkodásukat, és azok igényének kialakulását szolgálja. A gyermek higiénés állapotának megítélése, szükség esetén a testápolás pótlása az óvodapedagógus, a dajka részéről bensőséges ellátást igényel. A higiénés szemlélet átadása tehát nem jelenthet a gyermek számára megszégyenítést. Elegendő időt és szükséges segítséget biztosítunk a gyermekeknek a tevékenység ellátására. Alapkövetelmény, hogy a személyi higiénés felszerelés minden gyermek számára külön-külön álljon rendelkezésre.

Feladataink:

- a tisztálkodási folyamat megismertetése: helyes sorrendiség és technika begyakorlása,
- a kézmosás szokássá fejlesztése, valamint a legintimebb higiénés tevékenység, a WC és a WC-papír használatának megtanítása. Az óvodapedagógus, és a dajka részt vállalása ennek begyakoroltatásában,
- a tisztaság alapvető fontosságának, a betegségmegelőzés és fertőzések megelőzés jelentőségének tudatosítása életkor specifikus módszerekkel,
- a bőr, fogak, haj, érzékszervek, körmök ápolásának megtanítása,
- a saját személyi felszerelés (törülköző, fésű, fogmosó-felszerelés) használatára szoktatás,
- a napirend keretei között elegendő idő biztosítása a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére,
- segítségnyújtás a megvalósításban,
- az önállóság fokozatos kialakítása.

Elvárásaink az óvodáskor végére:

- a testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek és használják a WC-t,
- észreveszik bepiszkított kezüket, bőrüket és azt kellemetlennek, zavarónak, a tisztaságot pedig kellemes állapotnak érzik,
- csak a saját felszerelésüket használják,
- a tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat,
- zsebkendőjüket önállóan használják köhögésnél, tüsszentésnél egyaránt,
- segítenek a kisebbeknek a különböző önellátásra irányuló tevékenységekben.

Öltözködés

Az öltözködés során minden gyermeknek szükség szerint segítünk. A szülőket igyekszünk meggyőzni, hogy gyermeküket időjárásnak megfelelően öltöztessék, legyen váltóruhájuk, a ruhákba rajzolják bele a gyermekük jelét. Arra ösztönözzük őket, hogy gyermeküket ne a divat szerint öltöztessék, hanem a kényelem szerint, hogy mozgásukban ne legyenek akadályozva, mert a megfelelő ruházatban a gyermek szabadon mozoghat, jól

érzi magát. A gyermekeknek külön öltöző szekrényük van, ruhazsákjuk, tornazsákjuk. Odafigyelünk, és a gyermekeket is figyelmeztetjük, hogy ruhájukat mindig a helyére tegyék. Az öltözetnek igen fontos része a váltócipő, legyen hajlékony a talp, széles az orr-rész, és megfelelő a méret. Ne akadályozza a láb mozgását, fejlődését, és segítse elő a lábizmok tónusának kialakítását, rögzítését. A jól kiválasztott váltócipővel elkerülhető a balesetek túlnyomó része.

Feladataink:

- az öltözködés helyes sorrendjének megismertetése és begyakoroltatása,
- technikai fogások megtanítása: gombolás, kötés, ki- becsatolás, cipzár le- felhúzása, kifordítás, eleje-háta, bal-jobb megkülönböztetése,
- saját felszerelésük, ruhájuk felismerésének gyakorlása,
- a napirend keretei között elegendő időt biztosítása az öltözködés egyéni tempó szerinti végzésére, • a megvalósításban fejlettség szerinti segítség nyújtás,
- az önállóság fokozatos kialakítása

Elvárásaink az óvodáskor végére:

- teljesen önállóan öltöznek,
- képesek megválasztani a helyes öltözködési sorrendet,
- képesek önállóan változtatni ruházatukon az időjárásnak és hőérzetüknek megfelelően,
- ismerik saját ruhájukat és azt mindig a jelükhöz szekrényükbe teszik,
- tudnak cipőt fűzni és kötni, ki- becsatolni, valamint ruhájukat ki- begombolni, cipzárt le- felhúzni.

Pihenés

A szervezet egészséges fejlődéséhez elengedhetetlen a napi pihenés. Ehhez szükséges a tiszta levegő, a csend, a nyugalom és kényelmes ruházat.

- az óvodapedagógus minden korcsoportban biztonságot adó szokásrendszerrel, mesével, énekkel altat, s felfigyel a zaklatott, nyugtalan gyermekre.
- szükség szerint testi közelséggel, puha tárgyakkal segíti a nyugodt pihenést
- ahol a gyermekek pihennek, ott biztosítja a csendet és a nyugalmat.
- figyelünk a terem szellőztetésére, az ágyak megfelelő elhelyezésére.
- az ágyneműről és annak tisztításáról a szülő gondoskodik, háromhetente és a gyermek minden megbetegedése alkalmával

Környezeti higiéné

A világszinten egységesülő, globalizált világ a természet megvédését, a hulladék kezelését, az energiával való takarékosságot is beemeli az óvodai nevelés kompetenciájába.

Feladataink:

Óvodapedagógusok és dajkák közösen:

- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása,
- a környezet fenntarthatóságának érdekében az energiával való gazdálkodásra és a szelektív hulladékgyűjtés fontosságára nevelés,
- az óvoda tisztaságának megóvása,
- az óvoda épületének és környezetének szépítése, virágosítása,
- a csoportszobák szellőztetése,
- a megfelelő fűtés és világítás biztosítása,
- takarékoskodás az energiákkal: víz, gáz, áram, papír.

Elvárásaink az óvodáskor végére:

- környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani, ismerik a rendetlenség megszüntetésének módját,
- megfelelően használják az óvoda épületének helyiségeit, valamint a környezet tisztán tartására szolgáló eszközöket (lábtörlő, takarító eszközök),
- takarékoskodnak a vízzel,
- részt vesznek elemi természetvédelmi tevékenységekben (téli madárvédelem, élőlények, növények óvása).

A család és az óvoda nevelési elveinek összehangolása

A gyermek az egészséges életmódra vonatkozó ismereteit és magatartásmintáját a családból hozza magával az óvodába. A szülők egészségkulturáltsága, valamint az óvodai egészségvédelemmel való kapcsolatuk jelentős tényező az egészségpedagógiai óvodai program megvalósításában. A szokásalakítás alapja a példamutatás, a tevékenységek gyakori végzése, ismétlése. Az óvodai szokásokról a szülőket is tájékoztatjuk, hiszen azok megszilárdulásának feltétele az egységes szemlélet. A szokások kialakításához mindig

kapcsoljuk a helyes viselkedési szabályokat. A szülőket többféle formában is tájékoztatjuk programunkról: írásos összefoglaló, szülői értekezlet, fogadó óra. Szülői értekezletek témájául választjuk az egészségfejlesztés területeit is (a kisgyermek nevelése, egészséggondozása, egészséges életmódra szoktatása). Ezekben a témákban a védőnő segítségét is kérhetjük, aki szívesen eljön tájékoztatást adni az adott témában. Együttműködés az egészségügyi szakszolgálattal (orvosokkal, védőnővel). Az óvoda egészségfejlesztő pedagógiai tevékenysége beágyazódik a gyermekegészségügyi szakhálózat szervezeti tevékenységébe. Az óvodai gyermek-egészségügyi szolgálat és az óvodapedagógus együttműködése rendeletileg kiterjed a gyermekegészségügyi ellenőrző vizsgálatokra, az óvodai egészségnevelésre, a pedagógusokra, szülőkre és gyermekekre vonatkozó egészségmegelőző és fejlesztő (orvosi, védőnői) tevékenységre. Az óvoda és a védőnő kapcsolatát erősíti a gyermekek „előéletének" jobb megismerése, az első jelzőrendszer tagjai közötti információ csere.

1-es típusú diabétesszel élő gyermek, tanulók kötelező **óvodai**, iskolai ellátása 2021.szeptember 1-től

A 14 évnél fiatalabb 1-es típusú diabétesszel élő gyermek, tanuló részére abban az időtartamban, amikor az

- **óvoda,**
- az általános iskola,
- a fejlesztő nevelést-oktatást végző iskola,
- a kollégium,
- a hat és nyolc évfolyammal működő gimnázium vagy
-a szakgimnázium ötödik-nyolcadik évfolyamán az intézmény
- köznevelési alapfeladatot ellátó többcélú intézmény felügyelete alatt áll, az intézmény speciális ellátást biztosít 2021.szeptember 1-től.

A gyermek szülőjének vagy más törvényes képviselőjének kérelmezni kell az ellátást. Az intézményeknek az ellátást a gyermekkori diabétesz gondozásával foglalkozó egészségügyi intézmények szakmai iránymutatása alapján kell biztosítani.

A nevelési-oktatási intézmény vezetője a fenti feladat ellátását olyan pedagógus, nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személy útján (a NOKS-nak legalább érettségi végzettséggel kell rendelkeznie), biztosítja, aki az OH által szervezett, a feladat ellátásához kapcsolódó ismeretekről szóló szakmai továbbképzésén vett részt, és aki

a speciális ellátásban való részvételt vállalja, vagy az iskolaorvos vagy iskolavédőnő útján biztosítja.

A pedagógus vagy nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatottja elvégzi a;
- a vércukorszint szükség szerinti mérést,
- szükség esetén, orvosi előírás alapján, a szülővel, más törvényes képviselővel, a megadott kapcsolattartási módon egyeztetve, az előírt időközönként a szükséges mennyiségű inzulin beadását.

Az intézmény vezetője a diabéteszes gyermek, tanuló esetleges rosszulléte esetén az Eütv.-vel összhangban álló speciális ellátási eljárásrendet kell kialakítson.

Szülői kérvény: Eütv.15.§ (5) Az invazív beavatkozásokhoz és a 197. § szerinti önkéntes gyógykezelésbe vételhez a beteg írásbeli vagy - amennyiben erre nem képes - két tanú együttes jelenlétében, szóban vagy más módon megtett nyilatkozata szükséges. (6) A beteg a beavatkozás elvégzéséhez való beleegyezését bármikor visszavonhatja. A beleegyezés alapos ok nélküli visszavonása esetén azonban kötelezhető az ennek következtében felmerült és indokolt költségek megtérítésére.

(Jogszabályi háttér: 2021. évi LII. törvény egyes köznevelést érintő törvények módosításáról)